

**REGULATORNA KOMISIJA
ZA ENERGETIKU REPUBLIKE SRPSKE**

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZA 2007. GODINU**

Trebinje, jul 2008. godine

Sadržaj

A. IZVJEŠTAJ O RADU REGULATORNE KOMISIJE ZA ENERGETIKU U 2007. GODINI	6
1. UVOD	6
2. PRAVNI OKVIR REGULACIJE ELEKTROENERGETSKOG SEKTORA I ELEKTROENERGETSKIH DJELATNOSTI.....	6
3. KLUČNE AKTIVNOSTI	8
3.1. SJEDNICE, SASTANCI I JAVNE RASPRAVE	8
3.2. IZDAVANJE DOZVOLA I NADGLEDANJE	9
3.2.1. Postupci izdavanja dozvola	9
3.2.2. Nadzor nad poštovanjem uslova dozvole.....	11
3.3. REGULACIJA CIJENA I OTVARANJE TRŽIŠTA	12
3.3.1. Drugi tarifni postupak.....	12
3.3.2. Otvaranje tržišta	17
3.3.3. Računovodstveno razdvajanje i pristup računima	18
3.4 ZAŠTITA KUPACA.....	19
3.4.1 Regulatorni okvir zaštite kupaca	19
3.4.2. Rješavanje sporova i žalbi	20
3.4.3. Priuštivost električne energije kupcima iz kategorije domaćinstva	21
3.4.4. Zaštita socijalno ugroženih kupaca.....	23
3.5. IZVJEŠTAVANJE	24
3.6. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE	24
3.6.1 Obnovljivi izvori energije i energetska politika	24
3.6.2 Pravilnik o sticanju statusa kvalifikovanog proizvođača.....	26
3.7. SARADNJA.....	27
3.7.1. ERRA - Regionalno udruženje energetskih regulacijskih tijela.....	27
3.7.2 ECSEE - Energetska zajednica Jugoistočne Evrope	28
3.7.3. Saradnja sa drugim regulatornim komisijama	29
3.7.4. Učešće u radu skupova, konferencija i seminara	29
4. ZAPOSLENI, ORGANIZACIJA I JAVNOST RADA	30
4.1. ZAPOSLENI I ORGANIZACIJA RADA REGULATORNE KOMISIJE	30
4.2. JAVNOST RADA REGULATORNE KOMISIJE	32
5. FINANSIRANJE REGULATORNE KOMISIJE	32
5.1. FINANSIRANJE.....	32
5.2. REVIZORSKI IZVJEŠTAJ.....	34
6. INFORMACIONI SISTEM RERS-A	37
B. ELEKTROENERGETSKI SEKTOR I TRŽIŠTE ELEKTRIČNE ENERGIJE U REPUBLICI SRPSKOJ..	38
1. PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE	38
1.1. PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE - BILANS I OSTVARENJE.....	38
1.2. PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE - SIGURNOST SNABDIJEVANJA	40
1.3. PROZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE - ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE.....	42

2. PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE	46
3. DISTRIBUCIJA I SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM	47
3.1. DISTRIBUCIJA ELEKTRIČNE ENERGIJE.....	47
3.2. SNABDIJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM	54
3.2.1 Potrošnja električne energije.....	55
3.2.2 Potrošnja električne energije - energetski intezitet.....	56
3.3. KVALITET USLUGE	57
4. INFORMACIJA O CIJENAMA U 2007. GODINI.....	64
4.1. PROSJEČNA CIJENA ELEKTRIČNE ENERGIJE U RS.....	64
4.1.1. Kretanje prosječnih cijena električne energije za krajnje kupce u Republici Srpskoj	64
4.1.2. Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce u Bosni i Hercegovini	66
4.2. UPOREDNI PODACI O CIJENAMA ELEKTRIČNE ENERGIJE U REPUBLICI SRPSKOJ I OKRUŽENJU ZA STANDARDNOG KUPCA.....	67
4.2.1. Novi pristup obradi podataka i prezentaciji cijena električne energije	67
4.2.2. Stara metodologija Eurostata – Domaćinstva.....	70
4.2.3. Stara metodologija Eurostata - Industrija.....	76

Predgovor

Ovaj izvještaj predstavlja cijelovit pregled rada Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske u 2007. godini, a sadrži i informaciju o karakterističnim pokazateljima funkcionisanja elektroenergetskog sektora i tržišta električne energije u Republici Srpskoj u 2007. godini.

Rad Regulatorne komisije u 2007. godini se odvijao u skladu sa finansijskim planom - budžetom i planiranim poslovnim aktivnostima koje su bile usmjerene na uspostavljanje i unapređenje regulatornog okvira potrebnog za napredovanje procesa reforme energetskog sektora u Republici Srpskoj ka funkcionisanju u punim tržišnim uslovima.

Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama zakona o električnoj energiji i Zakona o gasu u toku 2007. godine stvorili su se uslovi za unapređenje regulatornog okvira za elektroenergetski sektor i uspostavljanje regulatornog okvira za sektor gasa.

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o električnoj energiji, preciznije i jasnije se regulišu određena pitanja u vezi obavljanja djelatnosti u sektoru električne energije u Republici Srpskoj. Posebno treba istaći da su se ovim izmjenama i dopunama Zakona stvorili preduslovi za pojednostavljenje procedura i transparentnost troškova priključenja objekta na distributivnu mrežu, za ravnopravnost korisnika mreže kod određivanja naknade za priključenje, za rješavanje pitanja vlasništva nad mjernim uređajima kao mjestom razgraničenja odgovornosti distributera i korisnika distributivnog sistema, te prava i obaveza u vezi održavanja, zamjene i provjere tačnosti mjernih uređaja.

Restrukturisanje i regulacija, slično onim provedenim u sektoru elektroenergetike, trebaju biti provedeni i u sektoru prirodnog gasa, što između ostalog, podrazumijeva i obavezu donošenja niza propisa i pravila, određivanje tarifa, izdavanje dozvola i slično. Zakonom o gasu je određeno da se nadležnost i odgovornost Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske proširi i uključi u regulaciju sektora prirodnog gasa, i, s tim u vezi, Regulatorna komisija je svoje aktivnosti u 2007. godini usmjerila na stvaranje kadrovskih i tehničkih preduslova za pruzimanje ove nadležnosti, a aktivnosti na izradi propisa i pravila su planirane u 2008. godini.

Nadležnost koja se odnosi na regulisanje odnosa u obavljanju djelatnosti proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električnom energijom RERS je ostvarivao putem nadzora nad primjenom propisanih uslova izdatih dozvola za obavljanje djelatnosti, odnosno provjerom i usmjeravanjem ponašanja korisnika dozvola u pogledu njihove transparentnosti u radu, potrebnog razdvajanja računa, odnosa prema drugim učesnicima na tržištu, kao i odnosa prema životnoj sredini i efikasnom korištenju energetskih resursa.

U okviru nadležnosti koja se odnosi na zaštitu kupaca Regulator je svoje aktivnosti u 2007. godini uglavnom usmjerio na nadgledanje primjene niza odredbi u Opštim uslovima za snabdijevanje i isporuku električne energije kojima se sprečava ili ograničava monopolsko i netransparentno ponašanje distributivnih kompanija i na rješavanje sporova po pojedinačnim zahtjevima kupaca električne energije.

Smatramo da dva postupka, jedan za izdavanje dozvola i drugi za određivanje tarifa koje je Regulatorna komisija provela u 2007. godini treba posebno naglasiti.

Naime, Regulatorna komisija je, po drugi put od svog osnivanja, na zahtjev elektroenergetskih preduzeća, donijela tarife za snabdijevanje tarifnih kupaca električnom

energijom i tarife za korištenje distributivne mreže u otvorenom postupku zasnovanom na unaprijed propisanoj metodologiji. Unaprijed određene i javno objavljene tarife za korištenje elektroenergetske mreže bitan su preduslov za otvaranje tržišta električne energije u smislu obezbjeđenja ravnopravnih uslova za sve učesnike na tržištu po principu regulisanog pristupa treće strane.

Regulatorna komisija je, takođe, u 2007. godini izdala 20 dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti, od čega 8 za djelatnost proizvodnje, 5 za djelatnost distribucije, 5 za snabdijevanje tarifnih kupaca i 2 za snabdijevanje i trgovinu električnom energijom.

Donošenjem Pravilnika o izvještavanju i jedinstvenih regulatornog kontnog plana u prvoj polovini 2007. godine Regulatorna komisija je stvorila prepostavke za efikasno prikupljanje i korištenje informacija neophodnih za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti, kao i za transparentnost računa i pristup računima korisnika dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti.

Veoma značajna aktivnost u oblasti energetike za Bosnu i Hercegovinu u 2007. godini odnosila se na obezbjeđenje uslova za primjenu Ugovora o uspostavljanju energetske zajednice Jugoistočne Evrope, kojim se i Republika Srpska, u okviru BiH, obavezala na implementaciju i prenošenje u domaću legislativu pravnih tekovina Evropske Unije koje se odnose na tržište električne energije i gasa, zaštitu životne sredine, obnovljive izvore energije i konkurentnost. Regulatorna komisija je aktivno učestvovala u realizaciji mapa puta i akcionalih planova kao i u izvještavanju nadležnih institucija o ostvarenom napretku u primjeni pomenutog ugovora.

Regulatorna komisija se u svom radu strogo pridržavala principa koji podrazumijevaju: djelovanje u okvirima nadležnosti i obaveza propisanih zakonom, poštovanje unaprijed objelodanjenih pravila, procedura i metodologija, kao i otvorenost i javnost rada koji uključuju obavezno konsultovanje javnosti kod donošenja odluka.

Uvjereni smo da je Regulatorna komisija svojim radom u 2007. godini i pozitivnim signalima o stvaranju uslova za uređenje elektroenergetskog sektora u Republici Srpskoj doprinijela da se učini korak naprijed ka uspostavljanju regulatornog okvira za ponašanje elektroenergetskih subjekata i zaštitu kupaca, za uvođenje tržišta električne energije i za razvoj novih kapaciteta na bazi stranih i domaćih ulaganja.

Prezentovanjem informacija o svom radu na način kako je to učinjeno u ovom izvještaju i Preliminarnom izvještaju o radu sa procjenom ostvarenja budžeta u 2007. godini, prezentovanim Narodnoj skupštini Republike Srpske na 16. sjednici 13.12.2007. godine prilikom razmatranja i usvajanja Budžeta za 2008. godinu, Regulatorna komisija obezbjeđuje izvještavanje o svom radu u skladu sa članom 31. Zakona o električnoj energiji Republike Srpske.

A. IZVJEŠTAJ O RADU REGULATORNE KOMISIJE ZA ENERGETIKU U 2007. GODINI

1. Uvod

Rad Regulatorne komisije za energetiku, kao specijalizovane, samostalne, nezavisne i neprofitne organizacije u cilju regulisanja monopolskog ponašanja i obezbjeđenja transparentnog i nediskriminirajućeg položaja svih učesnika na tržištu električne energije propisano je Zakonom o električnoj energiji Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 66/02, 29/03, 86/2003, 111/04, 60/07 i 114/07 u daljem tekstu "Zakon"). Zakonom su, takođe, propisana ovlaštenja, nadležnosti i obaveze Regulatorne komisije, uključujući i obavezu da o svom radu izvještava Narodnu skupštinu Republike Srpske najmanje jednom godišnje.

Izvještaj je strukturiran tako da budu istaknuti najznačajniji pokazatelji rada Regulatorne komisije i istovremeno obezbjeđena potrebna preglednost.

Poglavlje 2 sadrži osnovne informacije o pravnom okviru i nadležnostima za djelovanje Regulatorne komisije, dok su ključne aktivnosti izdvojene u posebno poglavlje 3, koje je podijeljeno na više podpoglavlja, a uobičajeni dijelovi izvještaja koji se odnose na kadrovsku i organizacionu strukturu i revidovane finansijske izvještaje dati su u posebnim poglavljima 4, odnosno 5.

Početni dio poglavlja o ključnim aktivnostima sadrži kvantitativne pokazatelje o broju održanih redovnih sjednica, internih sastanaka i javnih rasprava, te broju i strukturi donešenih akata, s ciljem da se i sa tog aspekta objelodani obim rada Regulatorne komisije.

Prve tri ključne aktivnosti koje se odnose na:

- izdavanje dozvola i nadzor nad primjenom uslova dozvole,
- regulisanje cijena električne energije i elektroenergetskih usluga i otvaranje tržišta,
- zaštitu kupaca,

proizilaze iz osnovnih nadležnosti Regulatorne komisije i najznačajnije su po obimu angažovanja resursa.

Aktivnosti koje se odnose na obnovljive izvore u određenoj mjeri su pokrivene osnovnim aktivnostima koje se odnose na dozvole i tarife (3.2 i 3.3), ali su posebnosti koja je karakterišu bile preovlađujuće za svrstavanje u posebna podpoglavlja.

Rad Regulatorne komisije na unapređenju načina prikupljanja i korištenja podataka dat je u podpoglavlju 3.5.

Podpoglavlje o saradnji sadrži prvenstveno informacije o učešću članova i zaposlenih Regulatorne komisije na harmonizaciji propisa u Bosni i Hercegovini kroz saradnju sa druge dvije regulatorne komisije u BiH, kao i učešće u radu institucija od značaja za elektroenergetski sektor u regionu i u radu seminara, radionica i slično.

2. Pravni okvir regulacije elektroenergetskog sektora i elektroenergetskih djelatnosti

Zakon o električnoj energiji i doneseni podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona činili su pravni okvir za regulaciju energetskog sektora u Republici Srpskoj, odnosno pravni okvir za poslovanje Regulatorne komisije za energetiku u 2007-oj godini:

- Odluka o imenovanju predsjednika i Odluke o imenovanju članova Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 90/03, 93/03 i 128/06),
- Statut Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 41/04, 67/07 i 113/07),
- Etički kodeks za članove i zaposlene u Regulatornoj komisiji za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 49/04),
- Pravilnik o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 49/04, 89/05, 37/06, 84/06, 35/07 i 101/07),
- Poslovnik o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 96/04),
- Odluke broj 01-1666/06 Narodne skupštine Republike o usvajanju Budžeta Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske za 2007. godinu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 128/06),
- Odluka o regulatornoj naknadi za preduzeća koje se bave djelatnošću proizvodnje, distribucije i trgovine električnom energijom, a koja je proistekla iz odobrenog budžeta za 2007. godinu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 15/07),
- Pravilnik za izdavanje dozvola i saglasnosti ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 52/05),
- Odluka o visini jednokratnih regulatornih naknada ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 60/05),
- Pravilnik o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 61/05),
- Odluka o sadržaju i formi obrazaca u tarifnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 65/05),
- Odluka o određivanju obrazaca zahtjeva za odobrenje cijena i tarifa i obrazaca za tehničke i finansijske podatke ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 65/05 i broj 59/07),
- Odluka o provođenju drugog tarifnog postupka ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 78/07),
- Pravilnik o javnim raspravama i rješavanju sporova i žalbi ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 71/05),
- Opšti uslovi za isporuku i snabdijevanje električnom energijom ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 66/06),
- Pravilnik o sticanju statusa kvalifikovanog kupca ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 88/06),
- Pravilnik o povjerljivim informacijama ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 10/07),
- Pravilnik o izvještavanju ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 61/07),
- Odluka o jedinstvenom regulatornom kontnom planu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/07),
- Odluka o tarifnom sistemu za prodaju električne energije u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 28/06, 40/06, 59/07 i 114/07).

Osnovne nadležnosti Regulatora u sektoru električne energije obuhvataju:

- nadzor i regulisanje odnosa između proizvodnje, distribucije i kupaca električne energije uključujući i trgovce električnom energijom,
- propisivanje metodologije i kriterijuma za utvrđivanje cijene korišćenja distributivne mreže i cijena snabdijevanja nekvalifikovanih kupaca električnom energijom i metodologije za utvrđivanje naknade za priključenje na distributivnu mrežu,
- donošenje tarifnog sistema za prodaju električne energije i korišćenje distributivne mreže,
- utvrđivanje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifnih stavova za nekvalifikovane kupce,
- izdavanje ili oduzimanje dozvola za proizvodnju, distribuciju i trgovinu električnom energijom,
- donošenje opštih uslova za isporuku električne energije,
- utvrđivanje cijena električne energije na pragu elektrane.

U sektoru prirodnog gasa u skladu sa Zakonom o gasu Republike Srpske Regulator ima sljedeće nadležnosti:

- utvrđivanje metodologije za obračunavanje troškova proizvodnje, transporta, distribucije, skladištenja i snabdijevanja prirodnim gasom,
- utvrđivanje metodologije za obračunavanje troškova priključenja na mrežu,
- donošenje tarifnog sistema za obračunavanje cijena za korišćenje sistema za proizvodnju, transport, distribuciju, skladištenje prirodnog gasa i tarifni sistem za obračun cijena prirodnog gasa za snabdijevanje tarifnih kupaca,
- utvrđivanje kriterijuma i propisivanje uslova za dobijanje, izmjenu i oduzimanje dozvola za obavljanje djelatnosti kao i rješavanje, u postupku za dobijanja, izmjena i oduzimanja dozvola za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,
- rješavanje po žalbi na rješenja operatora transportnog i distributivnog sistema u postupcima davanja odobrenja za korišćenje mreže i odobrenja za priključenje na mrežu,
- utvrđivanje minimalne godišnje potrošnje prirodnog gasa kojom se stiče status kvalifikovanog kupca i utvrđuje status i vođenje registra kvalifikovanih kupaca prirodnog gasa,
- davanje saglasnosti na pravila rada operatera sistema i na opšte uslove snabdijevanja prirodnim gasom,
- davanje saglasnosti energetskim subjektima na cijene usluga i cijene snabdijevanja prirodnim gasom.

3. Ključne aktivnosti

3.1. Sjednice, sastanci i javne rasprave

U toku 2007. godine Regulator je održao 20 redovnih sjedница i 34 interna sastanka. Na redovnim sjednicama razmatrana su i utvrđivana akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa Zakonom o električnoj energiji propisanim ovlašćenjima, a na internim sastancima su razmatrana pitanja i usvajani akti organizaciono - administrativne prirode. U tabelama su dati podaci o strukturi i broju usvojenih akata na redovnim sjednicama i internim sastancima.

Redovne sjednice	Broj	Interni sastanci	Broj
Vrsta dokumenta:		Vrsta dokumenta:	
Zapisnici	20	Zapisnici	34
Usvojene odluke	15	Usvojene odluke	55
Usvojena rješenja	85	Usvojena rješenja	12
Usvojeni zaključci	63	Usvojeni zaključci	1
Usvojeni pravilnici	2	Usvojeni pravilnici	2
Uputstva	1	Uputstva	1
Utvrđeni nacrti akata	2	Sporazum o mirnom rješavanju spora	1
Obavještenja za javnost	56		

Tabela 1. - Struktura i broj donesenih dokumenata

Uvažavajući načelo javnosti i transparentnosti svog rada, Regulator održava opšte, tehničke i formalne rasprave koje su propisane Pravilnikom o javnim raspravama i rješavanju sporova i žalbi ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 71/05). U toku 2007. godine, Regulator je održao 37 javnih rasprava u vezi sa:

- donošenjem opštih normativnih akata - Pravilnik o povjerljivim informacijama, Pravilnik o izvještavanju i Odluka o jedinstvenom regulatornom kontnom planu,
- određivanjem cijena električne energije u drugom tarifnom postupku koji je pokrenut po zahtjevu MH ERS "Elektroprivreda Republike Srpske" Matično preduzeće a.d. Trebinje i zavisnih preduzeća iz njenog sastava,
- izdavanjem dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti i
- rješavanjem sporova između učesnika na tržištu električne energije.

U tabeli je prikazan broj javnih rasprava po vrsti:

Vrsta javne rasprave	Pravila i propisi	Izdavanje dozvole	Tarife i tržište	Rješavanje sporova	Ukupan broj održanih rasprava
Opšte javne rasprave	2	14	-	-	16
Tehničke rasprave	2	-	-	-	2
Formalne rasprave	-	-	10	5	15
Pripremne rasprave	-	-	8	-	8

Tabela 2. - Struktura i broj javnih rasprava

3.2. Izdavanje dozvola i nadgledanje

3.2.1. Postupci izdavanja dozvola

Jedna od nadležnosti RERS-a je izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti i dozvola za izgradnju elektroenergetskih objekata. U skladu sa Pravilnikom za izdavanje dozvola i saglasnosti, RERS vodi registar izdatih dozvola i saglasnosti, a u elektronskom obliku na svojoj internet stranici redovno ažurira Zbirni pregled izdatih dozvola, kao i Listu zaprimljenih zahtjeva za izdavanje dozvola.

U toku 2007. godine RERS je izdao dozvole za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti sa periodom važenja kako je navedeno u tabeli 3:

Vrsta dozvole	Korisnik dozvole	Početak važenja	Period važenja
Dozvola za proizvodnju električne energije	1. ZP "Hidroelektrane na Drini" A.D. Višegrad, 2. ZP "Hidroelektrane na Vrbasu" a.d. Mrkonjić Grad, 3. ZP "Hidroelektrane na Trebišnjici" a.d. Trebinje, 4. ZP "Rudnik i termoelektrana Ugljevik" a.d. Ugljevik, 5. ZP "Rudnik i termoelektrana Gacko" a.d. Gacko, 6. ZP "Elektrodistribucija" a.d. Pale, (Male hidroelektrane - Bogatići, Mesići), 7. ZP "Elektro-Bijeljina" a.d. Bijeljina, (Mala hidroelektrana -Tišča), 8. Fabrika glinice "Birač" a.d. Zvornik,	28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 19.10.2007.	6 god. 7 god. 6 god. 4 god. 4 god. 6 god. 7 god. 2 god.
Dozvola za distribuciju električne energije	9. ZP "Elektro Doboј" a.d. Doboј, 10. ZP "Elektrokrajina" a.d. Banjaluka, 11. ZP "Elektrodistribucija" a.d. Pale, 12. ZP "Elektro-Bijeljina" a.d. Bijeljina, 13. ZP "Elektro-Hercegovina" a.d. Trebinje,	28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007.	7 god. 5 god. 5 god. 7 god. 5 god.
Dozvola za snabdijevanje tarifnih kupaca električnom energijom	14. ZP "Elektro Doboј" a.d. Doboј, 15. ZP "Elektrokrajina" a.d. Banjaluka, 16. ZP "Elektrodistribucija" a.d. Pale, 17. ZEDP "Elektro-Bijeljina" a.d. Bijeljina, 18. ZP "Elektro-Hercegovina" a.d. Trebinje,	28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007. 28.12.2007.	4 god. 4 god. 4 god. 4 god. 4 god.
Dozvola za trgovinu i snabdijevanje električnom energijom na teritoriji BiH	19. MH "ELEKTROPRIVREDA" Republike Srpske Trebinje-Matično preduzeće a.d. Trebinje 20. DOO "RUDNAP" Banja Luka	28.12.2007. 03.12.2007.	4 god. 2 god.

Tabela 3. - Izdate dozvole u toku 2007. godine

RERS je odlukom od 12.04.2007. godine donio plan podnošenja i obrade zahtjeva za izdavanje dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti za sva preduzeća iz sastava Mješoviti Holding "Elektroprivreda" Republike Srpske - Matično preduzeće a.d. Trebinje. Ova preduzeća su korisnici početnih dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti izdatih od strane RERS-a 2005. godine na period od dvije godine. Ostali podnosioci zahtjeva su RERS-u podnosili zahtjeve po vlastitom nahođenju. Od trenutka zaprimanja zahtjeva do donošenja rješenja o izdavanju dozvole aktivnosti u RERS-u su se obavljale u koracima: *podnošenje zahtjeva - dopune zahtjeva -obavještavanje javnosti o kompletnosti zahtjeva, pozivu za davanje komentara i prijavi za sticanje statusa umješača - izrada i utvrđivanje nacrta dozvole - obavještenje o terminu i mjestu održavanja opšte javne rasprave posvakoj dozvoli te roku dostavljanja komentara u pisanoj formi-izrada izvještaja voditelja postupka - izrada prijedloga dozvole - dostavljanje izvještaja voditelja postupka i prijedloga dozvole*

podnosiocu zahtjeva na davanje komentara - dostavljanje članovima RERS-a prijedloga dozvole, izvještaja voditelja postupka sa dostavljenim komentarima na nacrt i stavu po njima od strane stručnih službi, prijedlog regulatorne naknade i komentara podnosioca zahtjeva na prijedlog dozvole - donošenje rješenja o izdavanju dozvole - objavljivanje rješenja u Službenom glasniku Republike Srpske - postavljanje na internet stranici RERS-a rješenja o izdavanju dozvole i uslova dozvole.

Ukupan broj izdatih dozvola do kraja 2007. godine je 25, a njihova vrsta i period važenja objavljeni su u Zbirnom registru izdatih dozvola RERS-a (www.reers.ba/site/ona-nama_dozvole_zbirni-registar-dozvola/476/zbirni-registar-dozvola.aspx).

Krajem 2007. godine RERS je zaprimio još tri zahtjeva za izdavanje dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti, odnosno izmjenu ili dopunu dozvole, a postupak izdavanja odvijao se u 2008. godini.

3.2.2. Nadzor nad poštovanjem uslova dozvole

U skladu sa odredbama Zakona i Pravilnika za izdavanje dozvola RERS je u toku 2007. godine, na osnovu usvojenog programa i plana redovnih nadzornih provjera obavlja nadzorne provjere preduzeća korisnika dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti iz sastava MH Elektroprivreda Republike Srpske Matično preduzeće a.d. Trebinje. Provjere su rađene u cilju praćenja usaglašenosti rada licenciranih preduzeća sa uslovima početnih dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti, te utvrđivanja nivoa provedenih mjera od strane korisnika dozvole po rješenjima sa nadzornih provjera provedenih u 2006. godini i provjere pripremljenosti preduzeća za izdavanje dozvola koje imaju trajniji karakter.

Redovne nadzorne provjere su obavili timovi provjeravača iz RERS-a po prethodno pripremljenom programu provjere posebno za svako preduzeće. Provjere na terenu u prostoru korisnika dozvole obavljane su po Proceduri RERS-a za obavljanje nadzornih provjera. Uz dopis o terminu provjere, obimu i ciljevima provjere svakom korisniku dozvole dostavljeno je i rješenje o timu provjeravača za nadzornu provjeru sa navođenjem dozvole po čijim uslovima se provjera obavlja.

U 2007. godini obavljena je redovna nadzorna provjera u 11 elektroenergetskih preduzeća koja su korisnici 18 dozvola za obavljanje elektroenergetske djelatnosti. Provjeru stvarnog stanja i usaglašenosti rada korisnika dozvole sa uslovima dozvole tim provjeravača je ustanovljavao pregledom i izuzimanje odgovarajuće dokumentacije, uvidom u stanje postrojenja i opreme te uzimanjem izjava od predstavnika korisnika dozvole. Izvještaj sa nadzorne provjere sadrži utvrđeno stanje u pogledu poštovanja uslova početne dozvole i utvrđene nepravilnosti korišćenja dozvole. Izvještaje sa nadzornih provjera, čiji su sastavni dio i prijedlozi korektivnih mjera za otklanjanje nepravilnosti, RERS je dostavljao na komentarisanje korisnicima dozvole.

Nakon analize dostavljenih izvještaja sa nadzornih provjera i prispjelih komentara RERS je rješenjem propisivao mјere za otklanjanje utvrđenih nedostataka sa rokom otklanjanja nedostataka kao i izvještavanje o realizaciji propisanih mјera u cilju poštovanja uslova izdate dozvole.

3.3. Regulacija cijena i otvaranje tržišta

Sektori električne energije i gasa, obično pod imenom "mrežna energija", predmet su najveće pažnje privrede i građana svake zemlje zbog značaja koji imaju na privrednu aktivnost i životni standard.

Djelatnosti koje se obavljaju u ovim sektorima mogu se podijeliti na monopolске (upravljanje prenosnom i distributivnom mrežom) i djelatnosti koje se mogu obavljati u tržišnim uslovima (proizvodnja, trgovina i snabdijevanje kupaca električnom energijom). Monopolске djelatnosti su predmet potpune regulacije od strane nadležnog tijela, dok „tržišne“ djelatnosti zahtijevaju proces liberalizacije uslova njihovog obavljanja, odnosno uvođenje takvih tržišnih mehanizama u kojima će se moći ostvariti njihov tržišni karakter.

U članu 1. Zakona propisan je cilj Zakona u smislu da on "teži da promoviše postepenu liberalizaciju nacionalnog tržišta električne energije slijedeći principe nediskriminacije i ravnopravnosti lica i svojine", a Regulatorna komisija regulisanjem cijena za korištenje distributivne mreže i propisivanjem uslova otvaranja tržišta doprinosi ostvarivanju ovog cilja.

3.3.1. Drugi tarifni postupak

Drugi tarifni postupak pokrenut je na zahtjev elektroenergetskih preduzeća koja posluju u sastavu Mješovitog holdinga "Elektroprivreda Republike Srpske".

Zahtjev za odobrenje cijena na pragu 9 elektrana podnijelo je sedam regulisanih preduzeća iz sastava MH Elektroprivreda Republike Srpske Trebinje i to: ZP "Hidroelektrane na Trebišnjici" A.D.Trebinje, ZP "Hidroelektrane na Drini" A.D. Višegrad, ZP "Hidroelektrane na Vrbasu" A.D. Mrkonjić Grad, ZP "Elektrodistribucija" A.D. Pale, Zavisno Elektrodistributivno preduzeće "Elektro-Bijeljina" A.D. Bijeljina, ZP "Rudnik i termoelektrana Ugljevik" A.D. Ugljevik i ZP "Rudnik i Termoelektrana Gacko" A.D. Gacko.

Zahtjev za odobrenje tarifa za korisnike distributivnih sistema i zahtjev za odobrenje tarifnih stavova za snabdijevanje električnom energijom nekvalifikovanih (tarifnih) kupaca podnijelo je pet regulisanih preduzeća iz sastava MH Elektroprivreda Republike Srpske Trebinje i to: ZEDP "Elektro-Bijeljina" A.D. Bijeljina, ZP "Elektrodistribucija" A.D. Pale, ZP "Elektrokrajina" A.D. Banja Luka, ZP "Elektro Doboј" A.D. Doboј i ZP "Elektro-Hercegovina" a.d. Trebinje.

Zahtjevi su podneseni 05.07.2007. godine i isti nisu bili potpuni, te je RERS zatražio njihovo kompletiranje.

Sumirajući sve podnesene zahtjeve, RERS je ustanovio da je kumulativno zahtijevano povećanje cijena za krajnje kupce iznosilo 42,5% i o tome obavijestio javnost.

RERS je donio odluku o pokretanju drugog tarifnog postupka 14.08.2007. godine u kojoj je određeno i vrijeme održavanja javnih rasprava.

Odlučujući o podnesenim zahtjevima, Regulator je odobrio status umješača u svim tarifnim postupcima Mješovitom Holdingu "Elektroprivreda" Republike Srpske Matično preduzeće a.d. Trebinje i Instituciji ombudsmana za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini Mostar, a preduzeću Češka elektroprivreda "ČEZ" a.s., Prag, Češka Republika u tarifnom postupku za određivanje cijene na pragu elektrane RiTE Gacko.

Po zahtjevima za odobrenje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema vođen je jedan postupak formalne rasprave, kao i po zahtjevima za odobrenje tarifnih stavova za nekvalifikovane kupce.

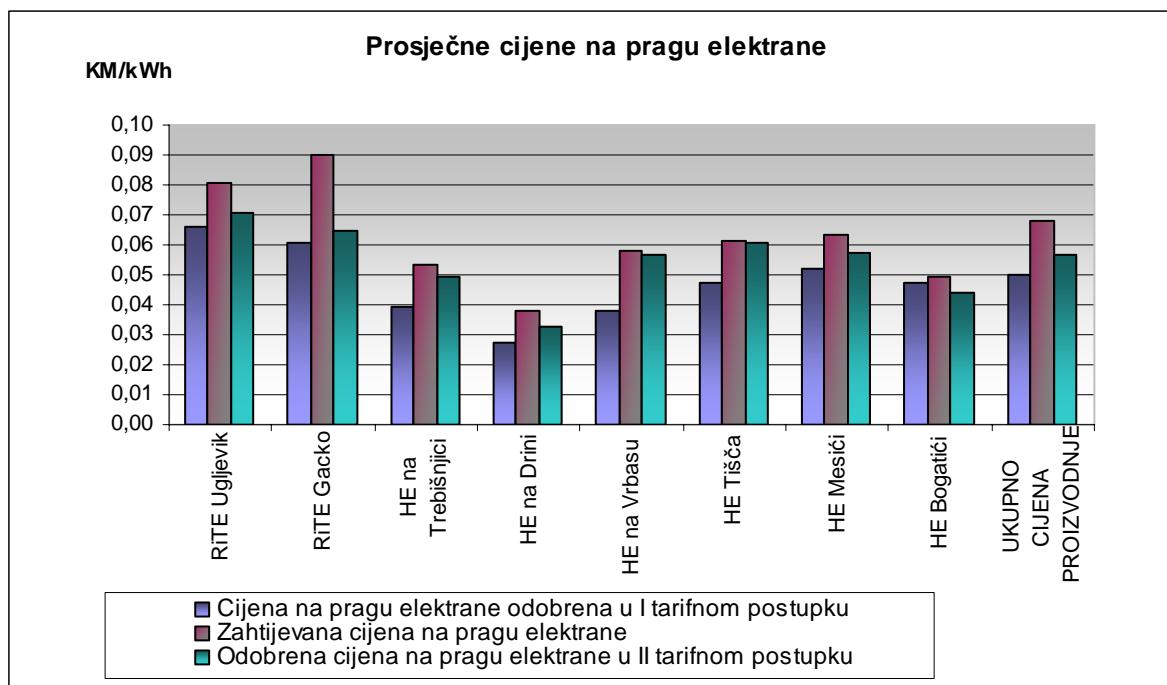
Za svaki postupak formalne rasprave održana je pripremna rasprava na kojoj su učesnici u postupku upoznati sa proceduralnim pravilima i pitanjima koja će biti raspravlјana i načinu utvrđivanja činjenica i izvođenja dokaza na formalnoj raspravi.

Formalne rasprave su trajale od kraja avgusta do sredine oktobra 2007. godine. Na ovim raspravama, pored zaposlenih u RERS-u kao aktivne stranke u postupku, učestvovali su ovlašteni predstavnici podnositelaca zahtjeva i umješača.

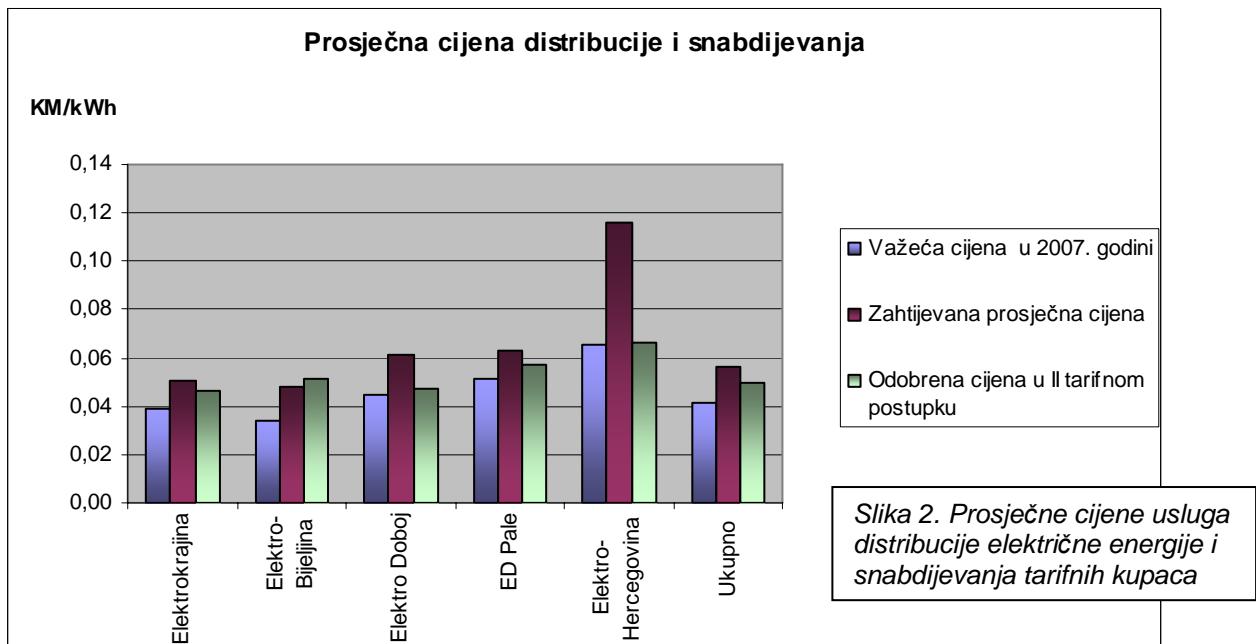
Po okončanju formalnih rasprava, strankama u postupku i umješačima dostavljeni su konačni izvještaji voditelja postupka (sedam izvještaja voditelja postupka za odobrenje cijena na pragu elektrana, jedan konsolidovani izvještaj voditelja postupka za odobrenje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i jedan konsolidovani izvještaj voditelja za određivanje tarifnih stavova za nekvalifikovane (tarifne) kupce električne energije u Republici Srpskoj). Izvještaji su sadržavali detaljne tehničke i ekonomski analize potrebnog prihoda i opravdanih troškova podnositelaca zahtjeva. Svim stranama u postupku data je mogućnost da daju primjedbe na dostavljene izvještaje voditelja postupka. Izvještaji voditelja postupka sa prijedlogom cijena električne energije na pragu elektrana, cijena distribucije i cijena snabdijevanja, te tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifnih stavova za nekvalifikovane (tarifne) kupce, objavljeni su na internet stranici RERS-a u cilju prikupljanja dodatnih komentara od zainteresovanih lica na predložene cijene i tarifne stavove prije njihovog konačnog usvajanja.

Regulator je na 19. redovnoj sjednici održanoj 21.12.2007. godine donio rješenja o odobrenju cijena na pragu elektrana, rješenje o utvrđivanju cijene distribucije električne energije, rješenje o utvrđivanju cijene snabdijevanja nekvalifikovanih kupaca električne energije u Republici Srpskoj, te Odluku o izmjenama i dopunama tarifnog sistema za prodaju električne energije u Republici Srpskoj, Odluku o tarifnim stavovima za korisnike distributivnih sistema i Odluku o tarifnim stavovima za nekvalifikovane kupce. Donesene cijene i tarifni stavovi primjenjuju se od 01.01.2008. godine.

Potrebni prihod od obavljanja regulisanih elektroenergetskih djelatnosti za svakog podnosioca zahtjeva utvrđen je na osnovu opravdanih troškova poslovanja i odobrenog povrata na kapital. Opravdavanje troškova zasnivalo se na analizi svih dokaza koje je RERS imao na raspolaganju uključujući i one dostavljene u tarifnom postupku. Na slikama 1. i 2. date su prosječne cijene na pragu elektrana i prosječne cijene distribucije i snabdijevanja za svakog podnosioca zahtjeva, određene na osnovu odobrenog potrebnog prihoda u drugom tarifnom postupku i planiranih količina proizvodnje odnosno distribucije i snabdijevanja električne energije na godišnjem nivou.

Slika 1. - Prosječne cijene električne energije na pragu elektrana u Republici Srpskoj

Kod razmatranja tarifnog sistema, Regulator nije imao na raspolaganju potrebne podatke za analizu eventualne opravdanosti uvođenja dodatnih kategorija potrošnje i tarifnih grupa kupaca koji svojim specifičnim načinom potrošnje prouzrokuju elektroenergetskom sistemu troškove koji se razlikuju od troškova već postojećih kategorija potrošnje i grupa kupaca.

Izmjena tarifnog sistema ogleda se u promjeni odnosa zimske (više) i ljetne (niže) sezonske tarife i promjeni odnosa tarifnih stavova za krajnje kupce sa jednotarifnim i dvotarifnim brojilom.

Cilj ovih promjena je da se tarifnim sistemom utiče na način potrošnje električne energije krajnjih kupaca, efikasnije korištenje raspoloživih kapaciteta za proizvodnju, prenos i

distribuciju električne energije, s obzirom na pokazatelje analize opterećenja i potrošnje u Republici Srpskoj.

Odnos viših i nižih sezonskih tarifnih stavova, umjesto dosadašnjih 1,5:1 promijenjen je i iznosi 1,3:1. Ovaj odnos je rezultat promijenjenog načina potrošnje i povećanja potrošnje električne energije u periodu primjene nižih sezonskih tarifnih stavova, koji je rezultirao većim vršnim opterećenjima u istom periodu i smanjenjem razlike između vršnog opterećenja u ljetnom i zimskom periodu.

Osim u drugom tarifnom postupku odredbe tarifnog sistema su mijenjane i Odlukom o izmjenama i dopunama tarifnog sistema za prodaju električne energije u Republici Srpskoj koja je donešena 19.06.2007. godine, a u postupku koji je vođen na zahtjev "Elektro-Hercegovine" a.d. Trebinje i "Elektrodistribucije" a.d. Pale na inicijativu Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske. Ovom odlukom krajnjim kupcima osnovnim školama je data mogućnost da na njihov zahtjev budu prebačeni u 6. i 7. tarifnu grupu ostale potrošnje. Osim ovog, a na inicijativu RERS-a izvršeno je usklađivanje odredbi tarifnog sistema sa odredbama člana 47. i 54. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida (Službeni glasnik Republike Srpske", broj 98/04 i 91/06) tako što je "ustanovama, preduzećima, zaštitnim radionicama ili radnim centrima osnovanim radi zapošljavanja invalida pod posebnim uslovima, ili organizovanim samozapošljavanjem invalida (osnivanjem vlastitog preduzeća ili obavljanjem samostalne djelatnosti ili zapošljavanjem u porodičnom preduzeću), a na osnovu potvrde Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida" data mogućnost da im se električne energija obračunava po tarifnim stavovima za domaćinstva.

Za dizajniranje pravičnog tarifnog sistema neophodno je da korisnici dozvola za distribuciju električne energije sistematično provode analize opterećenja i potrošnje električne energije. Obezbjedjenje potrebnih podataka propisano je Pravilnikom o izještavanju, te u narednom periodu RERS očekuje da će sistematično i dosljedno prikupljanje i analiza podataka o potrošnji omogućiti pravilniju identifikaciju troškova utrošene električne energije po tarifnim grupama kupaca.

Kod utvrđivanja tarifnih stavova u ovom tarifnom postupku , slično kao i u prvom tarifnom postupku, djelomično je eliminisano unakrsno subvencionisanje između tarifnih grupa kupaca na niskom naponu, (ostala potrošnja na niskom naponu subvencionira domaćinstva), a sve u skladu sa načelom postepenih promjena.

Na osnovu odobrenih cijena proizvodnje, distribucije i snabdijevanja električne energije i odobrenih troškova prenosa, NOS-a i pomoćnih usluga, RERS je u drugom tarifnom postupku utvrdio nove **tarifne stavove za krajnje nekvalifikovane kupce električne energije koji su dati u tabeli 4.**

OPIS		Tarifni stavovi za nekvalifikovane kupce električne energije						
		Obračunska snaga		Aktivna električna energija		Prekomjerno preuzeta reaktivna električna energija		
Kategorije potrošnje i grupe kupaca		Jed. mjere	KM/kW/mjesec		KM/kWh		KM/kVArh	
		Sezona	VS (zima)	NS (ljeto)	VS (zima)	NS (ljeto)	VS (zima)	NS (ljeto)
Naziv kategorije	Naziv grupe	Doba dana						
110 kV		VT	1,4544		0,0806		0,0190	
		MT	-		0,0403		-	
35 kV		VT	3,9070		0,0773		0,0209	
		MT	-		0,0387		-	
10 kV		VT	6,1400		0,0812		0,0248	
		MT	-		0,0406		-	
0,4 kV - ostala potrošnja	1 TG	VT	13,1900		0,0837		0,0355	
		MT	-		0,0418		-	
	2 TG	ST	4,1000	3,1600	0,1767	0,1360	-	-
	3 TG	VT	4,1000	3,1600	0,2129	0,1638	0,0426	0,0284
		MT	-	-	0,1065	0,0819	-	-
	6 TG	ST	4,1000	3,1600	0,1130	0,0869	-	-
	7 TG	VT	4,1000	3,1600	0,1362	0,1047	0,0426	0,0284
		MT	-	-	0,0681	0,0524	-	-
0,4 kV - javna rasvjeta		ST	-		0,1374		-	
0,4 - domaćinstva	1 TG	ST	1,5800	1,2200	0,1126	0,0866	-	-
	2 TG	VT	1,5800	1,2200	0,1357	0,1044	-	-
		MT	-	-	0,0679	0,0522	-	-

Tabela 4. - Tarifni stavovi za nekvalifikovane kupce električne energije od 01.01.2008.

Tarifni stavovi su u prosjeku za sve krajnje kupce povećani za 11,9%, a za krajnje kupce iz kategorije domaćinstva za 12,6%.

Na osnovu odobrenih cijena distribucije električne energije i odobrenih troškova prenosa, NOS-a i pomoćnih usluga, RERS je u drugom tarifnom postupku utvrdio i nove **tarifne stavove za korisnike distributivnih sistema u Republici Srpskoj (tarifne stavove za korištenje mreže)**, kao neohodan preduslov za otvaranje maloprodajnog tržišta električne energije.

Dakle, RERS je unaprijed utvrdio i javno objavio tarifne stavove za korisnike distributivnih sistema tako da krajnji kupac koji želi da koristi svoje pravo izbora snabdjevača kao kvalifikovani kupac ima jasnu i transparentno iskazanu cijenu usluge korišćenja elektroenergetske mreže, uključujući i sve troškove koji se odnose na prenosnu mrežu i pomoćne usluge.

Tarifni stavovi za korišćenje mreže utvrđeni su alokacijom gore navedenih troškova na svaku kategoriju potrošnje i grupu kupaca, u skladu sa tarifnim sistemom i bez unakrsnih subvencija i dati su u tabeli 5.

Tarifni stavovi za korisnike distributivnih sistema							
OPIS			Obračunska snaga		Aktivna električna energija		Prekomjerno preuzeta reaktivna električna energija
Kategorije potrošnje i grupe kupaca		Jed. mjere	KM/kW/mjesec		KM/kWh		KM/kVArh
		Sezona	VS (zima)	NS (ljeto)	VS (zima)	NS (ljeto)	VS (zima)
Naziv kategorije	Naziv grupe	Doba dana					NS (ljeto)
35 kV		VT	3,9050		0,0130		0,0209
		MT	-		0,0065		-
10 kV		VT	6,1300		0,0156		0,0248
		MT	-		0,0078		-
0,4 kV - ostala potrošnja	sa mjeranjem snage	VT	13,1400		0,0191		0,0355
		MT	-		0,0096		-
	jednotarifni	ST	3,7500	2,8800	0,0526	0,0404	-
	dvotarifni	VT	3,7500	2,8800	0,0633	0,0487	0,0426
		MT	-	-	0,0317	0,0244	-
0,4 kV - javna rasvjeta		ST	-		0,0842		-
0,4 - domaćinstva	jednotarifni	ST	2,1100	1,6200	0,0526	0,0404	-
	dvotarifni	VT	2,1100	1,6200	0,0633	0,0487	-
		MT	-	-	0,0317	0,0244	-

Tabela 5. - Tarifni stavovi za korisnike distributivnih sistema od 01.01.2008. godine

3.3.2 Otvaranje tržišta

Jedan od osnovnih ciljeva otvaranja energetskog tržišta je uspostavljanje prava kupcima na izbor snabdjevača električne energije i, obratno, omogućavanje jednakih, transparentnih i nepristrasnih uslova snabdjevačima da vrše djelatnost snabdijevanja kupaca električnom energijom.

Otvarenje tržišta zahtijevalo je pripremu i usvajanje određenih podzakonskih akata od strane regulatornih tijela u BiH.

DERK i entitetske regulatorne komisije harmonizovano su otpočele aktivnosti na izradi propisa koji će omogućiti inicialno otvaranje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini. Državna regulatorna komisija za električnu energiju je donijela Odluku o obimu, uslovima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta u BiH na osnovu Zakona o prenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u BiH, a REERS i FERK su, rukovodeći se usvojenim terminima iz Ugovora o uspostavljanju energetske zajednice za

Jugoistočnu Evropu, propisali kriterijume za sticanje statusa kvalifikovanog kupca donošenjem Pravilnika za sticanje statusa kvalifikovanog kupca.

Pravilnikom kojim se regulišu uslovi i kriterijumi za sticanje statusa kvalifikovanog kupca, njegova prava i obaveze, kao i prava i obaveze snabdjevača propisuje se mogućnost krajnjem kupcu da slobodno izabere ko će ga snabdijevati električnom energijom. Pravilnikom se takođe reguliše prelazni period postepenog otvaranja tržišta imajući u vidu potrebu za prilagođavanjem novim uslovima i potrebu obezbjeđenja sigurnosti snabdijevanja kupaca električnom energijom.

RERS je na svojoj 6. redovnoj sjednici u aprilu 2007. godine donio sedam rješenja o sticanju statusa kvalifikovanog kupca za kupce električne energije u Republici Srpskoj čija je godišnja potrošnja u toku 2006. godine bila veća od 10 GWh (Birač, Jelšingrad, Dubičanka, Vodovod BL, Novi rudnici Ljubija, Željeznice RS). Na ovaj način za nabrojane subjekte stvorili su se formalni preduslovi za slobodno ugovaranje nabavke električne energije odnosno za promjenu načina snabdijevanja sa regulisanog na tržišni. Ova pogodnost još uvijek nije korištena od strane kvalifikovanih kupaca zbog izražene razlike između regulisane i tržišne cijene električne energije u Republici Srpskoj, BiH i regionu Jugoistočne Evrope.

Počevši od 01.01.2008. godine pravo izbora snabdjevača dobijaju manji industrijski i komercijalni kupci i na kraju 2015. godine svi krajnji kupci, što znači i krajnje kupce iz kategorije domaćinstava. U skladu sa principima javnosti rada i blagovremenog obavještavanja kupaca RERS je u dnevom listu "Nezavisne novine" 30.06.2007. godine kao i na svojoj internet stranici obavjestio javnost i kvalifikovane kupce o otvaranju tržišta odnosno mogućnošću promjene načina snabdijevanja u 2008. godini za sve kategorije potrošnje izuzev domaćinstava.

Za otvaranja tržišta, pored propisanog prava kvalifikovanog kupca na izbor snabdjevača, potrebno je i obezbjeđenje drugih prepostavki, među koje spadaju uspostava operatora sistema, postojanje snabdjevača sa izdatim dozvolama za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja, donošenje mrežnih pravila, tržišnih pravila, mrežnih tarifa i tarifa za pomoćne usluge (ukoliko nije uspostavljeno tržište za ove usluge) i slično.

Regulator je dao svoj doprinos otvaranju tržišta električne energije u BiH donošenjem pravila o statusu kvalifikovanog kupca, davanjem saglasnosti na distributivna mrežna pravila, određivanjem tarifa za korištrnje distributivne mreže, stvaranjem prepostavki za određivanje tarifa za pomoćne usluge i izdavanjem dozvola za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja električnom energijom.

3.3.3. Računovodstveno razdvajanje i pristup računima

U cilju obezbjeđenja uslova za nadzor i regulisanje odnosa između proizvodnje, distribucije i kupaca električne energije, uključujući i trgovce električnom energijom, a u skladu sa članom 23. Zakona i članovima 18. i 19. Direktive 2003/54/EC, Regulator je u 2007. godini nastavio sa izdavanjem propisa kojima se obezbjeđuje transparentnost računa i pristup računima računovodstveno razdvojenih elektroenergetskih djelatnosti.

Regulator je, nakon provedenog postupka javne rasprave, donio Odluku o jedinstvenom regulatornom kontnom planu na trećoj redovnoj sjednici održanoj 27.02.2007. godine.

Sastavni dio Odluke je jedinstveni sistem računa kojim se obezbjeđuje objelodanjivanje stanja sredstva i izvora sredstava, prihoda i rashoda i poslovnih promjena značajnih za utvrđivanje cijena i tarifnih stavova koje donosi Regulator.

Regulator je usvojio i Uputstvo za primjenu jedinstvenog regulatornog kontnog plana, u kojem su navedena osnovna načela za objelodanjivanje poslovnih promjena i kriterijumi za priznavanje sredstva i izvora sredstava, prihoda i rashoda, a sve u skladu sa odredbama Pravilnika o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku.

Donošenje Odluke o jedinstvenom regulatornom kontnom planu sa Uputstvom za primjenu omogućilo je, pored ranije navedenog, jednoobrazno iskazivanje podataka u finansijskim izvještajima subjekta koji obavljaju regulisane djelatnosti, kao i sprečavanja diskriminacije i unakrsnog subvencionisanja između djelatnosti.

Jedinstveni regulatorni kontni plan zasnovan je na propisanom kontnom okviru za pravna lica u Republici Srpskoj.

3.4 Zaštita kupaca

3.4.1 Regulatorni okvir zaštite kupaca

Zakonom o električnoj energiji propisane su sljedeće nadležnosti Regulatora u vezi sa zaštitom kupaca:

- regulisanje kvaliteta usluge i tarifa, imajući u vidu interes kupaca i potrebe preduzeća za isporuku električne energije,
- obezbjeđenje transparentnog i nediskriminatorskog ponašanja na tržištu električne energije,
- donošenje mjera za sprečavanje zloupotrebe monopolskog položaja korisnika dozvola izdatih od strane Regulatora,
- učešće u rješavanju sporova i postizanju sporazuma između kupaca i snabdjevača električnom energijom,
- obezbjeđenje i drugih indirektnih ciljeva zaštite potrošača prilikom propisivanja uslova dozvola za obavljanje određene elektroenergetske djelatnosti.

U Aneksu A Direktive 2003/54/EC navedene su mjere za zaštitu kupaca koje obuhvataju: pravo na ugovor koji sadrži, između ostalog, unaprijed definisane uslove snabdijevanja, kvalitet ponuđene usluge, obavezu pravovremenog informisanja kupca, pravo na nadoknadu i obeštećenje, rješavanje sporova i druga pitanja, obavezu blagovremenog obavještavanja u uslovima i načinu promjene cijene, obavezu informisanja o cijenama i tarifama pod standardnim uslovima, pravo na izbor načina plaćanja, informaciju o pravu na univerzalnu uslugu.

Osnovni elementi obezbjeđenja ravnopravnosti i nediskriminacije u korišćenju distributivne mreže i snabdijevanju krajnjih kupaca električne energije koji su bili predmet rada Regulatora su:

- definisanje uslova isporuke i snabdijevanja električnom energijom, mimimalnog standarda usluge i obavezujućih elemenata ugovorne zaštite potrošača električne energije u uslovima monopola,
- unaprijed poznate, lako uporedive cijene usluga, utvrđene na jasan i objektivan način na osnovu unaprijed definisane metodologije i njene primijene bez diskriminacije,

- obezbjeđivanje prava na jednostavan, brz i efikasan postupak zaštite kupca u slučaju povrede njegovih prava.

Zaštita prava krajnjih kupaca u pogledu uslova pristupa mreži i korišćenja mreže, minimalnog standarda usluge i ugovorne zaštite u odnosima sa korisnikom dozvole za distribuciju električne energije i korisnikom dozvole za snabdijevanje definisana je Opštim uslovima za isporuku i snabdijevanje električnom energijom. Ovim aktom propisani su prava i obaveze korisnika mreže i krajnjeg kupca, korisnika dozvole za distribuciju električne energije i korisnika dozvole za snabdijevanje, procedure priključenja i pristupa mreži, elementi ugovora i informacije koje se moraju pružiti kupcu.

RERS je utvrdio tarifne stavove za korisnike distributivnih sistema i tarifne stavove za nekvalifikovane kupce električne energije u skladu sa odredbama Pravilnika o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku, te na taj način obezbijedio da cijene električne energije budu utvrđene na osnovu unaprijed definisane metodologije, zasnovane na objektivnim kriterijumima, javno objavljene prije primjene i primjenjene bez diskriminacije, kako je propisano odredbom člana 3. Direktive.

U pogledu mjera zaštite krajnjih kupaca, a posebno ugroženih kupaca, uključujući mjere pomoći da se izbjegne isključenje, kao i mjere zaštite potrošača u udaljenim područjima, Opštim uslovima su propisani uslovi pod kojima se može isključiti potrošač sa mreže, procedura isključenja, a posebno je propisana zabrana da datum isključenja bude u dane državnih praznika, dane vikenda ili dane kada ne radi uslužni centar korisnika dozvole. Takođe, zabranjeno je isključenje krajnjih kupaca koji koriste elektro - medicinsku opremu za održavanje zdravlja. U slučaju ekstremno hladnog vremena, obustava isporuke se može primijeniti samo kao krajnja mjeru. Rješavanjem sporova i žalbi Regulator obezbjeđuje kupcu jednostavan postupak zaštite u slučaju kad kupac smatra da su povređena njegova prava.

3.4.2. Rješavanje sporova i žalbi

Uvođenjem regulacije u elektroenergetski sektor podstaknuta je politika aktivne zaštite potrošača i uspostavljena komunikacija između različitih učesnika na tržištu električne energije, a naročito krajnjih kupaca sa Regulatorom, što je naročito došlo do izražaja u 2007. godini. Regulator rješava sporove u vezi sa:

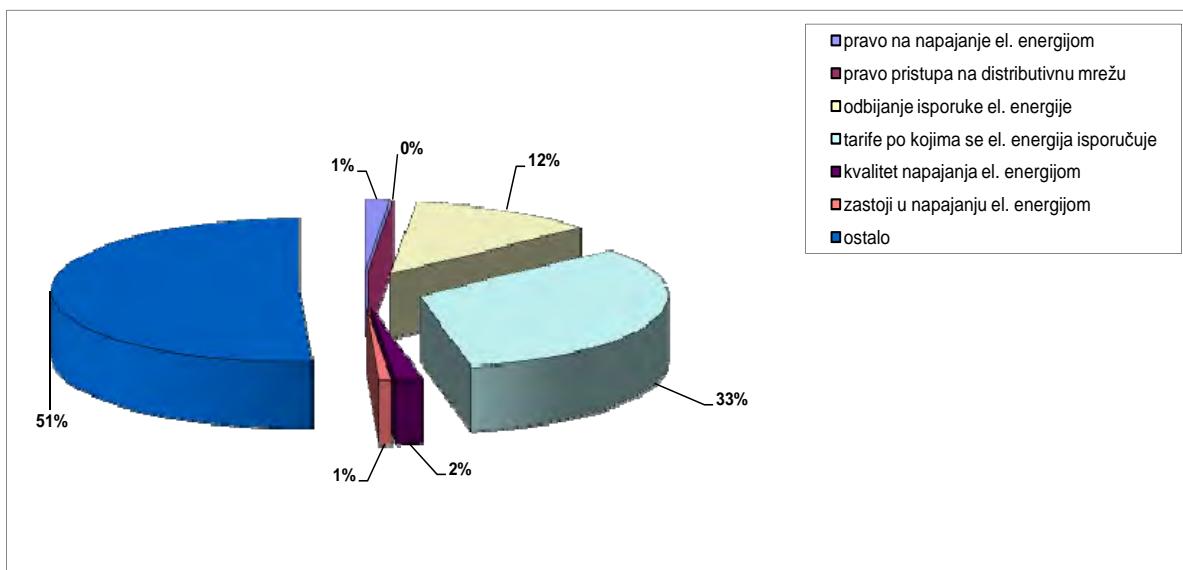
- pravom na napajanje električnom energijom,
- pravom pristupa na distributivnu mrežu,
- obavezom isporuke električne energije,
- tarifama po kojima se energija isporučuje,
- zastojima u napajanju električnom energijom,
- odbijanjem isporuke električne energije i
- kvalitetom napajanja električnom energijom.

Proizvođač električne energije, ili kvalifikovani kupac električne energije, kojem je odbijen pristup mreži ili je nezadovoljan uslovima pristupa, može podnijeti žalbu Regulatoru. Važećim propisima definisani su osnovni uslovi pod kojima se može odbiti pristup mreži koji se uglavnom svode na ograničenost tehničkih ili pogonskih mogućnosti.

Pored navedenog, Regulator odlučuje i po žalbama na rješenje zahtjeva za dobijanje elektroenergetske saglasnosti za priključenje objekata krajnjih kupaca na distributivnu mrežu.

U toku 2007. Regulatoru je podneseno 122 zahtjeva za rješavanje spora iz regulatorne nadležnosti, od čega je 106 riješeno do kraja 2007. godine, a ostali su u skladu sa procedurom rješavanja rješavani u 2008. godini.

U toku 2007. godine zaprimljene su i rješavane dvije žalbe na rješenje o izdatoj elektroenergetskoj saglasnosti.

Slika 2. - Struktura rješavanih prigovora u 2007. godini

Jedan od elemenata zaštite kupaca je i primjena Opštih uslova koje je donio RERS u 2006. godini, kao i rješavanje prigovora krajnjih kupaca u vezi sa primjenom Opštih uslova. S tim u vezi, RERS se i tokom 2007. godine starao o primjeni odredbi Opštih uslova, kroz nadzorne provjere i odgovarajući na upite regulisanih kompanija, krajnjih kupaca i drugih zainteresovanih lica.

3.4.3. Priuštivost električne energije kupcima iz kategorije domaćinstva

Evropske zemlje koriste izraz "energetsko siromaštvo" ("fuel poverty") za ocjenjivanje i poređenje priuštivosti električne energije krajnjim kupcima iz kategorije domaćinstva. Prag energetskog siromaštva određuje svaka zemlja na osnovu vlastitih kriterijuma koji zavise od prosječnih cijena različitih vidova enerenata za domaćinstvo, raspoloživosti različitih vrsta enerenata za korišćenje u domaćinstvu, te nacionalnog dohotka po stanovniku, minimalnih i prosječnih primanja domaćinstava.

U nekom evropskim zemljama se domaćinstvo kategoriše kao energetski siromašno ako je mjesecni račun za potrošnju električne energije i gase u domaćinstvu veći od 10% ukupnih mjesecnih primanja domaćinstva.

RERS za svoje analize koristi podatke iz zvaničnih izvora, a u Republici Srpskoj to je Zavod za statistiku Republike Srpske. Kako u objavljenim podacima ovog Zavoda za 2007. godinu nisu dati podaci o primanjima domaćinstava u Republici Srpskoj i broju domaćinstava u određenom opsegu primanja, potrebni za ocjenu energetskog siromaštva domaćinstava, umjesto uporednog pregleda nivoa energetskog siromaštva sa zemljama Evropske Unije, RERS je za svoje analize koristio uporedni pregled odnosa računa za električnu energiju i "potrošačke korpe".

Izdaci za električnu energiju za krajnjeg kupca u kategoriji domaćinstva u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu nisu se povećali, odnosno u tom periodu nije bilo promjene cijena električne energije.

Standardni kupac iz kategorije domaćinstva (kupac koji troši 3500 kWh električne energije godišnje)¹ za električnu energiju je u 2007. godini platio 453,72 KM sa porezom (387,80 KM bez poreza), odnosno u prosjeku 37,81 KM mjesечно.

Za istu potrošnju električne energije u 2008. godini potrebno je izdvojiti 502,56 KM ili prosječno 41,88 KM mjesечно.

S obzirom da, kako je već pomenuto, u Republici Srpskoj nisu obrađeni podaci o prosječnim primanjima jednog domaćinstva, u izvještaju se daju podaci o učešću izdataka za električnu energiju u ukupnim izdacima jednog domaćinstva.

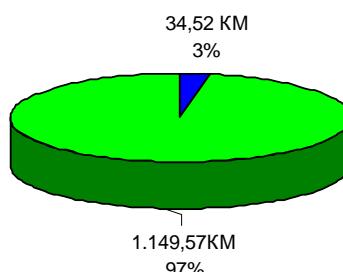
Izdatak za električnu energiju za dvotarifnog kupca

Za određivanje ukupnih izdataka jednog domaćinstva korištena je «sindikalna potrošačka korpa» koja predstavlja vrijednost dobara i usluga potrebnih za održavanje nivoa životnog standarda u iznosu od 1149,52 KM za 2007. godinu.

Slika 3. –Učešće troškova električne energije u potrošačkoj korpi za standardnog kupca u 2007. godini

Izdatak za električnu energiju za jednotarifnog kupca

Učešće troškova električne energije (uključujući porez na dodatu vrijednost) u "sindikalnoj potrošačkoj korpi" u 2007. godini je iznosilo 3,0% za jednotarifnog kupca iz kategorije domaćinstva, a 3,34% za dvotarifnog kupca, a što je grafički predstavljeno **na slici 4.**

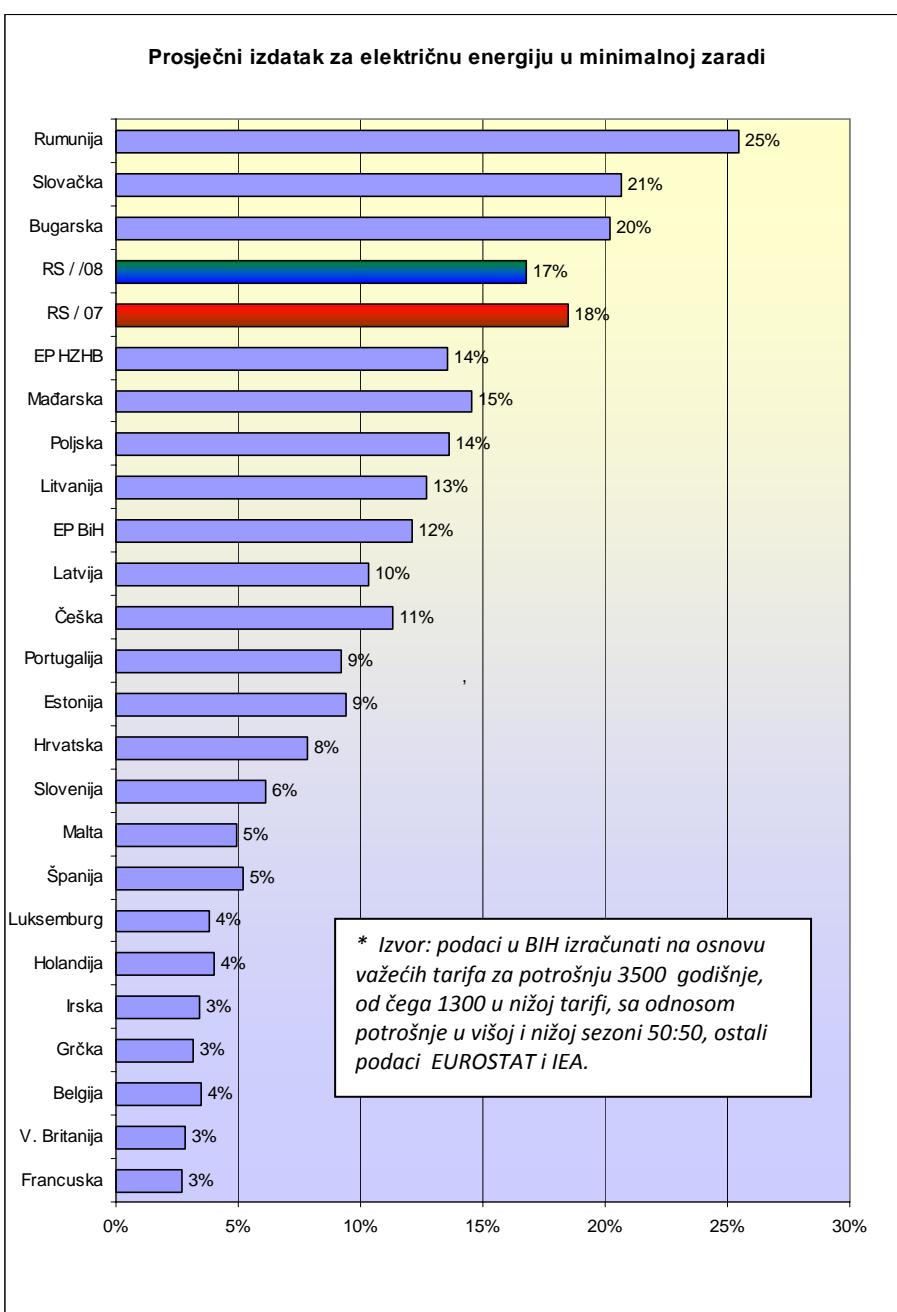
Drugi karakterističan podatak je učešće izdatka za električnu energiju, za obim potrošnje standardnog kupca (Dc) iz kategorije domaćinstva, sa uračunatim porezom na dodatu vrijednost, u minimalnoj zagarantovanoj plati, koje je u Republici Srpskoj u 2007. godini iznosio 18%.

Na osnovu odobrenih cijena za 2008. godinu i određene minimalne plate, učešće izdatka za električnu energiju u minimalnoj zaradi u 2008. godini iznosi 17%.

Cijena el. energije i primanja u RS	Godišnji račun za el. energiju	Prosječni mjeseci izdatak	Minimalna plata	Učešće izdatka za el. energiju u min. plati
2007	453,72	37,81	205,00	18%
2008	502,56	41,88	250,00	17%

Tabela 6. - Učešće izdatka za električnu energiju sa uključenim porezom na dodatu vrijednost u minimalnoj plati

¹ Po metodologiji koju primjenjuje EUROSTAT, krajnji kupci iz kategorije domaćinstva se klasificuju u 5 grupa standardnih kupaca, a standardni kupac iz grupe "Dc" je krajnji kupac koji troši godišnje 3500 kWh električne energije, od čega 1300 kWh noću, odnosno u vrijeme primjene manje dnevne tarife.

U poređenju sa drugim zemljama u Evropi, ovo učešće je relativno visoko, ali pritom treba imati u vidu da najniža zagarantovana zarada zaposlenog nije izvorno statistički podatak, nego se taj iznos određuje u skladu sa ekonomskom i socijalnom politikom države.

Na slici 5. je dat uporedni pregled učešća izdataka za električnu energiju karakterističnog kupca iz kategorije domaćinstva (Dc) u minimalnoj zaradi.

Slika. 4. - Uporedni pregled učešća izdataka za električnu energiju u minimalnoj zaradi*

3.4.4. Zaštita socijalno ugroženih kupaca

Kada je riječ o zaštiti socijalno ugroženih kupaca u pogledu visine izdatka za električnu energiju i priuštivosti električne energije za socijalno ugrožene kupce, ova pitanja ne spadaju u neposrednu regulatornu nadležnost.

Međutim, imajući u vidu da priuštivost električne energije prvenstveno zavisi od tarifa i međuzavisnost raznih mehanizama zaštite kupaca, RERS je dao svoj doprinos u mnogim aktivnostima koje se vodile u Republici Srpskoj, BiH i Energetskoj zajednici Jugoistočne Evrope, a koje su imale za cilj unapređenje mehanizama zaštite socijalno ugroženih krajnjih kupaca i povećanje priuštivosti električne energije za krajnje kupce u stanju socijalne potrebe.

U Republici Srpskoj se u toku 2007. godine nije primjenjivao nikakav poseban mehanizam zaštite socijalno ugroženih potrošača električne energije koji bi bio u vezi sa izdacima za električnu energiju.

Realizujući Zaključak Narodne Skupštine Republike Srpske broj 01-143/07 od 12.09.2007. godine, Vlada Republike Srpske je u novembru 2007. godine imenovala radnu grupu za izradu Programa zaštite socijalno ugroženih potrošača električne energije. Radnu grupu su činili predstavnici iz ministarstava relevantnih za donošenje socijalnog programa, kao i predstavnici Elektroprivrede Republike Srpske i Regulatora. Zadatak ove grupe bio je da izradi program pomoći za socijalno ugrožene kategorije potrošača električne energije čija primjena bi trebala stupiti na snagu početkom 2008. godine odnosno u isto vrijeme sa početkom primjene novih tarifnih stavova za prodaju električne energije u Republici Srpskoj.

Radna grupa je imala zadatak da predloži kriterijume za identifikaciju socijalno ugroženih kategorija - potrošača električne energije, sačini procjenu njihovog broja, utvrdi okvirni iznos potrebnih sredstava za ovu namјenu, definiše izvore sredstava, mehanizme za njihovo prikupljanje i način raspodjele krajnjim korisnicima.

RERS je sa svoje strane na osnovu podataka kojima raspolaže nastojala obezbijediti zainteresovanim stranama informacije koje mogu biti od značaja za procjenu ugroženosti krajnjih kupaca sa stanovišta priuštivosti električne energije.

Socijalni program, koji je pripremljen i dostavljen Vladi Republike Srpske na razmatranje i dalje postupanje imao je za cilj sprečavanje "tarifnih šokova" za socijalno ugrožene kategorije stanovništva koje nisu u stanju da podnesu povećanja cijena električne energije.

3.5. Izvještavanje

Radi efikasnog pribavljanja i korištenja pouzdanih informacija neophodnih za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti, Regulator je u prvom polugodištu 2007. godine donio Pravilnik o izvještavanju.

Pravilnikom o izvještavanju stavljene su van snage ranije odluke Regulatora o sadržaju i formi informacija koje se dostavljaju za potrebe nadziranja poštovanja uslova izdatih dozvola i vođenja tarifnog postupka, te propisan jednoobrazan sistem izvještavanja. Sistem izvještavanja propisan Pravilnikom o izvještavanju obuhvata dokumentaciju i izvještajne obrasce, te uslove, način i rokove njihovog dostavljanja Regulatoru.

Pravilnik o izvještavanju stupio je na snagu u julu 2007. godine.

3.6. Obnovljivi izvori energije

3.6.1 Obnovljivi izvori energije i energetska politika

Većina evropskih država opredijelila se da u okviru energetske politike upgrade planove većeg korišćenja obnovljivih izvora energije i da prilagode zakonodavni okvir u kome će se ti planovi primjenjivati. Na osnovu tih inicijativa donesena je i Direktiva o promociji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora (2001/77/EC), koja zahtijeva povećanje učešća obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije.

Bosna i Hercegovina se potpisivanjem Ugovora o uspostavi energetske zajednice obavezala na primjenu navedene direktive EU o obnovljivim izvorima energije (energija vjetra,

hidroenergija, solarna energija, biomasa i otpad, biogas, geotermalna energija) i treba da nastoji da se pridržava protokola iz Kjota. Plan za implementaciju Direktive 2001/77/EC Bosna i Hercegovina će dostaviti Evropskoj komisiji u roku od godine dana od datuma stupanja na snagu Ugovora o uspostavi Energetske zajednice.

Tokom 2007. godine RERS je učestvovala u izradi plana za implementaciju direktive 2001/77/EC. Koordinator izrade navedenog plana bilo je Ministarstvo ekonomskih odnosa i spoljne trgovine BiH.

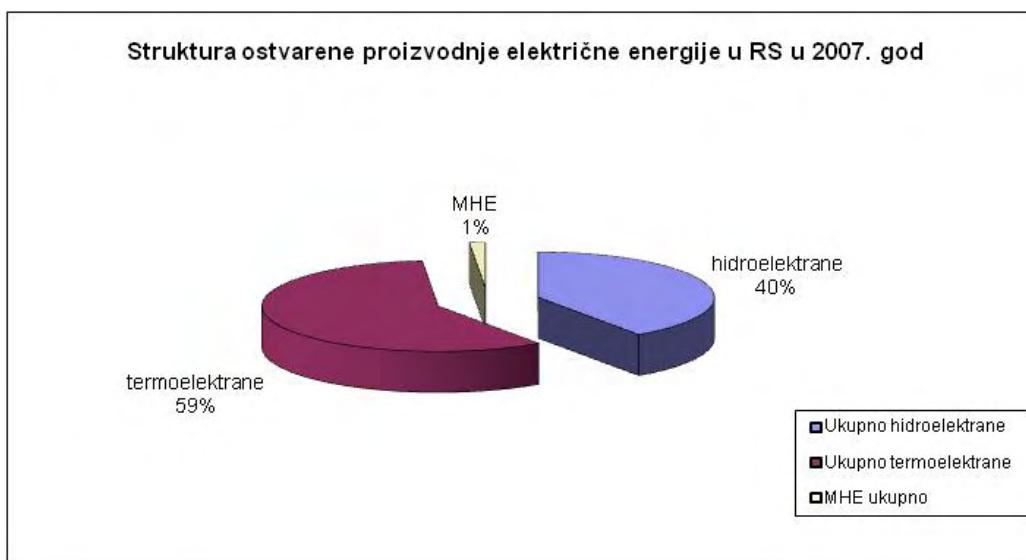
Osnovna pitanja koja tretira Direktiva 2001/77/EC i plan za njenu implementaciju su:

- Indikativni ciljevi učešća proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora u bruto potrošnji električne energije
- Mechanizmi podsticaja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora,
- Garancije porijekla za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora.

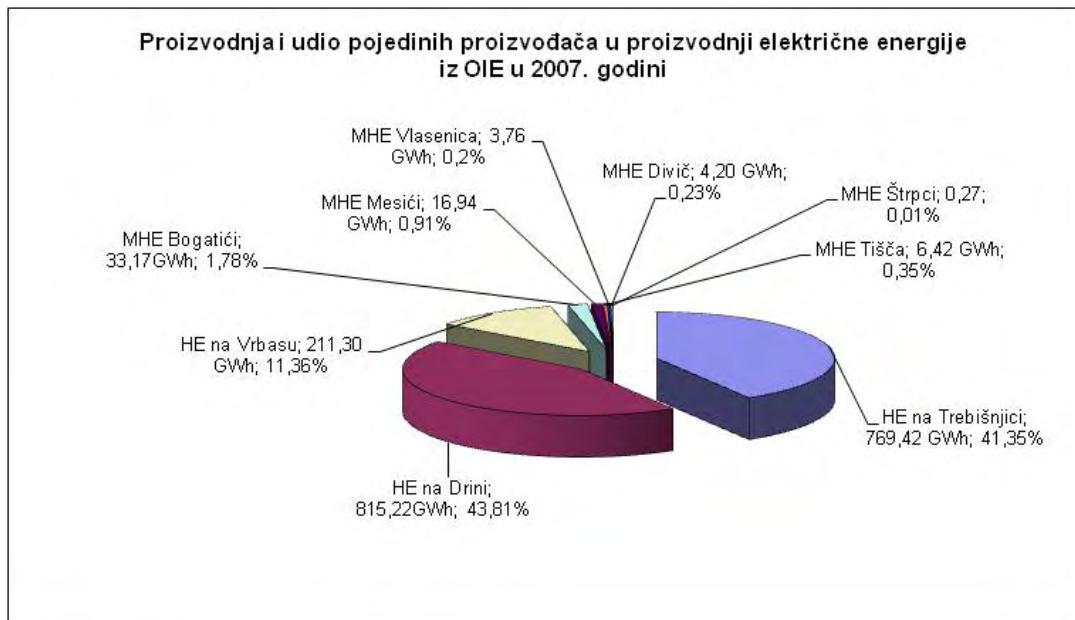
Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske je preduzela niz aktivnosti za obezbjeđenje podloga za izradu indikativnih planova koje su se odnosile na izradu pregleda postojećeg stanja, potencijala, kao i mogućih scenarija za promociju upotrebe obnovljivih izvora energije u Republici Srpskoj. Pri izradi navedenih dokumenata koristila su se iskustva zemalja iz okruženja i Evropske Unije.

Neki indikativni podaci su dati na sljedećim slikama na kojima je prikazana struktura proizvodnje električne energije u Republici Srpskoj, učešće električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije (OIE) u bruto potrošnji Republike Srpske, te procentualno učešće pojedinih proizvodnih objekata koji koriste OIE u proizvodnji električne energije iz OIE u Republici Srpskoj.

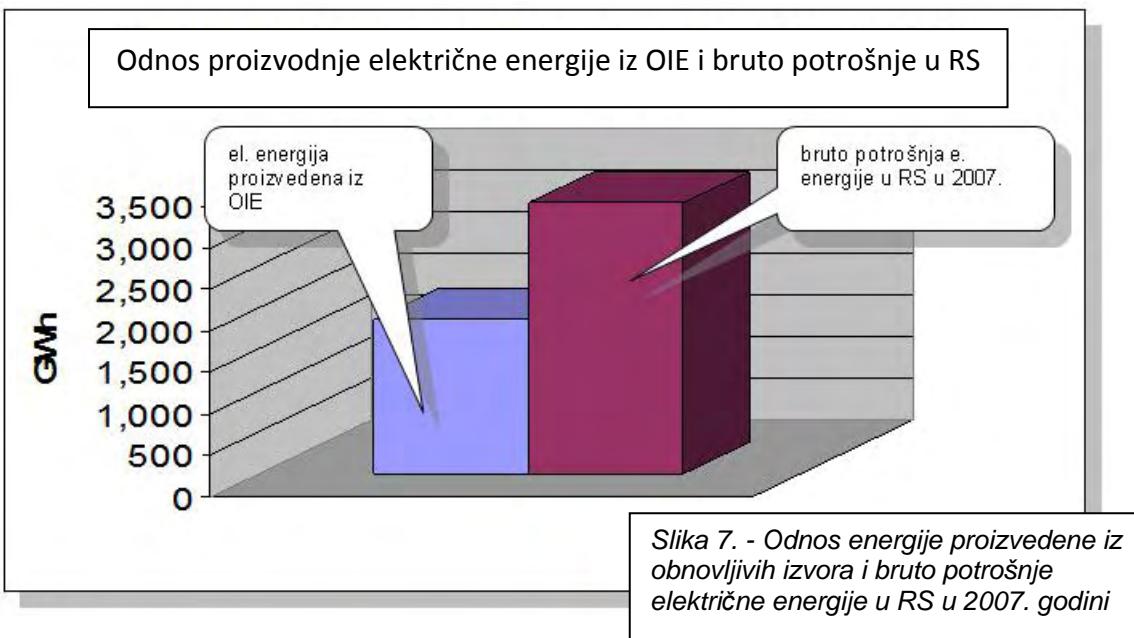
- U Republici Srpskoj se od obnovljivih izvora energije koristi isključivo hidroenergija, a udio proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora u bruto potrošnji električne energije u Republici Srpskoj u 2007. godini iznosio je približno 57%. Ovo predstavlja značajno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, a posljedica je smanjenja proizvodnje električne energije u hidroelektranama zbog izuzetno nepovoljnih hidroloških prilika u 2007. godini.

Slika 5. - Struktura proizvodnje električne energije u RS prema vrsti izvora

Slika 6. - Učešće pojedinačnih objekata u proizvodnji el. energije iz OIE

Slika 7. - Odnos energije proizvedene iz obnovljivih izvora i bruto potrošnje električne energije u RS u 2007. godini

3.6.2 Pravilnik o sticanju statusa kvalifikovanog proizvođača

Korišćenje obnovljivih izvora ugrađeno je u Zakon o električnoj energiji Republike Srpske. Članom 36. Zakona propisano je da preduzeće koje u pojedinačnom proizvodnom objektu proizvodi električnu energiju koristeći otpad ili obnovljive izvore energije, na ekonomski primjereno način i u skladu sa mjerama zaštite okoline, može steći status kvalifikovanog proizvođača, na osnovu uslova koje propisuje Regulator, koji takođe propisuje i podsticaje za proizvodnju električne energije iz ovih izvora.

U cilju realizacije navedenih zakonskih odredbi Regulator je započeo aktivnosti na izradi i donošenju podzakonskog akta o sticanju statusa kvalifikovanog proizvođača i podsticajima proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje toplotne i električne energije.

Ovaj akt treba propisati način i uslove pod kojima proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora, uključujući i otpad, mogu steći status kvalifikovanog proizvođača, te uslove pod kojima proizvođači toplotne i električne energije u kombinovanom ciklusu ostvaruju pravo na podsticaje i sisteme podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i kombinovane proizvodnje toplotne i električne energije u kombinovanom ciklusu.

Položaj kvalifikovanog proizvođača treba da omogući povlastice kojima se stimuliše izgradnja kapaciteta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije u skladu sa energetskom politikom i direktivama Evropske Unije.

RERS se suočio sa činjenicom da na nivou Republike Srpske ne postoji Elektroenergetska politika kojom se mogu definisati i mehanizmi državnih podsticaja za izgradnju kapaciteta i korišćenja električne energije iz obnovljivih izvora po prioritetima pojedinih izvora i raspoložive tehnologije.

Značajnu ulogu u ovoj oblasti ima Vlada Republike Srpske, koja po članu 5. Zakona vodi elektroenergetsku politiku, uključujući mogućnosti korišćenja različitih primarnih izvora energije i upotrebu obnovljivih izvora za proizvodnju električne energije.

Direktive Evropske Unije propisuju da države članice treba da utvrde indikativne ciljne vrijednosti učešća energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji električne energije, te se Regulator u donošenju propisa iz ove oblasti mora oslanjati na relevantne elemente energetske politike.

Aktivnosti RERS-a na donošenju pravila o uslovima za sticanje statusa kvalifikovanog proizvođača, vezano za subvencije i druge mehanizme podsticaja za obnovljive izvore, nastaviće se u 2008. godini.

U uslovima kada nije definisana elektroenergetska politika u pogledu strukture obnovljivih izvora i indikativnih ciljeva njihovog učešća u ukupnoj potrošnji, pristup RERS-a je da se u okviru svojih nadležnosti stara o blagovremenom provođenju obaveza preuzetih Ugovorom o osnovanju energetske zajednice Jugoistočne Evrope, te da se investitorima daje relativno pouzdan okvir prodajne cijene na osnovu koje mogu planirati svoje poslovanje.

3.7. Saradnja

3.7.1. ERRA - Regionalno udruženje energetskih regulacijskih tijela

Regionalna asocijacija energetskih regulatora ("Energy Regulators Regional Association" - ERRA) je udruženje regulatornih tijela država centralne i istočne Evrope, zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza i Turske sa sjedištem u Budimpešti. ERRA ima 21 punopravnih i 5 pridruženih članova. Ciljevi ERRA-e su poboljšanje regulisanja energetskih djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje saradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustava između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u regulisanju energetskih djelatnosti.

Punopravno članstvo u ERRA-i ima Državna regulatorna komisija za električnu energiju BiH (DERK) od 19.05.2004. godine, jer u skladu sa statutom ERRA-e punopravno članstvo mogu imati samo državne regulatorne komisije. RERS će u narednom periodu ponovo podnijeti zahtjev za sticanje statusa pridruženog članstva ovom udruženju i insistirati na prijemu.

Članovi i zaposleni Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske aktivno učestvuju u radu ove asocijacije i njenih stalnih komiteta i radnih grupa posredstvom DERK-a.

3.7.2 ECSEE - Energetska zajednica Jugoistočne Evrope

Energetska zajednica Jugoistočne Evrope uspostavljena je ugovorom koji su zaključili Evropska zajednica s jedne strane i sljedeće zemlje: Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Albanija, Makedonija, Rumunija i Bugarska, te UNMIK s druge strane.

Zaključivanjem Ugovora zemlje potpisnice se obavezuju da uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionisati uz primjenu standarda i pravila tržišta električne energije EU sa kojim će se integrirati. Sam Ugovor omogućava uspostavu internog tržišta za električnu energiju i gas uz efektivno učešće 34 strane: 25 zemalja EU i gore pomenute zemlje potpisnice.

Cilj ovog ugovora je, takođe, kreiranje stabilnog regulatornog i tržišnog okvira koji može privući investicije u sektor električne energije i gasa u regionu i obezbjediti dugoročnu sigurnost snabdijevanja ovim energentima.

Bosna i Hercegovina je, dakle, prihvatile pravne tekovine ("acquis communautaire") Evropske Unije u oblasti energetike i preuzela obavezu da svoje zakonodavstvo uskladi sa tim pravnim tekovinama u rokovima utvrđenim Ugovorom datim u sljedećem pregledu:

predmet		relevantni propis iz "acquis communautaire"	rok za primjenu	posebne odredbe
mrežna energija				
1.	električna energija	Direktiva 2003/54/EC, i Uredba 1228/2003/EC	12 mjeseci od stupanja Ugovora na snagu (01.07.2007.)	Aneks I Ugovora (za otvaranje tržišta energije i gasa)
2.	Gas	Direktiva 2003/55/EC,		
3.	sigurnost snabdijevanja	Direktiva 2004/67/EC Direktiva 2005/89/EC		
zaštita okoline:				
1.	Kjoto protokol	priznaje se značaj, bez obaveze pristupanja -ratifikovan		
2.	ocjena efekata projekata na okolini	Direktiva 85/337/EC, 97/11/EC, 2003/55/EC,	od stupanja na snagu Ugovora	
3.	sprečavanje i kontrola zagadenja	Direktiva 96/91/EC	obavezna primjena za nove objekte	
4.	smanjenje sadržaja sumpora u tečnim gorivima	Direktiva 1999/32/EC, 93/12/EEC	do 31.12.2011.	Aneks II Ugovora
5.	ograničavanje emisije produkata sagorijevanja	Direktiva 2001/80/EC	do 31.12.2017.	
6.	zaštita divljih ptica	Direktiva 79/409/EC		
konkurenčija				
1.	zabranjene prakse	principi Ugovora o osnivanju EU (član 81, 82, 87)	6 mjeseci od stupanja na snagu	
2.	usluge od opštег ekonomskog interesa	principi iz člana 86. Ugovora o osnivanju EU	6 mjeseci od stupanja na snagu	
obnovljivi izvori				
1.	promocija energije iz obnovljivih izvora	Direktiva 2001/77/EC	Dostaviti Evropskoj komisiji plan implementacije u roku od 1 godine od stupanja Ugovora na snagu (do 01.07.2007.)	
2.	promocija upotrebe bio- goriva i drugih obnovljivih goriva za za transport	Direktiva 2003/30/EC		

Tabela 7. - Pravne tekovine EU sa kojima treba uskladiti legislativu u BiH

Rad Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske, u okviru procesa uspostave energetske zajednice Jugoistočne Evrope, u toku 2007. godine odvijao se u saradnji sa Ministarstvom spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvom privrede energetike i razvoja Republike Srpske kroz učešće u realizaciji različitih projekata koji su u funkciji uspostave Energetske zajednice, kao što su:

- Izrada "Uporednog izvještaja" o stanju implementacije odredbi Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice kroz popunjavanje namjenski pripremljenih upitnika i davanje komentara na završne izvještaje i
- Izrada Mape puta i Akcionalih planova za implementaciju odredbi Ugovora.

Pored navedenog, članovi i zaposleni u Regulatoru učestvovali su u radu Atinskog foruma. Na poziv predstavnika Direkcije za energiju Evropske komisije tokom 2007. godine predstavnici RERS-a učestvovali su na:

- 10. Atinskom forumu održanom 23 - 24.04.2007. godine
- 11. Atinskom forumu održanom 15 - 16.11.2007. godine.

Pored ovih Foruma za električnu energiju, na poziv predstavnika Direkcije za energiju Evropske komisije i sekretarijata Energetske zajednice zemalja Jugoistočne Evrope, predstavnici Regulatorne komisije za energetiku učestvovali su i na Prvom forumu za gas koji je održan u Mariboru.

Prisustvo i aktivno učešće predstavnika Regulatora i drugih predstavnika iz Republike Srpske u procesu formulisanja mjera i pravaca akcije može pomoći da se interesi energetskog sektora i krajnjih kupaca iz Republike Srpske na pravi način predstave i uzmu u obzir u ovim aktivnostima.

3.7.3. Saradnja sa drugim regulatornim komisijama

Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske u svom dosadašnjem radu ostvarila je uspješnu saradnju sa Državnom regulatornom komisijom za električnu energiju (DERK) sa sjedištem u Tuzli i Regulatornom komisijom za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Mostaru (FERK). Pored zajedničkog učešća na obukama i seminarima, sve tri komisije harmonizovano rade na donošenju pravila i propisa iz svoje nadležnosti. Punu saradnju i kontakte ostvaruju i zaposleni u regulatornim komisijama međusobno razmjenjujući iskustva i saznanja iz pojedinih oblasti regulatornog rada.

3.7.4. Učešće u radu skupova, konferencija i seminara

Članovi i zaposleni RERS-a aktivno su učestvovali u radu skupova, seminara i konferencija vezanih za elektrenergetski sektor i to, između ostalih:

- Seminar "Energija - zaštita okoliša u Bosni i Hercegovini i zemljama u regionu", u organizaciji Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine i njemačke Fondacije za međunarodnu pravnu saradnju - IRZ u Sarajevu (05-06.09.2007);
- Konferencija "Osnivanje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini" u organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva energetike, rudarstva i industrije Federacije BiH, Ministarstva privrede, energetike i razvoja Republike Srpske, u Neumu (13/14.09.2007);
- Seminar o regulaciji u organizaciji Energetske zajednice za Jugoistočnu Evropu u Ljubljani, (12/13.11.2007).

U Ljubljani je takođe održan početni seminar o energiji u Jugoistočnoj Evropi.

- Seminar o regionalnom regulatornom izvještavanju i sistemima obračuna za Jugoistočnu Evropu u organizaciji USAID,ERRA-e i konsultantske kuće PA u Tirani (17/18.09.2007); u Sofiji je takođe održan seminar o Sistemima za regulatorno izvještavanje i računovodstvu;
- 16. kongres pravnika u privredi Srbije, održan u Vrnjačkoj Banji, 16 -18. 05. 2007;
- Savjetovanje u organizaciji OECD-a, Regionalnog centra za konkurenčiju, u Budimpešti (5 - 8.11.2007);
- Šesta investiciona konferencija u organizaciji Regionalne asocijacije energetskih regulatora država Centralne i Istočne Europe u Budimpešti (21/22.05.2007);
- 38. simpozijum "Izazovi poslovno-finansijskog izvještavanja u funkciji menadžmenta i banaka", na Zlatiboru (24 - 26.05.2007),
- "JUGOCIGRE", Savjetovanje nacionalnog komiteta međunarodnog savjeta za velike električne mreže u Vrnjačkoj Banji (30.09 - 04.10.2007);
- Regulatorni okrugli sto, Regionalni aspekti domaćih i regionalnih povećanja cijene energije, u Bukureštu (10 - 11.12.2007).

I u narednom periodu planirano je učešće na sličnim konferencijama i seminarama koji se odnose na oblast regulacije elektroenergetske djelatnosti i aktivnosti u sektor gase, u cilju unapređenja pravila regulatorne struke i razmjene iskustava, a u skladu sa opštim tendencijama u EU i okruženju.

4. Zaposleni, organizacija i javnost rada

4.1. Zaposleni i organizacija rada Regulatorne komisije

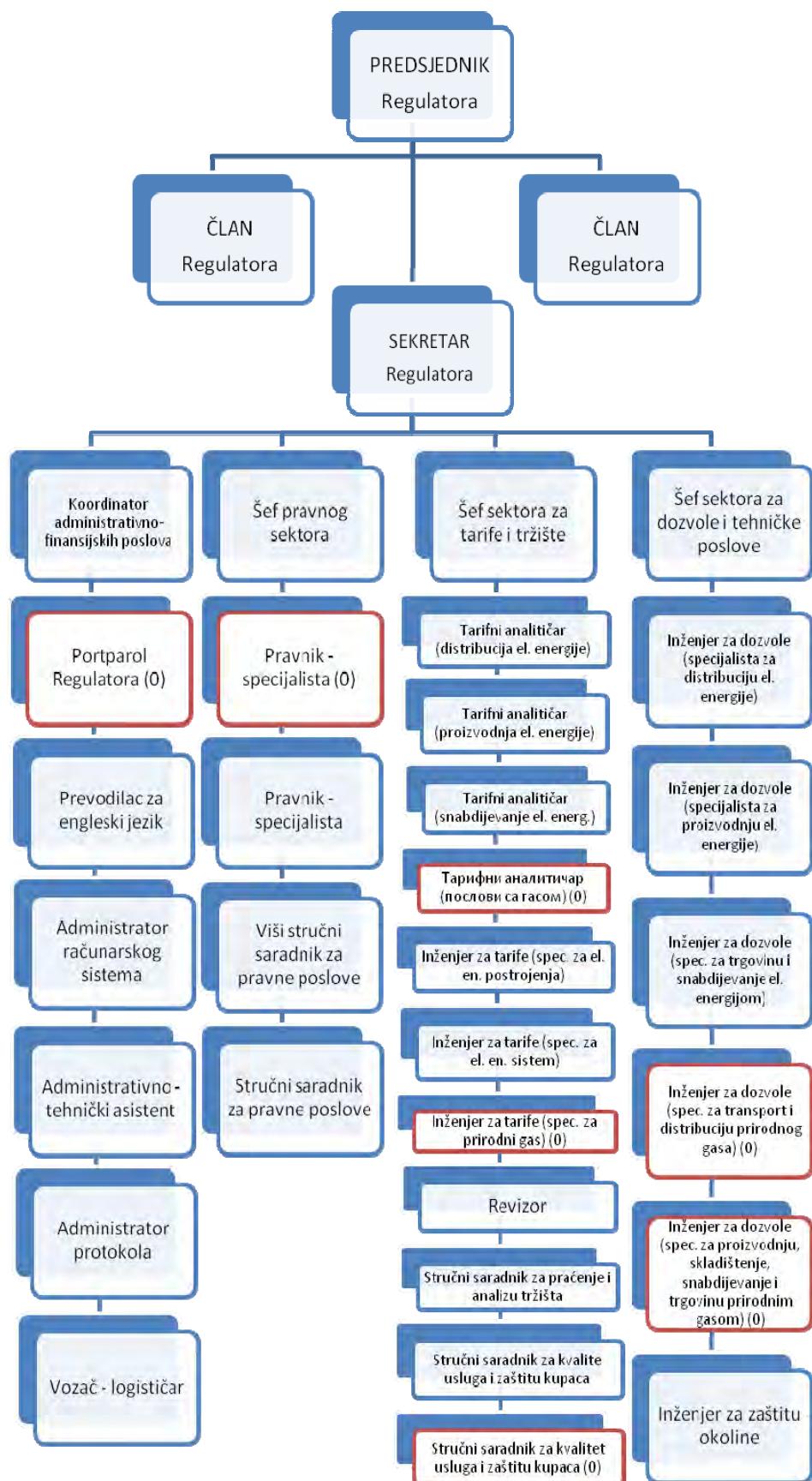
Predsjednika i članove Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske, u skladu sa članom 15. Zakona o električnoj energiji, imenuje Narodna skupština Republike Srpske na prijedlog Vlade Republike Srpske. Regulatorna komisija ima tri člana od kojih je jedan član predsjednik.

Regulatorna komisija ima ukupno 28 zaposlenih uključujući i njene članove.

Tokom 2007. godine, nakon donošenja Zakona o gasu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 86/07), izvršeno je prilagođavanje organizaone strukture Regulatora novim nadležnostima koje su definisane ovim Zakonom. Shodno tome, u Sektoru za tarife i tržište je predviđeno radno mjesto za tarifnog analitičara za proizvodnju, transport, distribuciju, skladištenje, snabdijevanje i trgovinu prirodnim gasom, kao i za inženjera za tarife - specijalistu za prirodni gas. U Sektoru za dozvole i tehničke poslove predviđena su radna mjesta za dva inženjera za dozvole: specijalistu za transport i distribuciju prirodnog gase i specijalistu za proizvodnju, skladištenje, snabdijevanje i trgovinu prirodnim gasom.

Nezavisno od ovoga, na osnovu postojeće organizacione šeme, u Sektoru za tarife i tržište je popunjeno radno mjesto stručnog saradnika za kvalitet usluga i zaštitu kupaca, za koje je novom sistematizacijom predviđen još jedan izvršilac.

Svi zaposleni su primljeni u postupku otvorenom za javnost, nakon izvršenog oglašavanja potreba i u skladu sa propisanim uslovima Regulatora za prijem zaposlenih za predviđena radna mjesta. Rad RERS-a organizovan je u 4 sektora i svi zaposleni ispunjavaju propisane uslove i stručno su osposobljeni za posao koji obavljaju.

Slika 8. - Organizaciona šema Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske

4.2. Javnost rada Regulatorne komisije

Rad Regulatorne komisije je u potpunosti otvoren i kao takav je dostupan javnosti.

Sve odluke, zaključke, mišljenja i druga dokumenta iz domena regulatorne nadležnosti se donose na redovnim sjednicama na kojima je dozvoljeno prisustvo javnosti i o čijem se odžavanju blagovremeno objavljuju obavještenja za javnost.

Objavljene odluke se mogu naći na internet stranici Regulatora, oglasnoj tabli te Službenom glasniku Republike Srpske.

U svom svakodnevnom radu Regulator organizuje javne raprave (opšte, tehničke, formalne) vodeći računa da javnost, posebno stručna, bude o njima informisana na odgovarajući način. Obavještenja i saopštenja koja se tiču određenih postupaka se takođe objavljuju u sredstvima javnog informisanja. Poseban osvrt se daje na aktivnosti i akta koja su od posebnog značaja za širu javnost.

Cilj svih ovih aktivnosti je da se podstakne javnost da, putem komentara i prisustva na sesijama Regulatora, doprinese unapređenju rada i boljem razumijevanju aktivnosti u sektoru koji reguliše Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske.

5. Finansiranje Regulatorne komisije

5.1. Finansiranje

Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, kako je to predviđeno Zakonom o električnoj energiji i Statutom Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske se finansira iz naknada i taksi od preduzeća koja se bave proizvodnjom, distribucijom i trgovinom električnom energijom, naknada za dozvole koje se izdaju u skladu sa Zakonom, kao i iz donacija od stranih vladinih i nevladinih organizacija.

Regulator je na 64 internoj sjednici održanoj 22.11.2006. godine utvrdio Budžet za 2007. godinu, a usvojen je na petoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske održanoj 14.12.2006. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 128/06).

Ova analiza izvršenja Budžeta za 2007. godinu je prilagođena obrascu po kome je Budžet i usvojen.

		Budžet za 2007.	Ostvarenje do 31.12. 2007.	Učešće ostv. troškova	Procenat ostvar.
I	RASHODI				
A	TEKUĆI TROŠKOVI	1,462,500	1,322,984	100.00	90.46
1.	Troškovi materijala, goriva, energije i grijanja	73,500	50,651	3.83	68.91
1.1.	Troškovi materijala	29,000	17,109	1.29	59.00
1.1.1.	Kancelarijski i ostali materijal	29,000	17,109	1.29	59.00
2.	Troškovi bruto zarada i naknada	940,000	936,490	70.79	99.63
3.	Troškovi proizvodnih usluga	185,000	179,158	13.54	96.84
3.1.	Troškovi komunalnih usluga	36,500	35,109	2.65	96.19
3.2.	Troškovi održavanja	9,500	9,422	0.71	99.18
3.3.	Objavljivanje akata u št. medijima	50,000	42,356	3.20	84.71

3.4.	Zakupnina imovine i opreme	89,000	92,271	6.97	103.68
4.	Nematerijalni troškovi	264,000	98,470	7.44	37.30
4.1.	Putni troškovi u zemlji	60,500	29,642	2.24	49.00
4.2.	Putni troškovi u inostranstvu	37,000	21,258	1.61	57.45
4.3.	Troškovi osiguranja	10,000	4,909	0.37	49.09
4.4.	Troškovi bankarskih usluga	3,500	2,768	0.21	79.09
4.5.	Ugovorene i ostale usluge	153,000	39,893	3.02	26.07
5.	Amortizacija	60,000	58,215	4.40	97.03
A	UKUPNI RASHODI	1,462,500	1,322,984	100.00	90.46
	II PRIHODI				
1.	Uplaćena regulatorna naknada od preduzeća za proizvodnju, distribuciju i trgovinu električne energije	1,457,500	1,463,330	89.07	100.40
2.	Uplaćena jednokratna reg. naknada po zahtjevima u 2007. godini		166,845	10.16	
3.	Ostali prihodi	5,000	12,701	0.77	254.02
	Ukupne uplate	1,462,500	1,642,876	100	112.33
	Povrat regulatorne naknade		319,892	19.47	
	Ukupan prihod RERS-a(po povratu regulatorne naknade)		1,322,984		90.46

B	KAPITALNI RASHODI	25,000	20,928	1.58	83.71
1.	Nabavka opreme (računarska oprema)	25,000	20,928	1.58	83.71

U 2007. godini ukupni rashodi u odnosu na usvojeni budžet su ostvareni sa 90,46%, računajući i nabavku osnovnih sredstava.

Uplaćena sredstva u 2007. godini po svim osnovama iznose 1.642.876 KM što je više za 12,33 % u odnosu na planirani iznos od 1.462.500 KM. Razlika se odnosi na uplate jednokratnih regulatornih naknada za izdavanje novih dozvola i podnošenje zahtjeva za pokretanje tarifnog postupka.

Od ukupnih uplata oprihodovano je 1.342.714 KM i to:

- po osnovu redovne regulatorne naknade 1.143.714 KM,
- po osnovu jednokratnih regulatornih naknada 166.846 KM,
- po osnovu finansijskih prihoda 1.434 KM i
- iz ostalih izvora 11.267 KM.

Korisnicima dozvola, Regulator je odobrio i prenio u narednu godinu iznos od 319.892 KM, a koji predstavlja razliku uplaćenih i utrošenih sredstava u 2007. godini.

Prilikom ostvarenja određenih određenih troškova Regulator je vodio računa da se poštuje usvojeni budžet i da ne dođe do prekoračenja istog, što je vidljivo iz tabelarnog pregleda.

5.2. Revizorski izvještaj

Statutom Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske predviđena je obavezna godišnja revizija finansijskih izvještaja.

Prilikom priprema za izradu završnog računa za 2007. godinu, 22.10.2007. godine raspisan je javni oglas za izbor nezavisnog revizora, shodno Zakonu o postupku nabavke roba, usluga i ustupanju radova.

Po provedenoj proceduri 17.12.2007. godine izabran je nezavisni revizor "EF Revizor" Banja Luka koji je utvrđenom dinamikom izvršio reviziju finansijskih izvještaja, izrazio revizorsko mišljenje i podnio izvještaj 05.03.2008. godine, iz koga prezentujemo Bilans stanja, Bilans uspjeha i revizorsko mišljenje.

E revizor

МИШЉЕЊЕ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

1. Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, Требиње за 2007. годину. Ревизијом су обухваћени Биланс стања на дан 31.12.2007. године и Биланс успјеха за пословну годину која се завршава на дан 31. децембра 2007. године.

За финансијске извјештаје и податке у финансијским извјештајима одговорни су чланови Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске. Наша одговорност је да, на основу обављене ревизије, изразимо мишљење о тим финансијским извјештајима.

2. Ревизију smo обавили у складу с одредбама Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 67/05), Правилника о ревизији финансијских извјештаја у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 120/06) и Међународним стандардима ревизије. Поменuti стандарди налажу да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разумној мјери, ујеримо да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе. Ревизија укључује контролисање доказа, на бази прровере узорака, који поткрепљују износе и њихова обједонањивања у финансијским извјештајима. Ревизија укључује и оцјену примјењених рачуноводствених начела и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја. Сматрамо да ревизија коју smo изvrшили обезбеђује разумну основу за изражавање нашег мишљења.

3. По нашем мишљењу финансијски извјештаји објективно и истинито, по свим питањима, приказују финансијско стање имовине и обавеза Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске Требиње, на дан 31.12.2007. године, као и резултате њеног пословања и за годину која се завршава на тај дан, у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске и рачуноводственим прописима РС, на начин описан у напоменама уз финансијске извјештаје.

4. У складу с напријед констатованим, облашћени ревизор изражава позитивно мишљење.

Бања Лука, 05.03.2008. године

Оvlašćeni revizor

Mr Ранко Батинић,

BILANS USPJEHA
skraćena šema u periodu od 01.01. do 31.12.2007. godine

-u konvertibilnim markama-

POZICIJA	Napomena	IZNOS	
		Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4
PRIHODI REDOVNE DJELATNOSTI	4.2.1	1.310.283	1.217.299
Prihodi od regulatorne naknade	4.2.1	1.143.437	1.217.299
Prihodi od jednokratnih regulatornih naknada	4.2.1	166.846	-
OSTALI PRIHODI		11.267	13.083
Ostali prihodi		11.267	13.063
FINANSIJSKI PRIHODI		1.434	7.908
Prihodi od kamata		1.434	783
Ostali finansijski prihodi		-	7.125
RASHODI REDOVNE DJELATNOSTI	4.2.2	1.322.714	1.238.290
Troškovi materijala		17.109	25.411
Troškovi goriva i energije		33.542	31.431
Troškovi bruto zarada i naknada		936.161	891.517
Troškovi proizvodnih usluga		179.158	152.373
Troškovi amortizacije		58.215	56.470
Nematerijalni troškovi		98.529	81.088
OSTALI RASHODI	4.2.2	270	-
Otpis osnovnih sredstava		270	-
UKUPNI PRIHODI		1.322.984	1.238.290
UKUPNI RASHODI		1.322.984	1.238.290
DOBITAK		-	-
Porez na dobitak		-	-
NETO DOBITAK		-	-

BILANS STANJA
skraćena šema na dan 31.12.2007. godine

-u konvertibilnim markama-

POZICIJA	Napomene	Iznos tekuće godine			Iznos prethodne godine
		Bruto	Ispr. vrijed.	Neto(3-4)	
1	2	3	4	5	6
A. AKTIVA					
I STALNA IMOVINA	4.1.1	373.943	166.079	207.864	245.422
Licence		6.107	4.487	1.620	1.104
Oprema	4.1.1	367.836	161.592	206.244	244.318
II TEKUĆA IMOVINA	4.1.2.	389.647		389.647	253.172
Kratkoročna potraživanja		43.799		43.799	
Gotovina	4.1.2	345.848		345.848	253.172
III POSLOVNA AKTIVA		763.590	166.079	597.511	498.594
B. PASIVA					
I KAPITAL	4.1.3	276.046		276.046	276.046
Neraspoređeni višak prihoda iz ranijih godina		276.046		276.046	276.046
II KRATKOROČNE OBAVEZE		321.465		321.465	222.548
Obaveze za avanse	4.1.4	247.101		247.101	164.511
Obaveze prema dobavljačima	4.1.4	21.153		21.153	11.715
Obaveze za zarade i naknade		35.000		35.000	30.000
Obaveze za poreze i doprinose		18.211		18.211	16.322
POSLOVNA PASIVA		597.511	-	597.511	498.594

6. Informacioni sistem RERS-a

Informacioni sistem Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske je izведен u vidu lokalne računarske mreže sa strukturom u obliku zvijezde koja obuhvata 27 radnih stanica, server domena, server za elektronsku poštu, dijeljenje internet konekcije i centralizovanu administraciju antivirusnog softvera, kao i mrežne štampače i ostalu prateću opremu. U upotrebi se nalazi i određen broj prenosnih računara i štampača koji zaposlenima omogućavaju mobilnost koja je neophodna zbog prirode posla.

Dio informacionog sistema čini i sistem za evidenciju radnog vremena i kontrolu pristupa u prostorije Regulatora, koji je nabavljen 2005. godine i od tada se redovno servisira i ažurira novim verzijama softvera na osnovu ugovora sa dobavljačem.

Svi zaposleni i članovi Regulatora su korisnici poslovne mobilne mreže VPN 0, na osnovu ugovora sa Telekomom Republike Srpske od jula 2006. godine.

Programski paketi koji su u upotrebi namijenjeni su obavljanju standardnih kancelarijskih poslova, ali i ispunjavanju specifičnih zahtjeva obrade dokumenata i podrške servisima unutar računarskog sistema (programski paketi za kombinovanje dokumenata, razmjenu elektronske pošte, antivirusni serverski i klijentski bazirani paketi itd). Tokom 2007. godine nije bilo nabavki novih programskih paketa osim zanavljanja korisničkih licenci za antivirusni softver i softver za server elektronske pošte.

Internet stranica Regulatora se redovno administrira i ažurira čime ispunjava predviđenu ulogu savremenog i dostupnog sredstva za uredno i iscrpno informisanje javnosti o aktivnostima Regulatora. O ovome svjedoči i podatak da je broj posjetilaca na godišnjem nivou za 10000 veći u odnosu na prethodnu godinu, što ukazuje na porast posjećenosti internet stranice Regulatora od 54%.

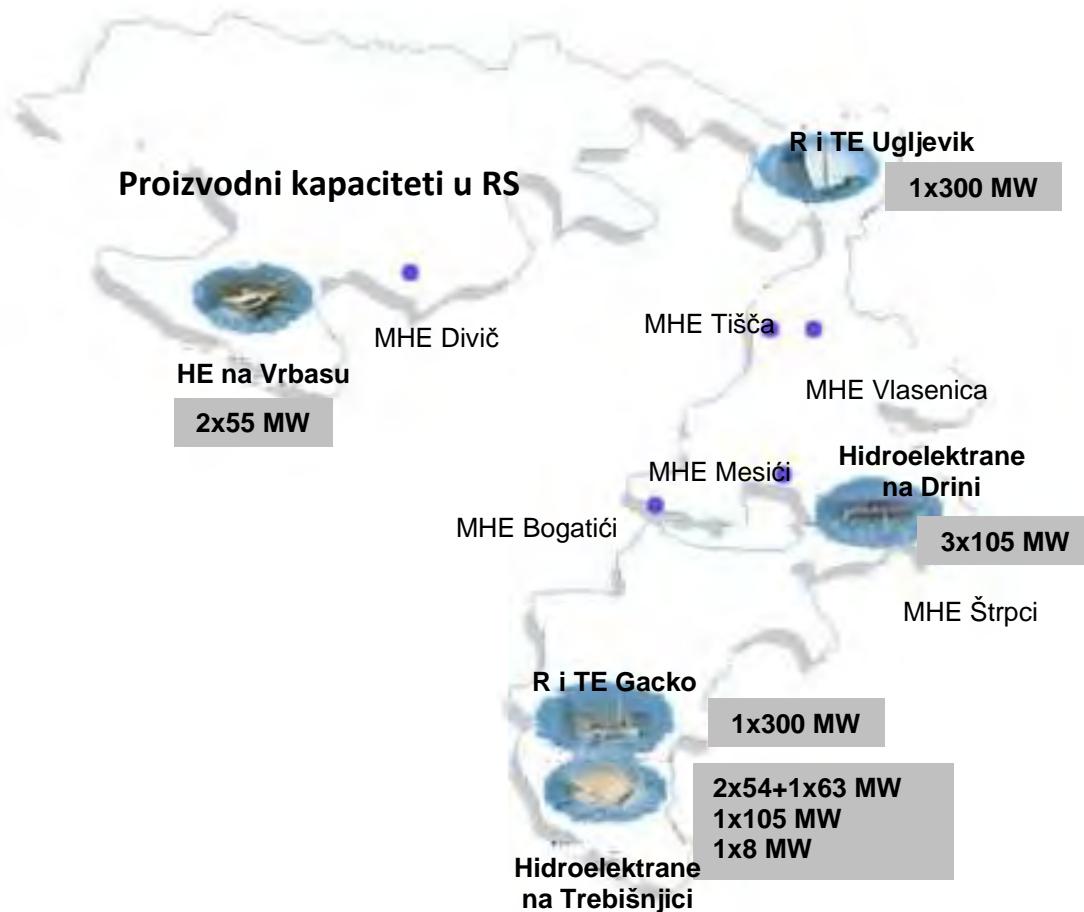
Svi zaposleni su putem internih uputstava upoznati sa osnovnim pravilima ponašanja u internet okruženju, kao i sa načinom čuvanja i arhiviranja elektronske dokumentacije, što obuhvata i arhiviranje audio zapisa sa redovnih sjednica Regulatora, kao i tehničkih, formalnih i opštih rasprava. Ovo podrazumijeva i obavezan povjerljiv odnos prema svim ulaznim i izlaznim informacijama koje se smatraju dijelom informacione baze Regulatora. Interna razmjena podataka odvija se putem lokalnog servera elektronske pošte i dijeljenih foldera posebne namjene i nivoa ovlaštenja, koji omogućavaju timski rad u mreži RERS-a, pri čemu se znatno redukuje potrošnja papira, tonera i vremena.

B. ELEKTROENERGETSKI SEKTOR I TRŽIŠTE ELEKTRIČNE ENERGIJE U REPUBLICI SRPSKOJ

1. Proizvodnja električne energije

1.1. Proizvodnja električne energije - bilans i ostvarenje

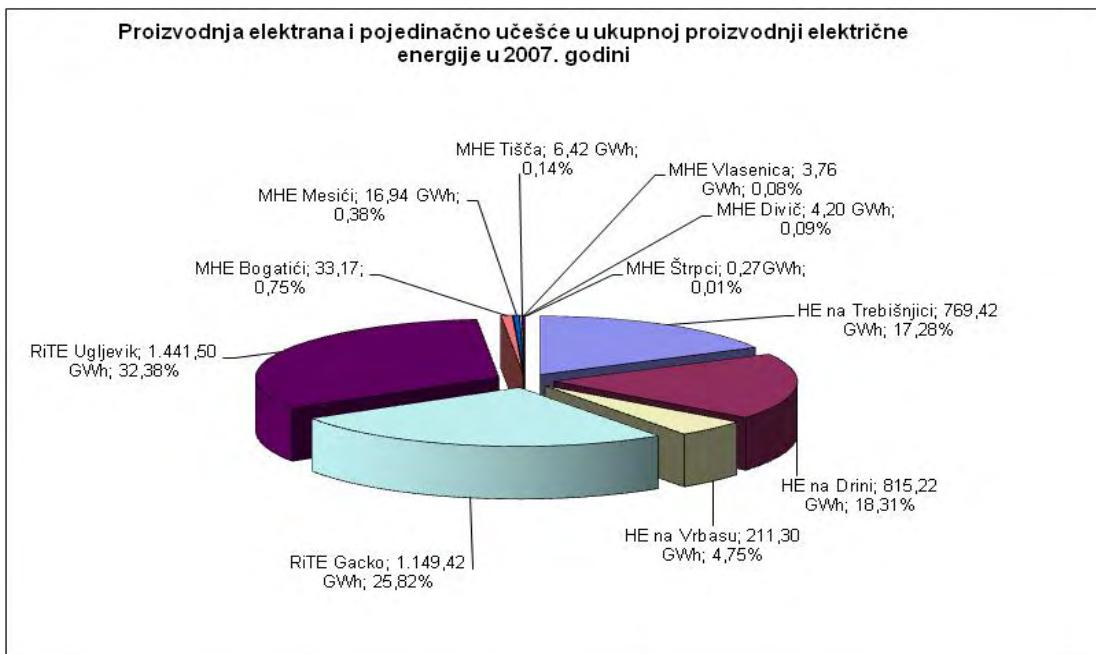
Kada je tržište električne energije otvoreno, proizvodnja električne energije, odnosno prodaja proizvedene električne energije je djelatnost koja se obavlja u tržišnoj konkurenciji i proizvodne cijene su potpuno "slobodne", osim nekih izuzetaka koji se, na primjer, odnose na obnovljive izvore i kogeneraciju (kombinovana proizvodnja toplotnje i električne energije), i u vanrednim situacijama. U procesu uvođenja tržišta, na samom početku su i proizvodne cijene regulisane, obično od strane regulatornog tijela. U Republici Srpskoj, u skladu sa Zakonom o električnoj energiji, Regulatorna komisija određuje cijene električne energije na pragu svake elektrane. Proizvodnja električne energije za tarifne kupce predstavlja obavezu javne usluge, dok proizvodnja električne energije za kvalifikovane kupce u Republici Srpskoj, u BiH i za izvoz predstavlja prizvodnju za tržište.

Slika 9.- Proizvodni kapaciteti u Republici Srpskoj

Proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj obavlja se u pet elektrana kojima je osnovna djelatnost proizvodnja električne energije, kao i u četiri male hidroelektrane u sastavu dva distributivna preduzeća, a sve u okviru Mješovitog Holdinga Elektroprivreda Republike Srpske. Proizvodnja električne energije obavlja se i u malim hidroelektranama "MHE Divič" i "MHE Štrpc" koje su u privatnom vlasništvu.

Ostvarena proizvodnja u 2007. godini iznosila je 4.453,81 GWh. Na slici broj 10. su predstavljeni proizvodni kapaciteti u Republici Srpskoj, a na slici broj 11. struktura proizvedene električne energije u 2007. godini.

Slika 10. - Ostvarena proizvodnja električne energije u RS u 2007. godini

Ostvarena proizvodnja do septembra 2007. godine bila je značajno manja od planirane proizvodnje utvrđene Elektroenergetskim bilansom za ovaj period, zbog čega je urađen rebalans plana proizvodnje za 2007. godinu. Ostvarena proizvodnja je bila 80,12% prvobitno planirane, jer su hidrološke prilike bile lošije od planiranih, a i produženo je vrijeme trajanja remonta u RiTE Gacko kao i nestabilan rad elektrane nakon remonta. Rebalans je urađen na osnovu ostvarene proizvodnje za prvi devet mjeseci 2007. godine, a za preostala tri mjeseca usvojene su planirane veličine iz prvo bitno utvrđenog Elektroenergetskog bilansa za 2007. godinu. Proizvodnja električne energije utvrđena rebalansom za 2007. godinu iznosila je 4.464,16 GWh i za 14,17% manja je od proizvodnje planirane prvo bitno utvrđenim Elektroenergetskim bilansom za 2007. godinu.

Naziv elektrane	Bilans 2007. god GWh	Rebalans 2007. god GWh	Ostvarena proizvodnja 2007. god GWh	Rebalans/bilans	Ostverena proizvodnja/rebalans
	(1)	(2)	(3)	(4)=(2)/(1)	(5)=(3)/(2)
HE na Trebišnjici	1.119,70	841,48	769,42	75,2%	91,4%
HE na Drini	980,60	795,85	815,22	81,2%	102,4%
HE na Vrbasu	274,00	212,63	211,31	77,6%	99,4%
Ukupno hidroelektrane	2.374,30	1.849,96	1.795,94	77,9%	97,1%
RiTE Gacko	1.357,05	1.128,32	1.149,42	83,1%	101,9%
RiTE Ugljevik	1.395,00	1.408,86	1.441,50	101,0%	102,3%
Ukupno termoelektrane	2.752,05	2.537,18	2.590,92	92,2%	102,1%
Male HE	74,99	63,79	66,95	85,1%	105,0%
UKUPNO proizvodnja	5.201,34	4.450,93	4.453,81	85,6%	100,1%

Tabela 8. Elektroenergetski bilans, rebalans i ostvarenje proizvodnje u 2007. godini

Na osnovu podataka dostavljenih od proizvodnih preduzeća napravljen je pregled ostvarene proizvodnje u 2007. godini, kao i učešće tarifnih (nekvalifikovanih) kupaca i izvoza i ostalih kupaca u ukupno prodatoj električnoj energiji i ostvarenom prihodu i predstavljen u tabeli 9.

Elektrana	Plasman električne energije u 2007. G. kWh			Prihod od prodaje električne energije u 2007. g KM		
	Tarifni kupci	Izvoz i ostali kupci	Ukupno	Prihod od tarifnih	Prihod od izvoza	Ukupan prihod
HET	663.644.650	105.772.619	769.417.269	22.598.408	7.538.165	30.136.573
HE na Drini	581.392.699	233.829.925	815.222.624	7.732.523	14.415.730	22.148.253
HE na Vrbasu	162.769.463	48.534.641	211.304.104	4.655.207	3.186.966	7.842.173
RiTE Gacko	675.222.414	439.328.658	1.114.551.072	41.998.834	25.257.911	67.256.745
RiTE Ugljevik	930.298.194	511.202.900	1.441.501.094	63.234.244	35.784.203	99.018.447
Ukupno velike elektrane	3.013.327.420	1.338.668.743	4.351.996.163	140.219.216	86.182.975	226.402.191
MHE Tišća	6.417.117		6.417.117	302.246		302.246
MHE Mesići	16.942.204		16.942.204	882.689		882.689
MHE Bogatići	23.883.706		23.883.706	1.134.476		1.134.476
UKUPNO	3.060.570.447	1.338.668.743	4.399.239.190	142.538.627	86.182.975	228.721.602

Tabela 9. Struktura prodaje električne energije

Ostvarena prosječna cijena na pragu elektrana, kao i ostvarena cijena proizvodnje električne energije za tarifne kupce u 2007. godini dati su u tabeli 10.

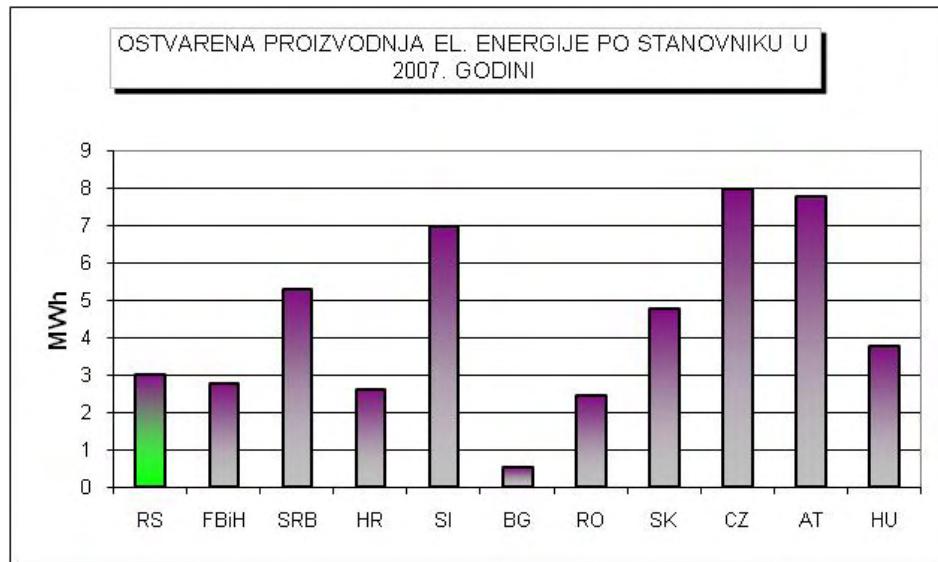
Proizvođač	Odobrena prosječna cijena na pragu elektrane	Ostvarena prosječna cijena na pragu elektrane	Odstupanje ostvarane cijene od projekcije I T.P.	Odobrena cijena za tarifne kupce	Ostvarena cijena za tarifne kupce	Odstupanje ostvarane cijene od projekcije I T.P.
	I TARIFNI	2007.		I TARIFNI	2007.	
	(KM/kWh)	(KM/kWh)		(KM/kWh)	(KM/kWh)	
HE na Trebišnjici	0,0392	0,0392	0,00%	0,0304	0,0341	12,09%
HE na Drini	0,0276	0,0272	-1,56%	0,0133	0,0133	0,06%
HE na Vrbasu	0,0380	0,0371	-2,33%	0,0286	0,0286	0,00%
RiTE Gacko	0,0611	0,0603	-1,24%	0,0622	0,0622	0,00%
RiTE Ugljevik	0,0660	0,0687	4,08%	0,0698	0,0680	-2,64%
HE Tišća	0,0471	0,0471	0,00%	0,0471	0,0471	0,00%
HE Mesići	0,0521	0,0521	0,00%	0,0521	0,0521	0,00%
HE Bogatići	0,0475	0,0475	0,00%	0,0475	0,0475	0,00%
UKUPNO CIJENA PROIZVODNJE	0,0503	0,0520	3,36%	0,0467	0,0466	-0,27%

Tabela 10. Ostvarene prosječne cijene prodate električne energije

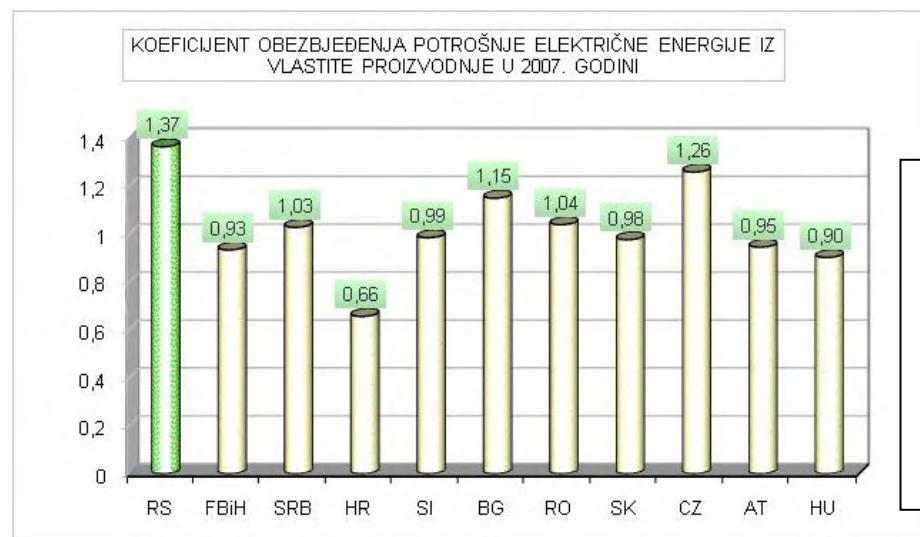
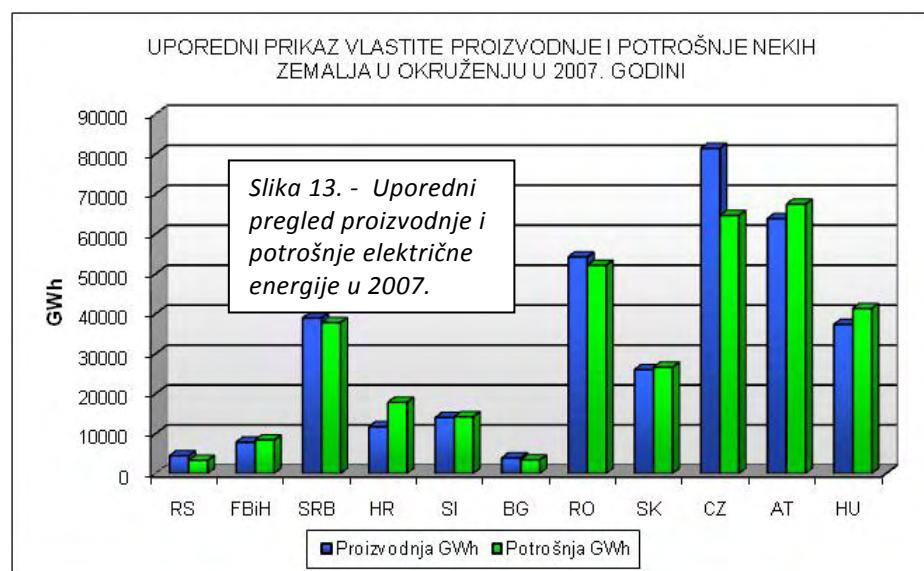
1.2. Proizvodnja električne energije - sigurnost snabdijevanja

Jedan od pokazatelja sigurnosti snabdijevanja je nivo i raspoloživost proizvodnih kapaciteta posmatran u odnosu na nivo potrošnje električne energije.

Uporedni pregled stanja u Republici Srpskoj i okruženju pokazuju grafikoni na slikama 12, 13. i 14.

Slika 12. - Uporedni pregled proizvodnje električne energije po stanovniku.
Izvor: podaci preračunati iz baze Eurostata i izvještaja ERS-a, DERK-a i EPS-a.²

Slika 14. - Koeficijent obezbjedenja potrošnje električne energije iz vlastite proizvodnje - uporedni pregled

² RS-Republika Srpska; FBiH-Federacija BiH; SRB-Srbija; HR-Hrvatska; SI-Slovenija; BG-Bugarska; RO-Rumunija; SK-Slovačka; CZ-Češka; AT-Austrija; HU-Mađarska

Slike i grafika pokazuju da je Republika Srpska i u 2007. godini (koju karakteriše loša hidrologija), u odnosu na okruženje, ostvarila visok koeficijent obezbjeđenja potrošnje električne energije iz vlastite proizvodnje, što joj omogućava da se svrsta u grupu većih neto izvoznika električne energije u regiji.

1.3. Prozvodnja električne energije - zaštita životne sredine

U sklopu nadzornih provjera korisnika dozvola za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije, jedan od predmeta provjere bila je i provjera ispunjenosti uslova koji se odnose na zaštitu životne sredine.

Korisnicima dozvola nametnute su obaveze u pogledu zaštite životne sredine, a koje proizilaze iz zakonskih propisa koje regulišu oblast zaštite životne sredine i nadležnosti Regulatora. Kada je riječ o zakonima i podzakonskim propisima, najvažniji su svakako:

- Zakon o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 53/02),
- Zakon o zaštiti vazduha ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 53/02),
- Zakon o vodama ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 50/06),
- Zakon o vodama ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 10/98),
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 53/02) i drugi.

Najvažnija obaveza koju su korisnici dozvola trebali da ispune, svakako je obaveza dobijanja ekološke dozvole do kraja 2007. godine. Dobijanje ekološke dozvole je, zakonskim rješenjima, uslovljeno pribavljanjem niza drugih dokumenata i dozvola kojima će biti zaokružene obaveze svakog korisnika te dozvole. Ekološka dozvola, za svako preduzeće, treba da sadrži:

- granične vrijednosti emisija za zagađujuće materije koje moraju biti zasnovane na najboljim raspoloživim tehnologijama;
- uslove za zaštitu zemljišta, vazduha, vode, biljnog i životinjskog svijeta;
- mjere za upravljanje otpadom koje proizvodi postrojenje;
- zahtjeve za praćenje emisija uz određivanje metodologije i učestalosti mjerena;
- uslove za dovođenje na minimum prekograničnog zagađenja;
- mjere za uslove života u vanrednim situacijama.

U toku 2007. godine timovi za nadzorne provjere RERS-a, izvršili su nadzorne provjere nad radom sedam korisnika početnih dozvola za proizvodnju električne energije.

Kada su u pitanju hidroelektrane u Republici Srpskoj, na osnovu izvršenih nadzornih provjera i izvještavanja korisnika dozvola, utvrđeno je, da samo korisnik dozvole za proizvodnju električne energiju ZP "Hidroelektrane na Drini" a.d. Višegrad posjeduje ekološku dozvolu za svoje objekte. Ostali korisnici dozvola, tj. "Hidroelektrane na Trebišnjici" a.d. Trebinje i "Hidroelektrane na Vrbanu" a.d. Mrkonjić Grad su u procesu pribavljanja ekoloških dozvola, odnosno pristupili su izradi Plana aktivnosti sa mjerama i rokovima za postepeno smanjenje emisija odnosno zagađenja i za usaglašavanje sa najboljom raspoloživom tehnikom, te podnošenju zahtjeva za izdavanje ekološke dozvole (HET dobio ED 20. marta 2008. godine), i najvjerojatnije će ekološke dozvole dobiti u toku 2008. godine što je u rokovima predviđenim Zakonom o zaštiti životne sredine. Svi korisnici dozvola su u postupku podnošenja zahtjeva za izdavanje ekološke dozvole, kao preduslov za dobijanje ekološke dozvole morali da pribave i vodopravne akte.

Korisnik dozvole ZP "Hidroelektrane na Vrbanu" a.d. Mrkonjić Grad posjeduje uveden i sertifikovan sistem upravljanja zaštitom životne sredine prema standardu ISO 14001, odnosno

posjeduje izrađene interne planove i programe upravljanja zaštitom životne sredine. Prilikom nadzorne provjere utvrđeno je da se korisnik dozvole uglavnom pridržava svih definisanih mjera zaštite i unapređenja životne sredine.

Korisnik dozvole ZP "Hidroelektrane na Drini" a.d. Višegrad trenutno nije u mogućnosti da na adekvatan način ispunjava svoje obaveze u pogledu zaštite životne sredine i uređenja priobalja u Višgradu. Naime, zaštita životne sredine i uređenja priobalja u Višgradu, zahtijeva da se u proces aktivno uključe i lokalna zajednica i Drinsko-limske hidroelektrane iz Republike Srbije, što trenutno nije slučaj.

Ukratko, može se reći da je stanje zaštite životne sredine kod ovih proizvođača električne energije zadovoljavajuće, uz napomenu da su navedena preduzeća dužna da, u zakonskim rokovima, pribave sve neophodne dozvole, a nakon toga i da postupaju u skladu sa uslovima dozvola.

Do kraja 2007. godine Regulator je izdao dozvole za proizvodnju električne energije u tri male hidroelektrane. Nijedna od pomenutih malih hidroelektrana ne posjeduje ekološku dozvolu. Nedostaci koji su navedeni za hidroelektrane se u potpunosti mogu primjeniti i na male hidroelektrane. Ipak, i pored nedostatka potrebnih dozvola, može se konstatovati da je uticaj ovih objekata na životnu sredinu zadovoljavajući.

Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske je izdala dvije dozvole za proizvodnju električne energije u termoelektranama i to: ZP "Rudnik i termoelektrana Gacko" a.d. Gacko i ZP "Rudnik i termoelektrana Ugljevik" a.d. Ugljevik.

Proizvodnja električne energije iz uglja uzrokuje brojne uticaje na životnu sredinu, ali je pri nadzornim provjerama pažnja posvećena najkrupnjim problemima koji se javljaju i postoje pri radu ovih korisnika dozvola, a to su emisije dimnih gasova, otpadne vode koje se javljaju u tehnološkom procesu, deponovanje pepela, te zauzimanje velikih površina zemljišta od strane površinskih kopova uglja.

Nadzornim provjerama u toku 2007. godine utvrđeno je da su korisnici dozvola pokrenuli aktivnosti radi dobijanja ekoloških dozvola, odnosno pristupili su izradi Plana aktivnosti sa mjerama i rokovima za postepeno smanjenje emisija odnosno zagađenja i za usaglašavanje sa najboljom raspoloživom tehnikom i pribavljanju dokumentacije neophodne za podnošenje zahtjeva za izdavanje ekološke dozvole, te podnošenju samog zahtjeva za dobijanje ekološke dozvole.

Emisije dimnih gasova, a tu se prije svega misli na čvrste čestice, te okside azota i sumpora, su u Republici Srpskoj definisane zakonskim (Zakon o zaštiti životne sredine i Zakon o zaštiti vazduha) i podzakonskim aktima, ali i obavezama koje proističu iz Ugovora o osnivanju energetske zajednice Jugoistočne Evrope. Prema zakonskim aktima Republike Srpske, svi subjekti moraju do septembra 2010. godine svoje emisije uskladiti sa graničnim vrijednostima propisanim Pravilnikom o graničnim vrijednostima emisije u vazduh iz postrojenja za sagorijevanje ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 39/05), a prema Ugovoru o osnivanju energetske zajednice Jugoistočne Evrope, BiH je obavezna da do 2017. godine primjeni odredbe Direktive 2001/80/EC o graničnim vrijednostima emisija u vazduh

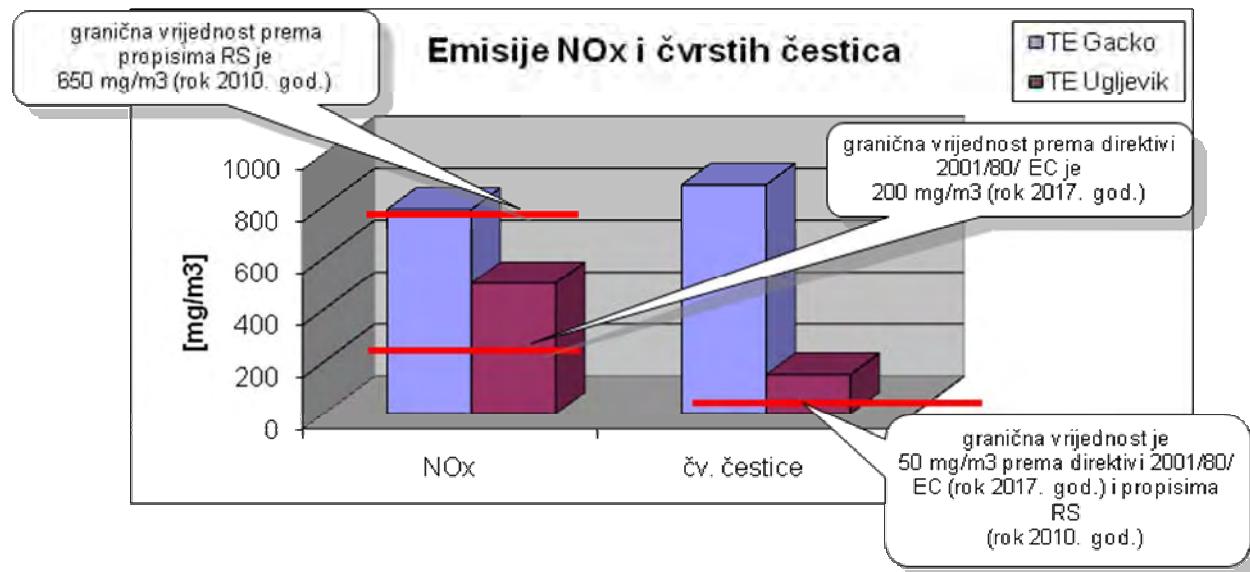
U cilju praćenja emisija dimih gasova korisnici dozvole moraju da obezbijede kontinualno mjerjenje zagađujućih materija u vazduhu. Utvrđeno je da na TE Gacko nije ugrađena oprema za kontinualno mjerjenje, odnosno nabavka opreme je predviđena za kraj 2007. godine, a oprema koja postoji u TE Ugljevik nije bila u funkciji, ali su preduzete aktivnosti da se ona osposobi. Za TE Ugljevik postoje podaci mjerjenja u pojedinim periodima kada je oprema za mjerjenje

funkcionisala. Na TE Gacko je izvršeno tzv. Prvo mjerjenje zagađujućih materija. Rezultati Prvog mjerjenja za TE Gacko, kao i podaci dobijeni kontinualnim mjerjenjem u TE Ugljevik u navedenom periodu, omogućavaju da se samo djelimično stekne slika o emisijama u vazduhu iz ovih postrojenja i da se te vrijednosti porede sa graničnim vrijednostima emisija. Vrijednosti emisija dobijene pomenutim mjerjenjima prikazane su na slikama 13. i 14. i zbog nepouzdanih podataka, mogu poslužiti samo kao orientacioni podaci, a nikako kao tačne vrijednosti. Napominjeno da je i u 2006. godini situacija bila identična, odnosno da u 2007. godini korisnici dozvola nisu ispunili obaveze predviđene uslovima dozvola.

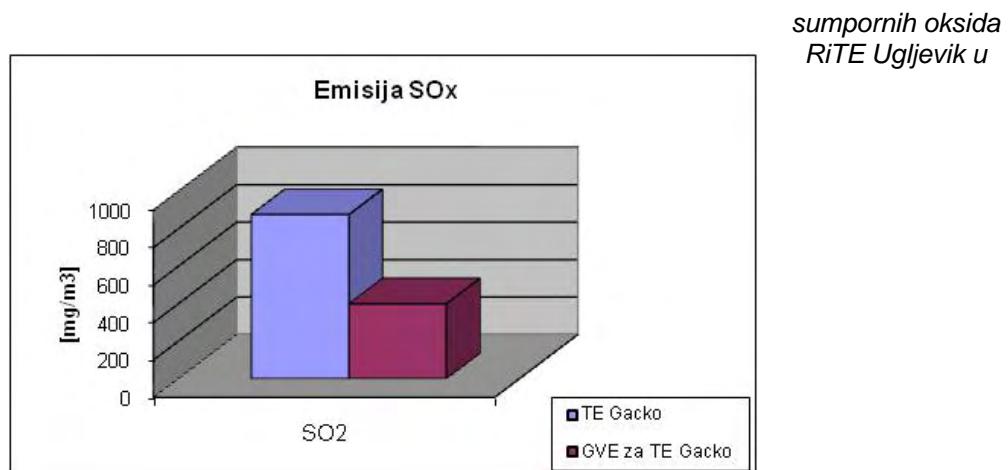
Na osnovu ovoga može se zaključiti sljedeće:

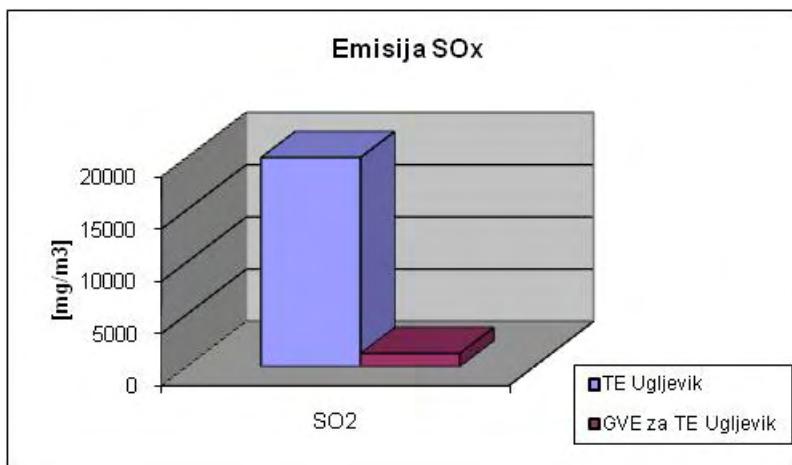
1. RiTE Gacko:
  - emisije čvrstih čestica više desetina puta prelaze granične vrijednosti emisija,
  - emisije oksida azota su trenutno nešto veće od graničnih vrijednosti emisija,
  - emisije oksida sumpora su dva do tri puta veće od graničnih vrijednosti emisija,
2. RiTE Ugljevik:
  - emisije oksida sumpora više desetina puta prelaze vrijednosti graničnih emisija,
  - emisije oksida azota su u dozvoljenim granicama, emisije čvrstih čestica su više puta veće od graničnih vrijednosti emisija.

Slika 15. - Emisije NOx i čvrstih čestica u 2007. godini

Slika 16. - Emisija u RiTE Gacko i 2007. godini

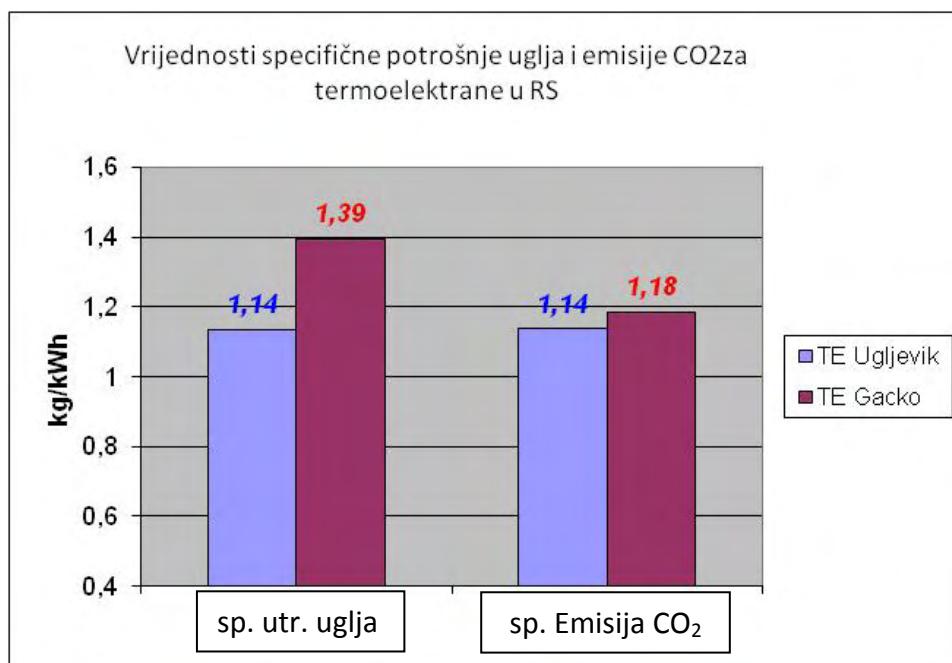
U tabeli dat je pregled specifične potrošnje uglja, vode, dizela i mazuta u dvije termoelektrane.

	proizvodnja [MWh]	potrošnja			
		ugalj [t]	voda [m3]	dizel [l]	mazut [l]
R i TE Gacko	1.142.494	1.603.273	5.320.000	5.323.608	3.257.930
	spec. potrošnja [./kWh]	1,3948	0,0047	0,0047	0,0029
R i TE Ugljevik	1.452.874	1.650.852	6.503.760	7.582.320	2.473.000
	spec. potrošnja [./kWh]	1,1362	0,0057	0,0066	0,0022

Tabela 11. - Specifična potrošnja energenata u 2007. godini u RiTE Gacko i RiTE Ugljevik

U cilju dobijanja orijentacione slike o stanju u pogledu emisija u vazduh, u nastavku su prezentovane vrijednosti specifičnih emisija ugljen dioksida iz termoelektrana, kao i specifične potrošnje uglja.

Prilikom izračunavanja specifične emisije ugljen dioksida korišćeni su podaci korisnika dozvola i metodologija propisana "2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories - Volume 2: Energy". Takođe, u obzir je uzeta samo potrošnja osnovnog energenta tj. uglja, a ne i drugih energenata, mada je njihov uticaj zanemarljiv (manji od 1%).

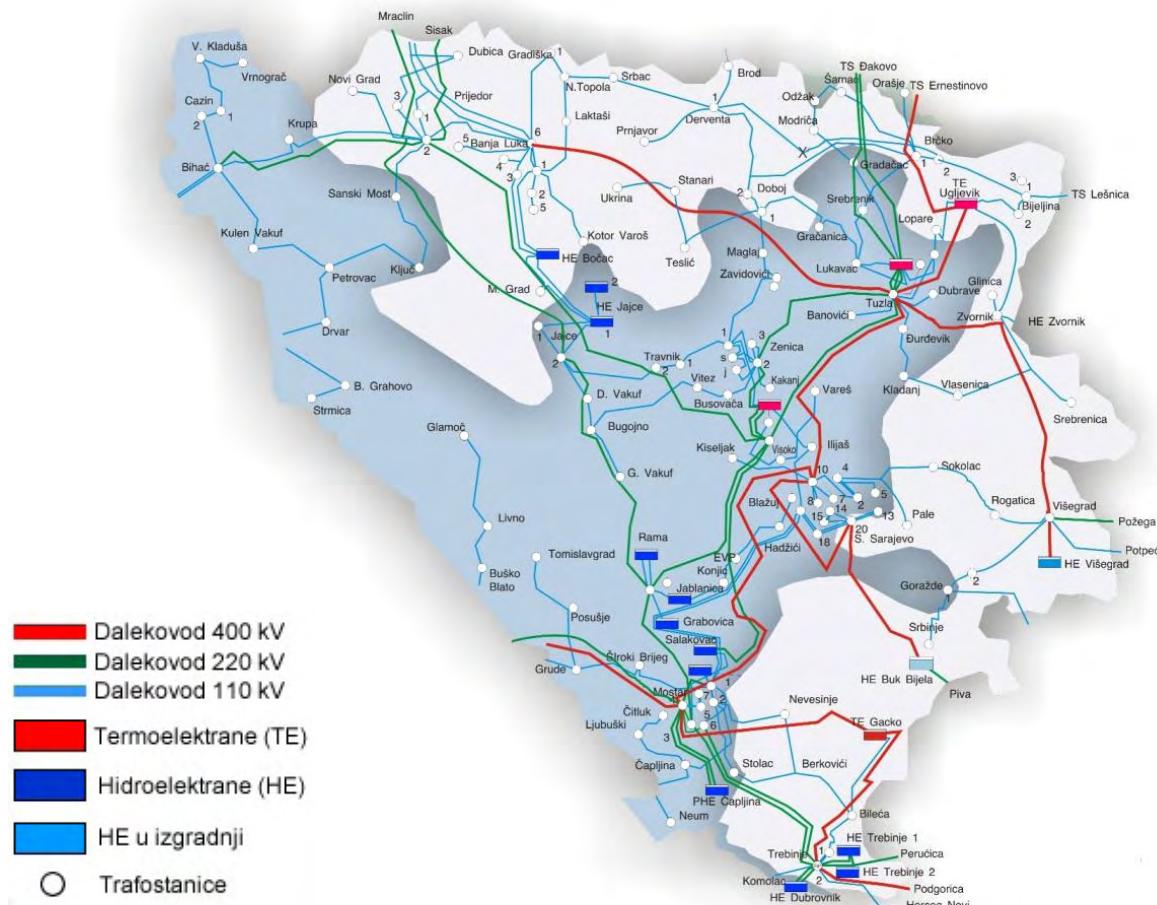

Slika 17. - Emisije ugljen-dioksida u 2007. godini u RiTE Gacko i RiTE Ugljevik

2. Prenos električne energije

Prenos električne energije je monopoljska djelatnost, te zbog toga mora biti regulisana kako bi se obezbijedilo korišćenje mreže za sve korisnike na jednakopravan i transparentan način po regulisanim cijenama. Od posebnog je značaja da prenosna djelatnost bude razdvojena od ostalih elektroenergetskih djelatnosti u posebne kompanije (upravljačko-funkcionalno i pravno razdvajanje) kako bi se obezbijedila nepristrasnost u pružanju usluga. Razdvajanje prenosne djelatnosti od "tržišnih" djelatnosti u Republici Srpskoj obezbijeđeno je organizovanjem dvije posebne kompanije na nivou BiH, i to: "Elektroprenos Bosne i Hercegovine" Banja Luka i "Nezavisni operator sistema Bosne i Hercegovine" Sarajevo. Regulisanje djelatnosti prenosa je u nadležnost DERK-a.

Na slici broj 18. je prikazana karta prenosne mreže Bosne i Hercegovine.

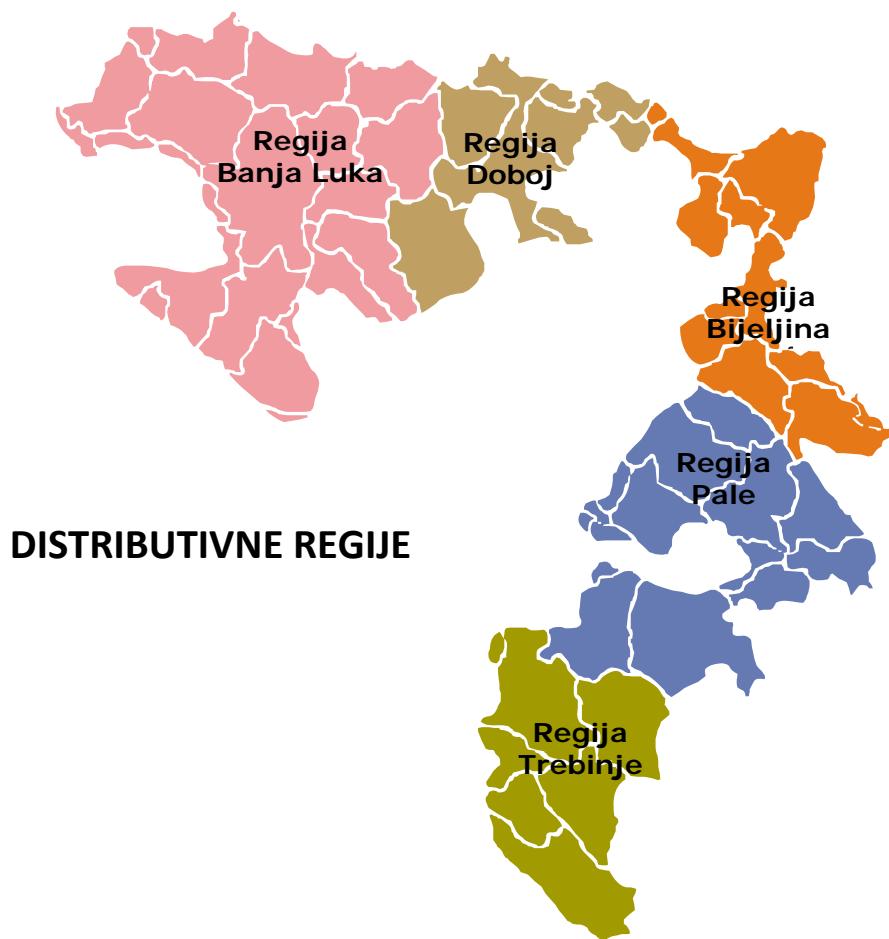
Slika 18. – Karta prenosne mreže Bosne i Hercegovine

3. Distribucija i snabdijevanje električnom energijom

3.1. Distribucija električne energije

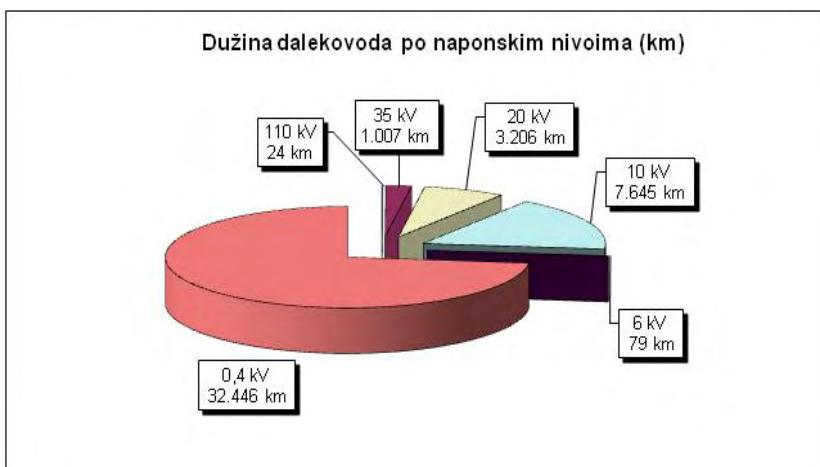
Distribucija električne energije predstavlja prenos električne energije na srednjenačonskoj i niskonačonskoj mreži radi isporuke krajnjim kupcima, te je, kao i prenos na visokonačonskoj mreži, monopolistička djelatnost i kao takva treba biti regulisana kako se ne bi zloupotrijebio monopolistički položaj distributivnih kompanija koje jedine posjeduju kapacitete za obavljanje ove djelatnosti na određenom području. Kada je u pitanju razdvajanje distributivne djelatnosti, bolje reći djelatnosti koju obavlja distributivni sistem operator - distributer od ostalih, komercijalnih djelatnosti (proizvodnja i snabdijevanje), razdvajanje se nameće kao uslov nepristrasnosti u pružanju usluga distributera korisnicima distributivne mreže.

Distributivna djelatnost u Republici Srpskoj se obavlja u okviru pet distributivnih kompanija - distributivnih sistem operatora (distributera) (slika broj 19.) u sastavu MH Elektroprivreda Republike Srpske, i to tako da je svaki distributer nadležan za obavljanje djelatnosti na određenom geografskom području. Obavljanje djelatnosti, uključujući i određivanje tarifa za korištenje distributivne mreže reguliše i nadgleda Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske.

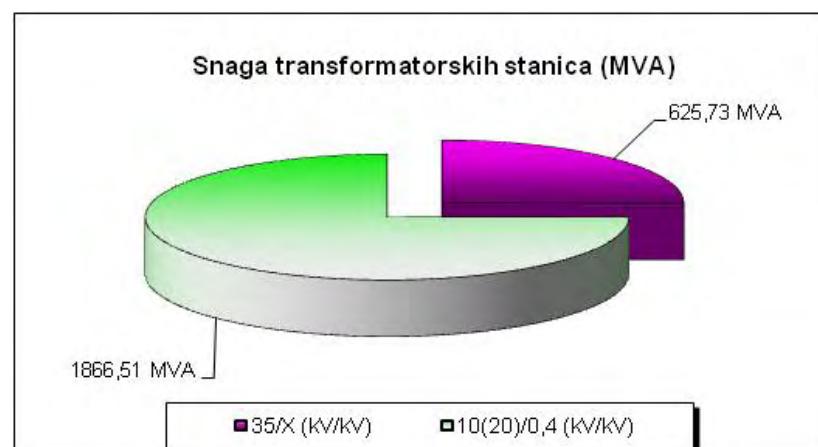

Slika 19. - Distributivne regije u Republici Srpskoj

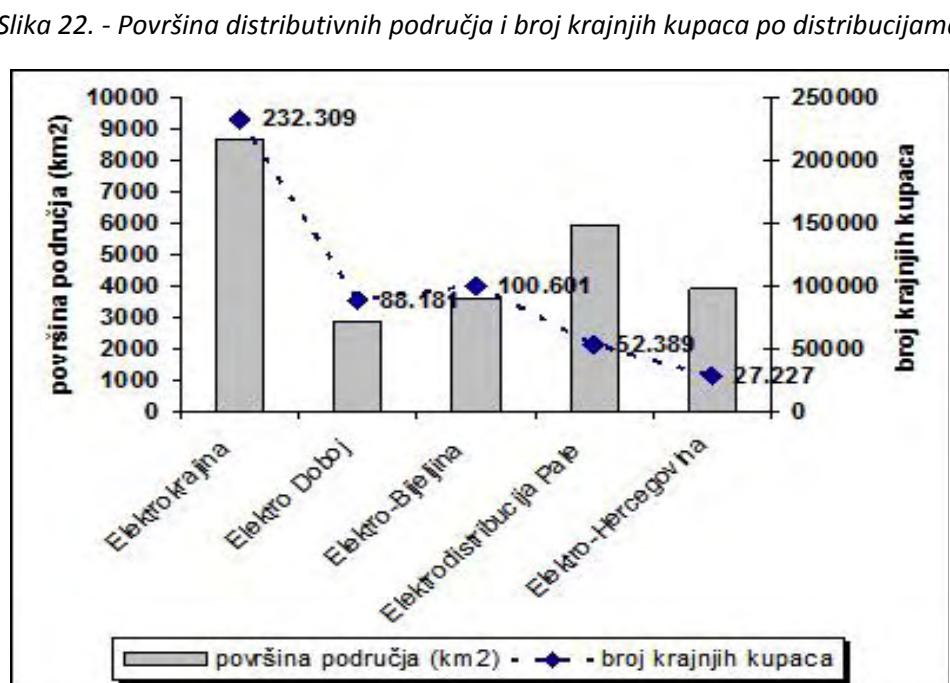
Osnovni tehnički podaci o distributivnoj mreži³ (slika 20, slika 21. i slika 22):

Slika 20. - Dužina vodova po naponskim nivoima

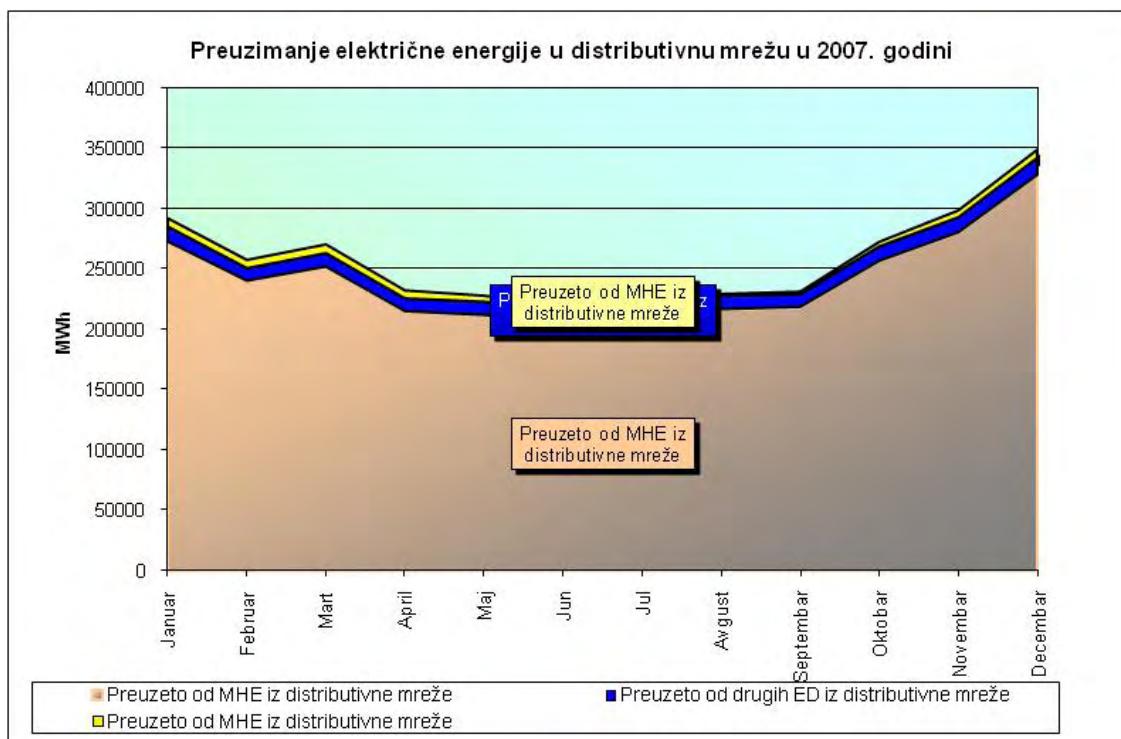
Slika 21. - Instalisana prividna snaga transformatora u transformacama

³ Podaci iz dozvola za distribuciju električne energije

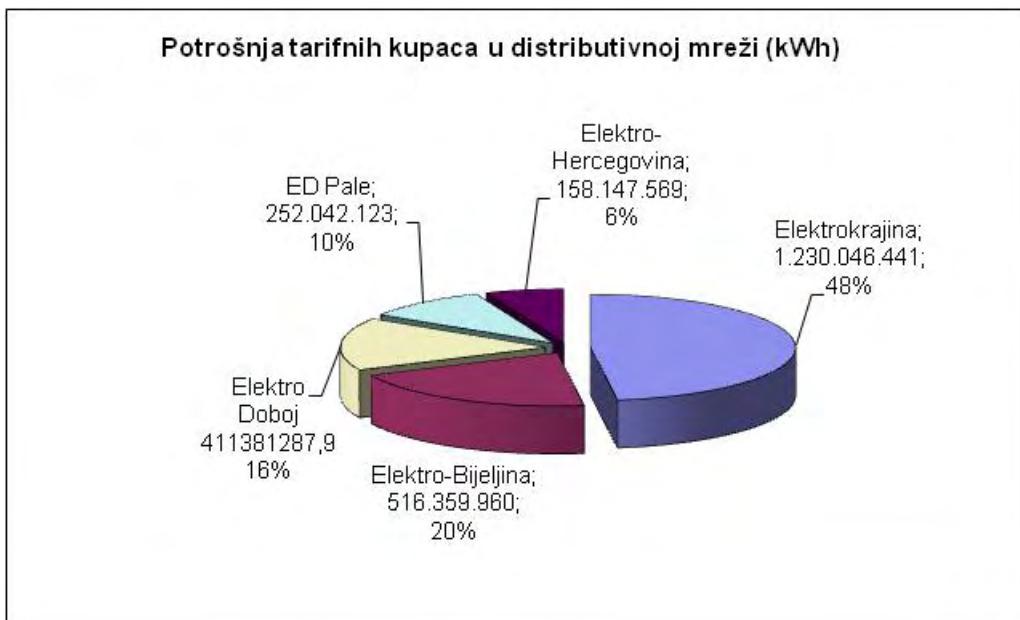
Elektrodistributivna preduzeća u Republici Srpskoj su u sastavu Mješovitog holdinga "Elektroprivreda Republike Srpske", tj. u sastavu vertikalno integrisanog preduzeća koje je korisnik dozvole za trgovinu i snabdijevanje električnom energijom. S obzirom da su distributivne kompanije posebni pravni subjekti, uslov pravnog razdvajanja je ispunjen. Funkcionalno - upravljačko razdvajanje se treba obezbjediti na način da matično preduzeće može da utiče na upravljanje u pogledu dugoročnog planiranja, usmjeravanja kapitala i slično, dok se ograničava uticaj na svakodnevne poslovne aktivnosti distributivnog sistem operatora - distributera.

Električna energija u distributivnoj mreži u 2007. godini u Republici Srpskoj preuzeta je iz prenosne mreže Elektroprenosa BiH, iz hidroelektrana priključenih na distributivnu mrežu i iz drugih distributivnih sistema. Struktura preuzete električne energije data je na slici 23.

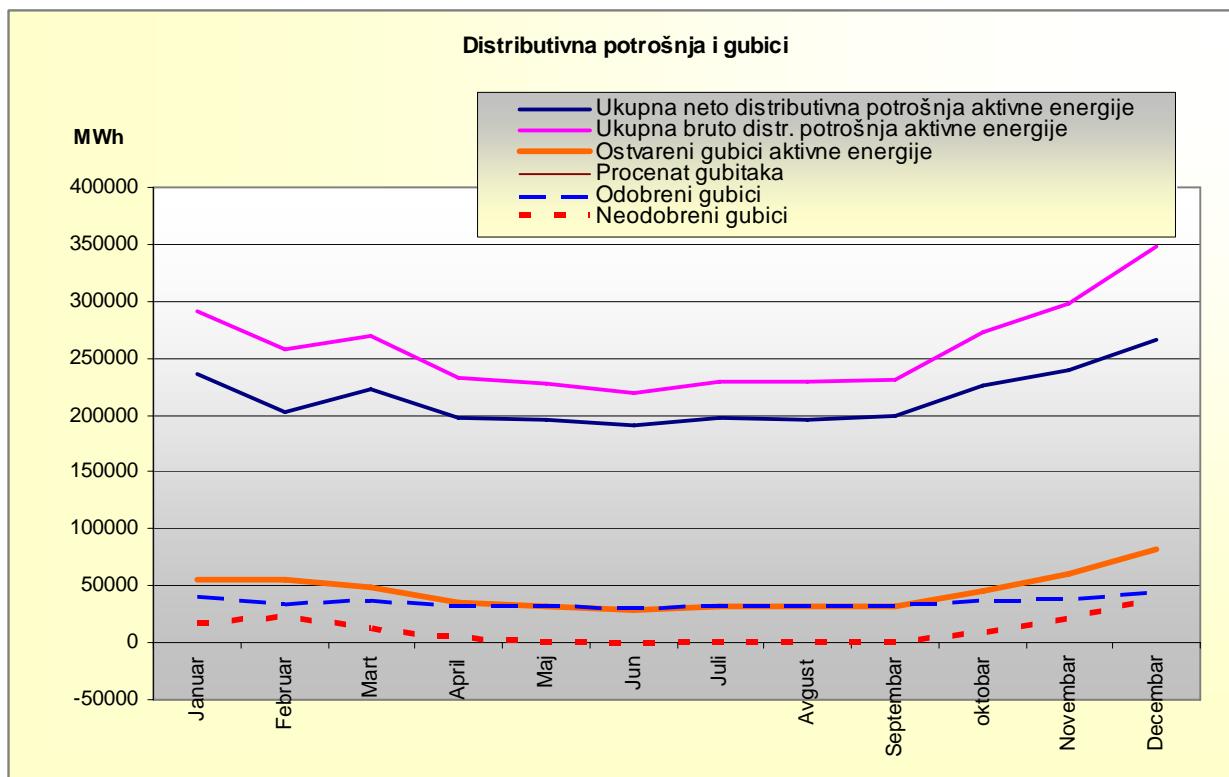
Slika 23. - Preuzeta električna energija u distributivnu mrežu

Od ukupno preuzete električne energije u distributivnu mrežu u iznosu 3.107 GWh, krajnjim kupcima je u 2007. godini isporučeno 2.567 GWh, a struktura neto potrošnje po distributivnim preduzećima data je na slici 24.

Slika 24. - Neto distributivna potrošnja u 2007. godini

Veliki problem korisnika dozvola za distribuciju je nivo gubitaka električne energije u distributivnoj mreži. Politika RERS-a je da motiviše korisnike dozvola da smanje ove gubitke određujući odobreni iznos troškova na ime gubitaka električne energije u tarifnom postupku, uz obavezu korisnika dozvole za distribuciju električne energije da donesu planove mjera i aktivnosti na smanjenju distributivnih gubitaka i da podnose izvještaje o njihovom sprovođenju.

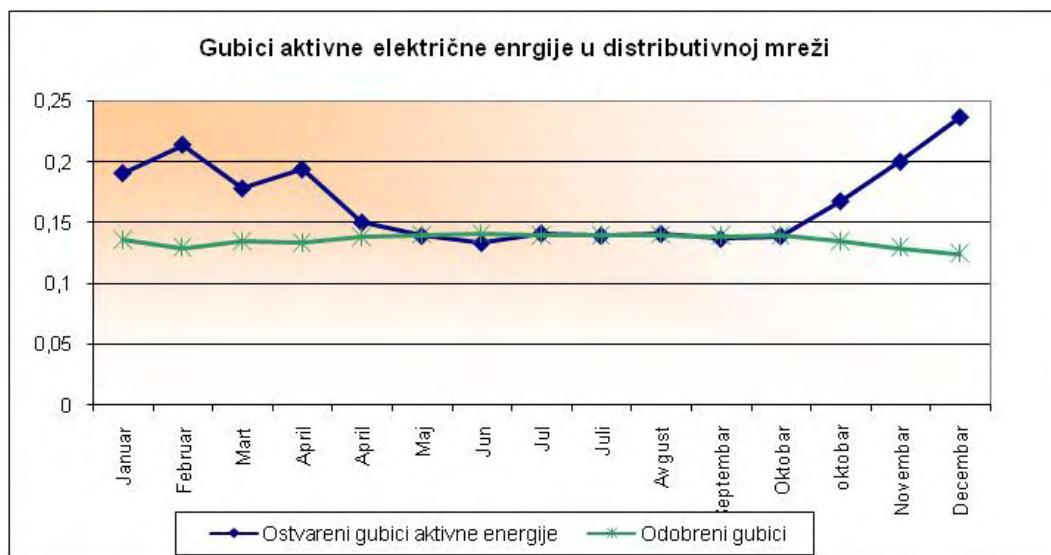

Slika 25. - Ostvarena potrošnja i gubici električne energije distributivnoj mreži u Republici Srpskoj u 2007. godini

RERS u tarifnom postupku odobrava procentualni iznos gubitaka za svaki naponski nivo i samo taj odobreni iznos (cca 14% prosječno) se uračunava u tarife za električnu energiju, dok manje ili više ostvarenje gubitaka ide u korist ili na štetu distributera.

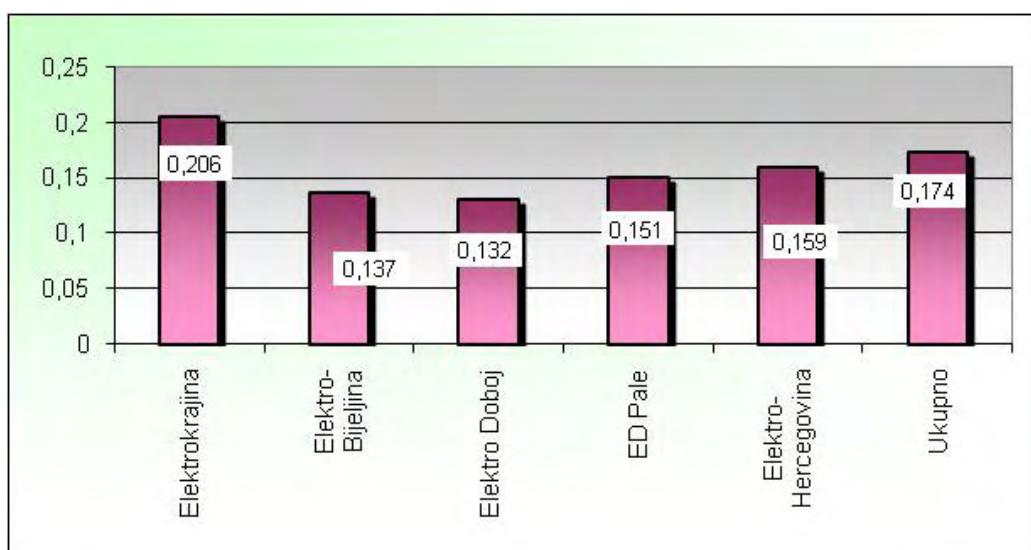
Prema podacima koje su dostavile distributivne kompanije, ostvareni gubici električne energije u 2007. godini iznosili su 17,35%, odnosno 120.135 MWh više nego što je odobreno.

Ostvareni gubici električne energije u distributivnoj mreži po mjesecima prikazani su na slici 26.

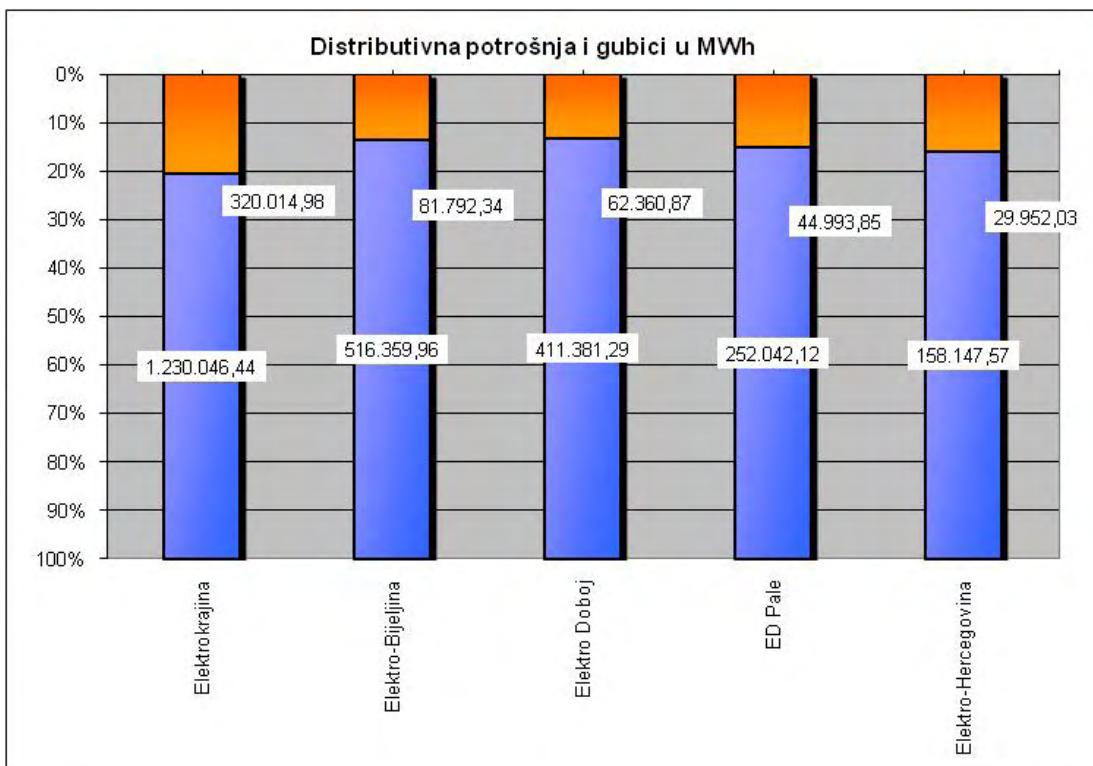
Slika 26. Ostvareni gubici aktivne električne energije u distributivnoj mreži po mjesecima 2007. godine

Nivo gubitaka električne energije u distributivnoj mreži po distributivnim područjima, izražen kao procentualni odnos ostvarenih gubitaka električne energije i ukupno preuzete električne energije u distributivnu mrežu, kreće se od preko 20% u Elektrokrnjini do ispod 14% u Elektro-Bijeljini i Elektro Doboju, što je prikazano na slici 27.

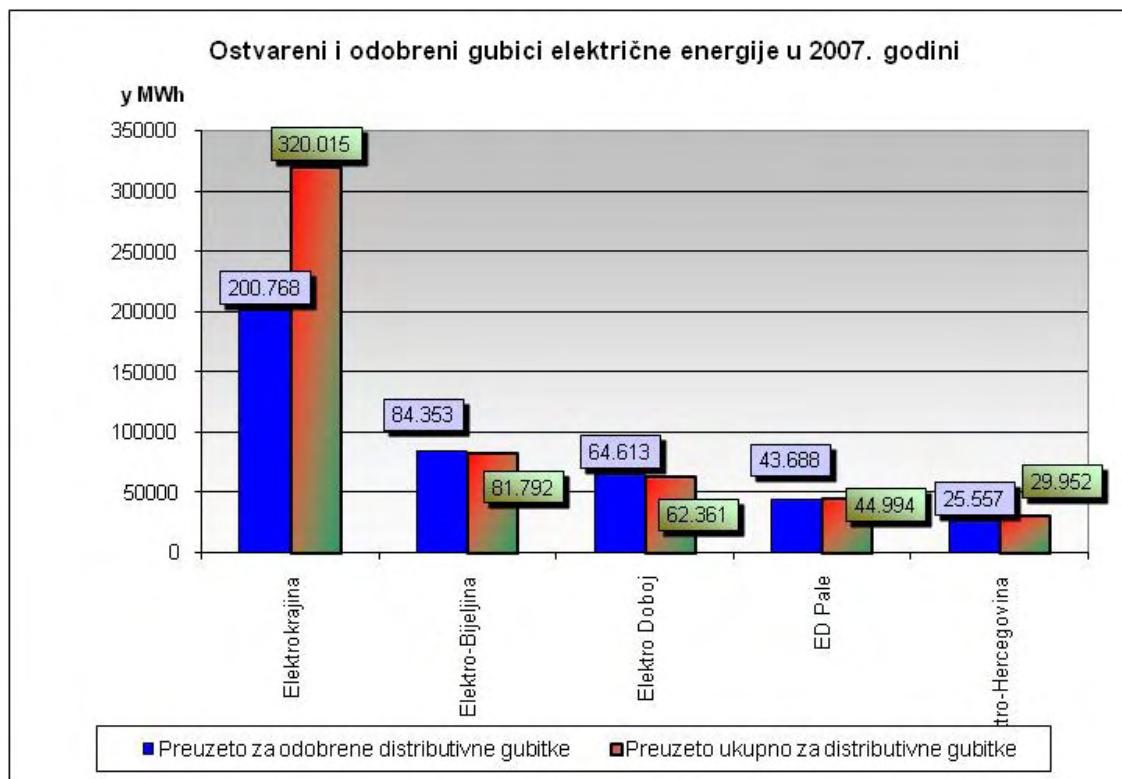
Slika 27. Ostvareni gubici električne energije u 2007. godini

Energetske vrijednosti distributivnih gubitaka i ukupno preuzete električne energije pokazuje slika 28.

Slika 28. - Odnos gubitaka i isporučene električne energije u 2007. godini

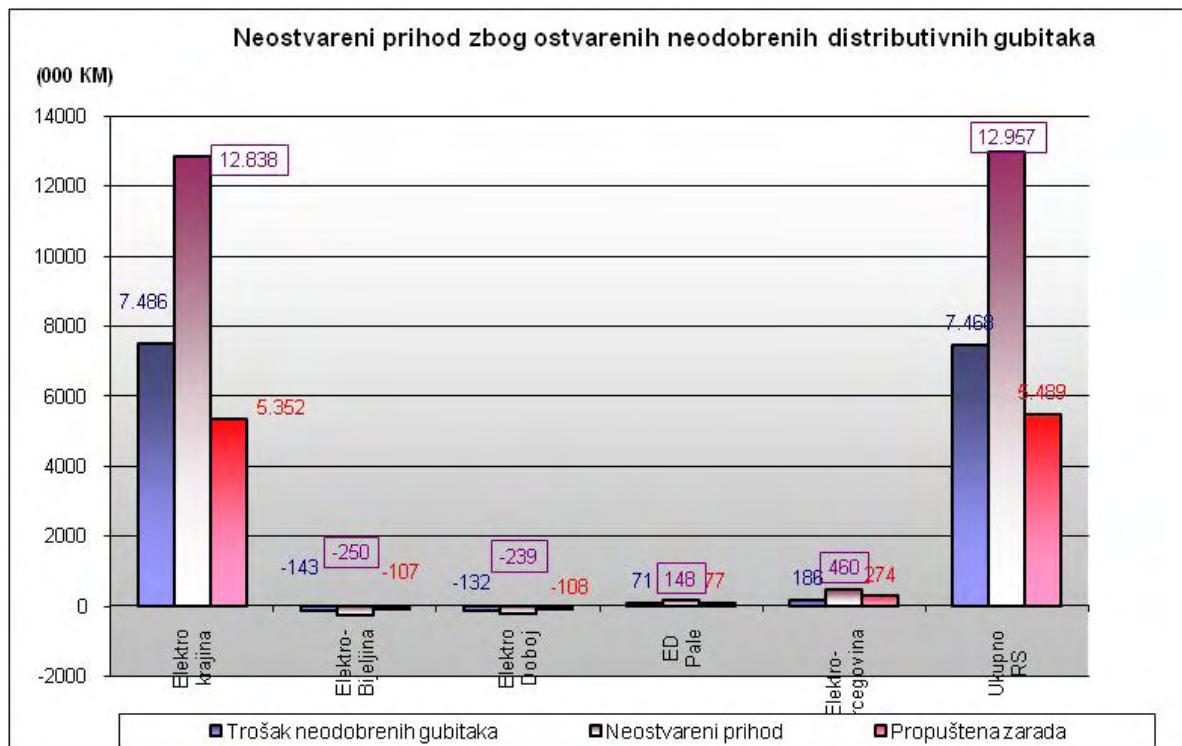
Odobrene i ostvarene količine električne energije za distributivne gubitke po preduzećima prikazane su na slici 29.

Slika 29.- Pregled ostvarenih i odobrenih gubitaka električne energije po distributivnim područjima - energetski prikaz u MWh

Na slici broj 30 prikazani su:

- trošak nabavke električne energije za neodobrene gubitke koji uključuje i trošak prenosa te energije
- neostvareni - izgubljeni prihod, odnosno prihod koji se mogao dobiti da se električna energija neodobrenih distributivnih gubitaka fakturisala i naplatila po prosječnoj ostvarenoj cijeni za krajnje kupce i
- propuštena zarada odnosno prihod koji nisu ostvarila elektrodistributivna preduzeća koja su ostvarile veće gubitke od odobrenih, kao i ostvareni prihod, odnosno zarada za ona elektrodistributivna preduzeća koja su ostvarila manje distributivne gubitke od odobrenih.

Slika 30. - Pregled ostvarenih troškova zbog neodobrenih distributivnih gubitaka i neostvarenog prihoda zbog ostvarenih neodobrenih distributivnih gubitaka

U poređenju sa prethodnim godinama, očigledno je da se preduzimaju aktivnosti na smanjenju distributivnih gubitaka, što je rezultiralo da u Elektro-Doboru i Elektro-Bijeljini ostvaren nivo gubitaka električne energije bude manji od nivoa odobrenog u strukturi potrebnog prihoda za utvrđivanje mrežne tarife.

Politika RERS-a je da se troškovi distributivnih gubitaka odobravaju svim preduzećima u RS pod istim uslovima, tako da smanjenje gubitaka predstavlja stimulaciju koja ostaje preduzeću koje je ostvarilo takav rezultat.

Gustina naseljenosti i popunjenošću područja stambenim i privrednim objektima se značajno razlikuju po distributivnim područjima u Republici Srpskoj, što prouzrokuje i različite prosječne troškove obavljanja djelatnosti distribucije, po jedinici isporučene električne energije i snage. "Gustina potrošnje" je prikazana u tabeli 12.

Distributivno područje	Površina područja (km ²)	Broj krajnjih kupaca	Broj krajnjih kupaca po km ²
Elektrokraina	8.629	232.309	27
Elektro Dobojski	2.836	88.181	31
Elektro-Bijeljina	3.600	100.601	28
Elektrodistribucija Pale	5.883	52.389	9
Elektro-Hercegovina	3.909	27.227	7
Ukupno	24.857	500.707	20

Tabela 12. - Razuđenost kupaca priključenih na distributivnu mrežu

Regulator je u skladu sa načelom ravnopravnosti kupaca i zaštite kupaca u udaljenim i slabo naseljenim područjima utvrdio iste tarifne stavove za sve kupce na cijeloj teritoriji Republike Srpske. Imajući u vidu različite "gustoće potrošnje" Regulator je utvrdio i koeficijente za poravnanje prihoda između distributivnih preduzeća, kojim se distributivna preduzeća dovode u ravnopravan položaj u pogledu ostvarivanja prihoda i opravdanih troškova obavljanja djelatnosti.

U sljedećoj tabeli dat je pregled prihoda ostvarenog od tarifnih stavova za snabdijevanje nekvalifikovanih kupaca električnom energijom, kao i prenesenih troškova na djelatnost distribucije i snabdijevanja poslije izvršenog poravnjanja (troškovi nabavke električne energije i troškovi korištenja prenosne mreže). S obzirom da RERS-u nisu dostavljeni revidovani finansijski izvještaji za sva elektrodistributivna preduzeća podaci u tabeli 13. su dati na osnovu podataka iz redovnog mjesечно izvještavanja.

(000 KM)	Elektrokraina	Elektro-Bijeljina	Elektro Dobojski	ED Pale	Elektro-Hercegovina	Ukupno RS
Ukupan ostvareni prihod	135.780	61.740	44.596	28.535	16.553	287.204
Preneseni troškovi	99.163	38.872	27.973	18.096	7.962	192.065
Prihod distribucije i snabdijevanja od tarifa	36.617	22.868	16.623	10.439	8.591	95.139

Tabela 13. Prihod distribucije i snabdijevanja od tarifnih stavova za snabdijevanje nekvalifikovanih kupaca

3.2. Snabdijevanje električnom energijom

Snabdijevanje električnom energijom je u principu komercijalna djelatnost koja se kod razvijenih tržišta obavlja u uslovima slobodne konkurenčije. Upravo je mjeru otvorenosti nekog tržišta izražena slobodom kupca da izabere svog snabdjevača električnom energijom.

Po tom osnovu se kupci dijele na kvalifikovane (slobodan izbor snabdjevača) i nekvalifikovane (tarifne) kupce.

Distributivne kompanije u Republici Srpskoj obavljaju i djelatnost snabdijevanja električnom energijom tarifnih kupaca, ali je uslovima izdatih im dozvola određena obaveza da kompanije obezbjede računovodstveno razdvajanje ovih djelatnosti, kako bi se omogućila jasna identifikacija troškova korištenja mreže, odnosno određivanje tarifa za korištenje distributivne mreže. U cilju izvršenja ovih obaveza, distributivne kompanije prilagođavaju svoje poslovno-informacione sisteme novoj organizaciji koju nameće proces deregulacije.

Djelatnost distribucije i djelatnost snabdijevanja tarifnih kupaca u Republici Srpskoj se obavljaju u sistemu obaveze javne usluge.

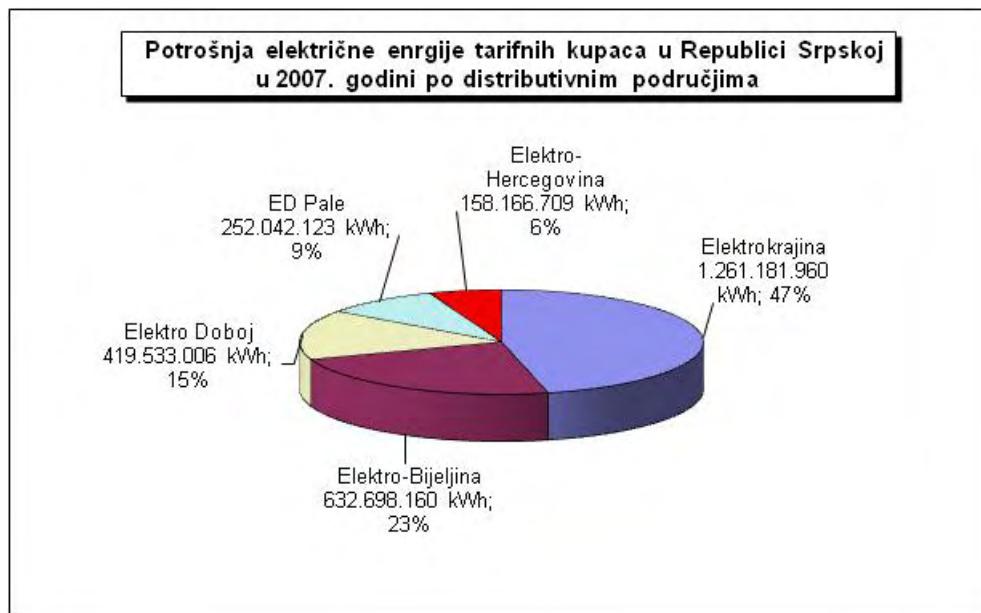
3.2.1 Potrošnja električne energije

Broj krajnjih kupaca u Republici Srpskoj u 2007. godini po kategorijama potrošnje i po distributivnim područjima prikazuje tabela 14:

Kategorija potrošnje	Elektrokraina	Elektro-Bijeljina	Elektro Doboј	ED Pale	Elektro-Hercegovina	Ukupno
110 kV	2	1	1	0	0	4
35 kV	3	4	5	7	2	21
10 (20) kV	219	119	76	50	33	497
0.4 KV OP	15.607	5.759	5.084	4.328	2.226	33.004
Domaćinstva	216.381	94.676	82.989	47.988	24.952	466.986
Javna rasvjeta	97	42	26	16	14	195
Ukupno	232.309	100.601	88.181	52.389	27.227	500.707

Tabela 14 - Broj krajnjih kupaca u Republici Srpskoj na dan 31.12.2007. godine

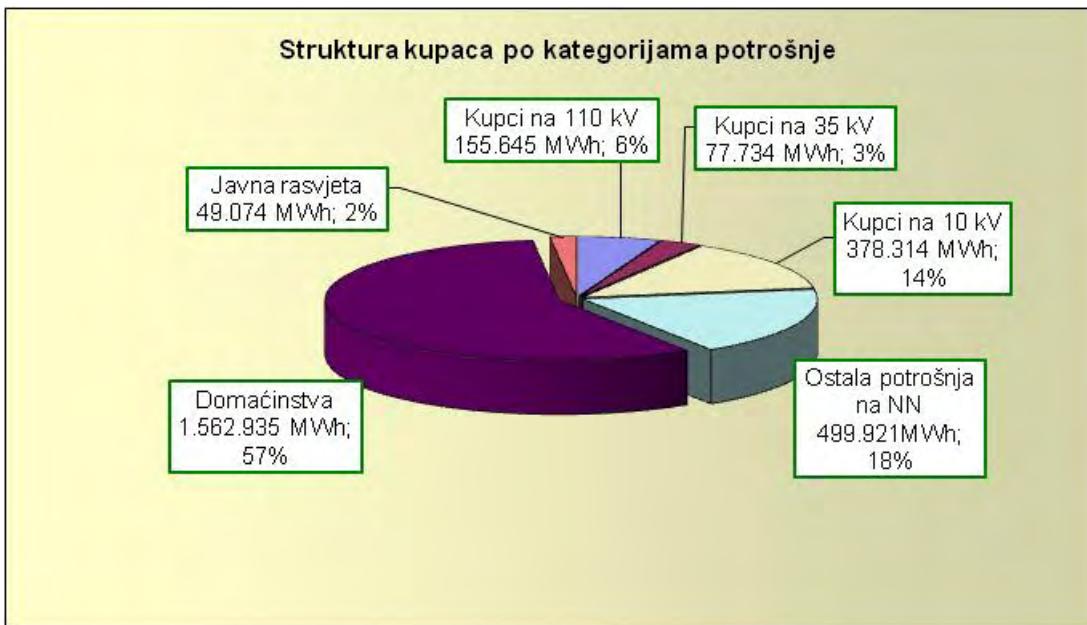
Na slici 31. prikazana je bruto potrošnja po distributivnim kompanijama (regijama) u Republici Srpskoj, a na slici broj 32. struktura ukupne potrošnje električne energije u Republici Srpskoj po kategorijama potrošnje.

Slika 31. - Potrošnja krajnjih kupaca u Republici Srpskoj u 2007. Godini koji su se snabdijevali kao tarifni kupci

Od ukupne potrošnje krajnjih kupaca u Republici Srpskoj, 6% otpada na krajnje kupce čiji su objekti priključeni na visokom naponu (110 kV), odnosno na prenosnu mrežu.

Svi krajnji kupci u Republici Srpskoj u 2007. godini su se snabdijevali kao tarifni kupci, po tarifnim stavovima koje je utvrdio RERS.

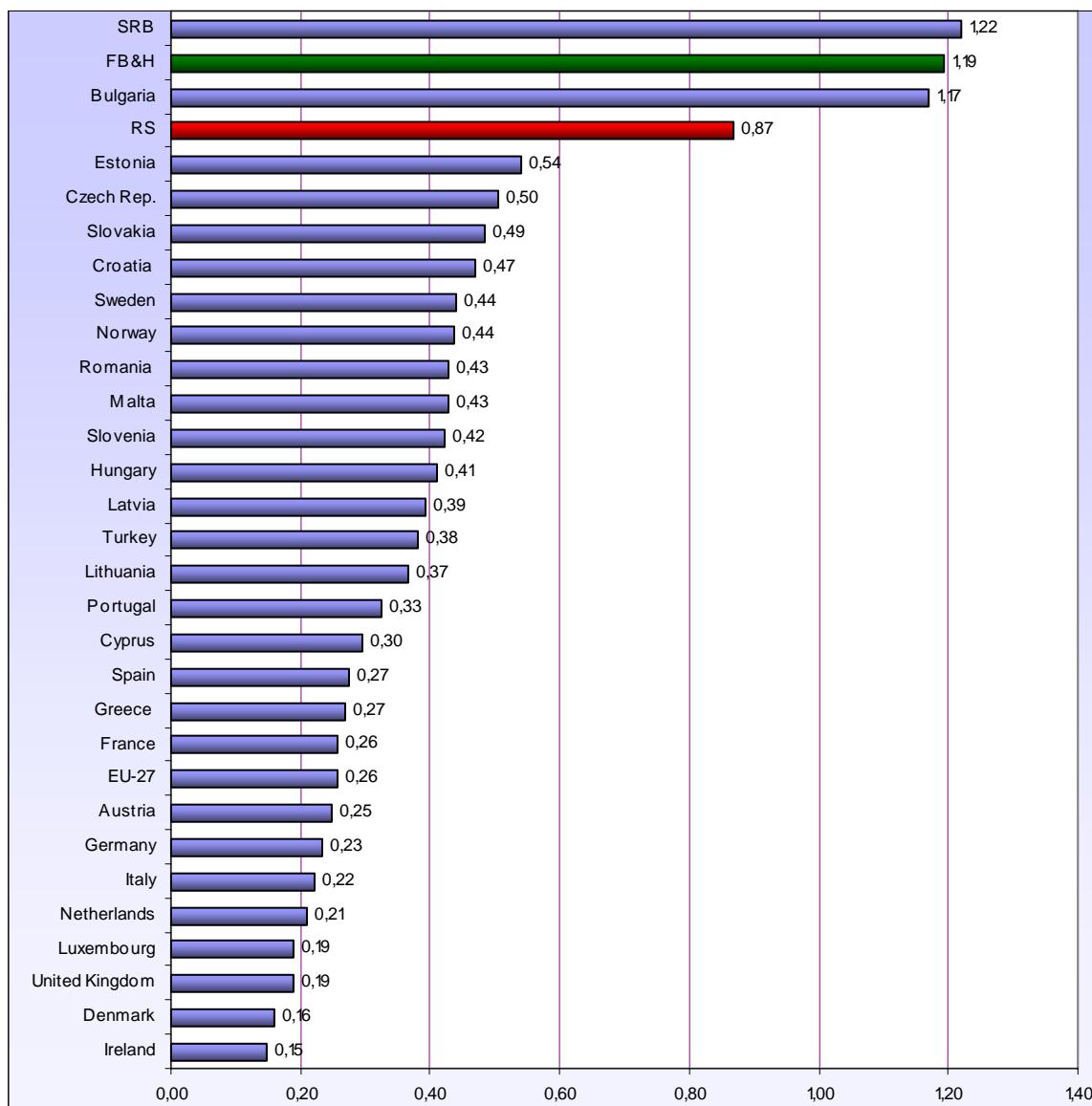

Slika 32. - Struktura potrošnje krajnjih kupaca električne energije u Republici Srpskoj u 2007. godini

3.2.2 Potrošnja električne energije - energetski intezitet

Energetski intezitet predstavlja odnos između ukupne potrošnje električne energije i društvenog bruto proizvoda u jednom ekonomskom prostoru.

Trendovi sveukupne potrošnje električne energije po BDP su indikatori odnosa potrošnje električne energije i ekonomskog razvoja i daju grubu osnovu za projekciju rasta potrošnje električne energije i s tim u vezi uticaj ekonomskog rasta na zagađenje životne sredine. Iako energetski intezitet nije idealan indikator za energetsku efikasnost, jer zavisi od strukture industrije, relativno visok nivo energetskog intezita, kako je to prikazano na slici 33. ukazuje na neefikasno korištenje električne energije u Republici Srpskoj.

Slika 33. - Uporedni pregled energetskog intenziteta

3.3. Kvalitet usluge

Regulisanje kvaliteta usluge i unapređenje pouzdanosti sistema za distribuciju električne energije proizilazi iz zakonske nadležnosti RERS-a. Opšti uslovi za isporuku i snabdijevanje električnom energijom kvalitet snabdijevanja definišu kao:

- kontinuitet isporuke električne energije (sposobnost, adekvatnost elektroenergetske mreže da osigura kontinuitet napajanja električnom energijom u određenom vremenskom periodu, iskazan pokazateljima kontinuiteta u isporuci),
- kvalitet komercijalne usluge (nivo pružanja usluga distributer/ snabdjevača propisanih Opštim uslovima) i
- kvalitet napona napajanja (standard za kvalitet napona napajanja predstavljaju nominalni naponski nivoi u tački napajanja i odstupanja od nominalnih vrijednosti, nominalne vrijednosti frekvencije i dozvoljeno odstupanje, te druge karakteristike napona (talasni oblik, simetričnost faznih vrijednosti i slično), sa propisanim dozvoljenim odstupanjima).

RERS je Opštim uslovima i Pravilnikom o izvještavanju koji je stupio na snagu u junu 2007. godine propisala obavezu i formu izvještavanja o kvalitetu snabdijevanja električnom energijom, a uslovima izdatih dozvola za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije obaveza korisnike dozvola da osiguraju pouzdano i kvalitetno napajanje krajnjih kupaca električnom energijom, preuzimaju sve potrebne mjere kojim bi se poboljšali pokazatelji pouzdanosti i kvaliteta, vode evidenciju i formiraju bazu podataka o pokazateljima kontinuiteta isporučene električne energije i kvaliteta pruženih usluga, izrađuju redovne godišnje izvještaje o ovim pokazateljima koji treba da su dostupni javnosti putem vlastite internet stranice.

Navedene propisane obaveze imaju "opšti" karakter, a efikasno regulisanje kvaliteta usluge je veoma kompleksan zadatak koji podrazumijeva prethodno uspostavljanje standarda kvaliteta na bazi podataka o pokazateljima koji definišu kvalitet isporuke električne energije. Od posebnog je značaja kontinuirano prikupljati pouzdane podatke o kontinuitetu isporuke i o indikatorima komercijalne usluge u reprezentativnom vremenu koje prethodi utvrđivanju standarda kvaliteta i nakon toga uvođenju stimulacija, odnosno penala kod određivanja tarifa i uvođenju plaćanja naknade neposredno kupcima na osnovu utvrđenih standarda.

Podaci koji se ovdje prezentuju su prvi cjelokupni prikupljeni podaci na nivou godine koji su evidentirani od pružaoca usluga i kao takvi nose atribut nekompletnosti i nepouzdanosti, ali je veoma značajno da su uspostavljena pravila (i obaveza) njihovog evedintiranja, javnog objavljivanja i dostavljanja Regulatoru, koja se, u dobroj mjeri, od samog početka poštuju.

Korisnici dozvole za distribuciju sa malim izuzetkom dostavljali su izvještaje u propisanoj formi u 2007. godini.

Tri korisnika dozvole dostavljali su izvještaj u propisanoj formi, a dva u pojednostavljenoj.

Evidencija pokazatelja kvaliteta snabdijevanja električnom energijom se vrši preko parametara:

- Indikatora kontinuiteta napajanja isporuke,
- Indikatora komercijalnog kvaliteta.

I kvalitet napona napajanja je svakako jedan od bitnijih parametara kvaliteta snabdijevanja i njegova provjera se vrši odgovarajućim mjeranjima na primopredajnom mjestu i u pojedinim tačkama distributivne mreže.

Uobičajeno kontinuitet isporuke se iskazuje preko dva pokazatelja kontinuiteta isporuke električne energije:

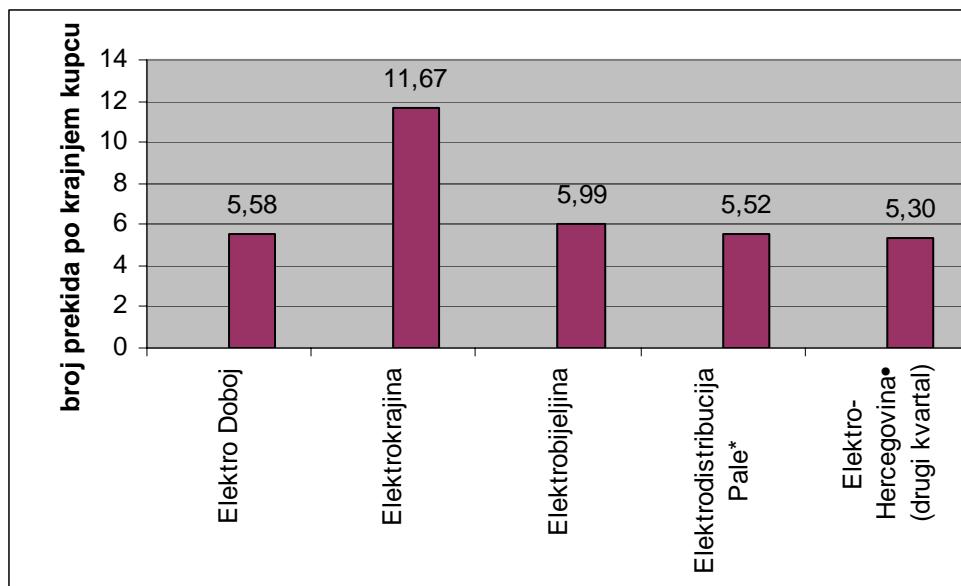
SAIDI - Prosječna dužina trajanja prekida isporuke po krajnjem kupcu, najčešće se uzima na nivou godine (Sistem average interruption duration index, izražava se u minutama po krajnjem kupcu).

SAIFI - Prosječan broj prekida isporuke po krajnjem kupcu, najčešće se uzima na nivou godine (Sistem average interruption frequency index).

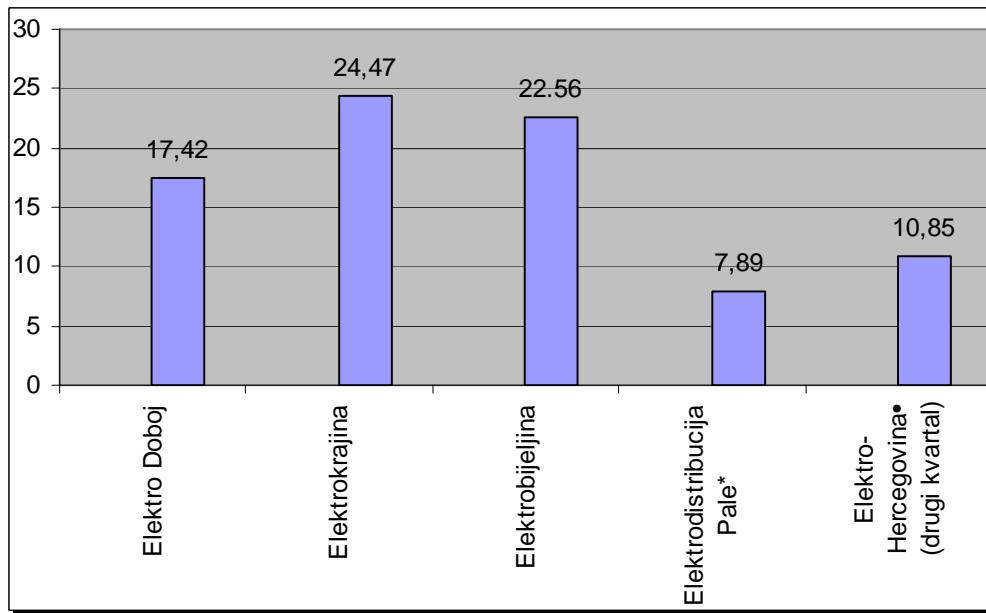
Prekidi u isporuci se dijele na planirane (najavljene) i neplanirane (nenajavljene).

U ovom izvještaju su obrađeni dugotrajni prekidi (**dugotrajni prekid** u napajanju koji predstavlja prekid čije je trajanje duže od tri minuta).

Uobičajene vrijednosti za planirani SAIFI su do 0,8 prekida po krajnjem kupcu godišnje. Za neplanirani SAIFI vrijednosti se kreću do sedam prekida po krajnjem kupcu godišnje, a uobičajena vrijednost je od 1 do 4 prekida po krajnjem kupcu godišnje.⁴

Slika 34. Planirani SAIFI u Republici Srpskoj u 2007. godini:

Slika 35. Neplanirani SAIFI u Republici Srpskoj u 2007. godini

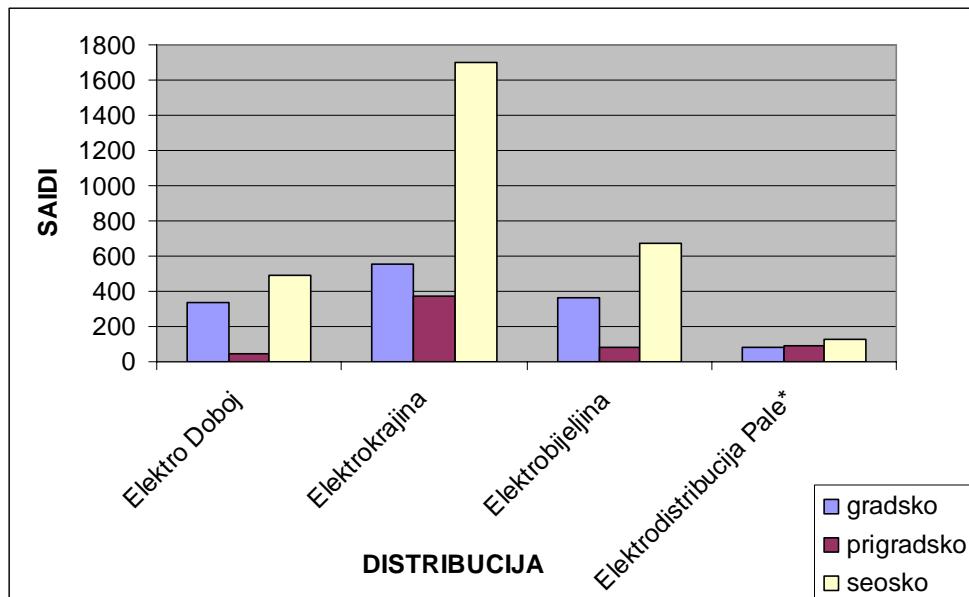
U distribucijama Republike Srpske najviša vrijednost pokazatelja SAIFI za planirane prekide (slika 34.) je 11,67 (gradsko 1,26-5,38, seosko 4-22) i to 10,19 na srednjepomorskom nivou 10(20) i 35 kV, a za niski napon je daleko niže.

Za neplanirane prekide vrijednosti SAIFI (slika 35.) su oko 25 (gradsko područje 5-9, seosko 11-48).

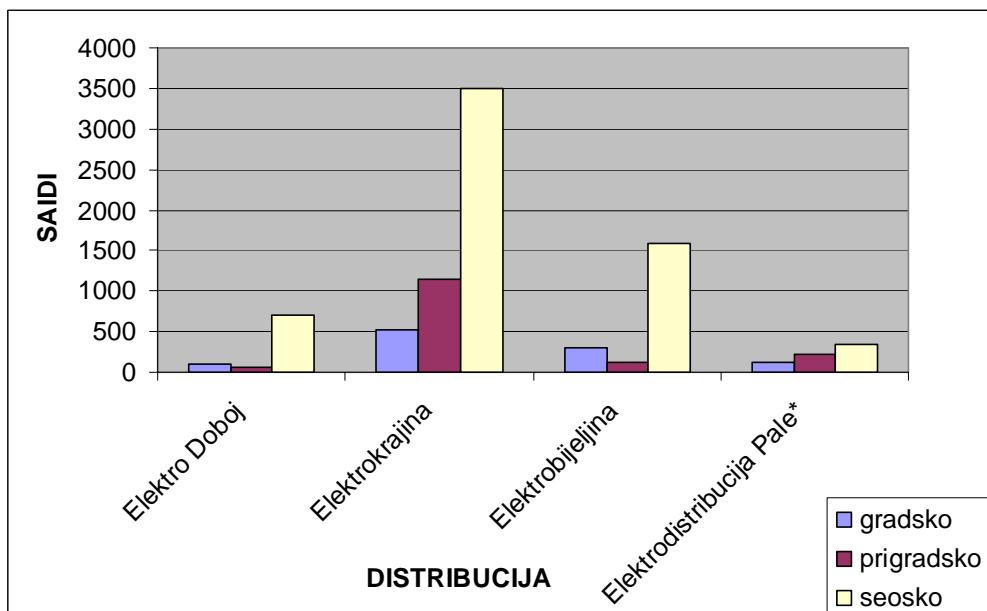
1. ⁴ Izvor: Third Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply, Udruženje evropskih energetskih Regulatora, decembar 2005. godine.

Potrebno je napomenuti da Pravilnikom o izvještavanju i Opštim uslovima nije jednoznačno određen kriterijum za klasifikaciju distributivnog područja na gradsko, prigradsko i seosko područje.

Uobičajene vrijednosti za planirani SAIDI od 50 do 200 minuta po krajnjem kupcu godišnje, uz izuzetak Irske čije vrijednosti dostižu i 400 minuta. Za neplanirani SAIDI vrijednosti se kreću od 100 do 300 minuta po krajnjem kupcu godišnje.⁵

Slika 36.- Pokazatelj planirani SAIDI za gradska, prigradska i seoska područja, po distribucijama

Slika 37. Pokazatelj neplanirani SAIDI za gradska, prigradska i seoska područja, po distribucijama

Napomena: Podaci za ED Pale (treći i četvrti kvartal) i Elektro-Hercegovina (drugi kvartal).

⁵ Izvor: Third Benchmarking Report on Quality of Electricity Supply, Udruženje evropskih energetskih Regulatora, decembar 2005. godine.

U distribucijama Republike Srpske najviša vrijednost pokazatelja SAIDI za planirane prekide je 950 minuta po krajnjem kupcu godišnje (gradsko 200-600, seosko 500-1600, odnosno 800 minuta na srednjem naponu i 70 minuta na niskom naponu), izuzetak Elektro-Hercegovina (5777 minuta na srednjem naponu i 153 minuta na niskom naponu).

Za neplanirane prekide vrijednosti SAIDI se kreću 1714 minuta po krajnjem kupcu godišnje (gradsko područje 90-520, seosko 500-3500, odnosno oko 400 minuta, pa čak do 1700 minuta na srednjem naponu i 130 do 200 minuta na niskom naponu).

U sljedećoj tabeli su objedinjeni svi pokazatelji kontinuiteta isporuke. Podaci iz prve kolone tabele pokazatelja kontinuiteta predstavljaju pokazatelj SAIDI koji obuhavata dugotrajne neplanirane prekide na niskonaponskoj i srednjenaaponskoj mreži isključujući višu silu i odgovornost treće strane.

Distribucija	Pokazatelj kontinuiteta isporuke						Planirani prekidi	
	SAIDI (minut)	Uključena viša sila (minut)	SAIFI	Uključena viša sila	Saifi	Saidi (minut)	Saifi	
Elektro Doboј	-	868,61	-	17,42	4,31	879,64	5,58	
Elektrokraina	352,72	1714	6,55	24,47	20,58	950,70	11,67	
Elektro-Bijeljina	1738,04	1989,59	19,36	22,56	7,05	1119	5,99	
Elektrodistribucija Pale*		689,41		7,89	0,94	296,06	5,52	
Elektro-Hercegovina• (drugi kvartal)		1864,63		10,85		5961	5,30	

Tabela 15. - Kontinuitet isporuke električne energije

Sagledavanjem svih podataka i grafičkih i tabelarnih dolazi se do zaključka da prekidi isporuke na srednjenaaponskoj mreži pogađaju najveći broj krajnjih kupaca, kao i da dužina trajanja i broj prekida isporuke imaju nekoliko puta veće vrijednosti u seoskim područjima, nego u gradskim.

Distributivna mreža u seoskim područjima je radikalnog karaktera, sa udaljenim područjima, dugim vodovima, najčešće se sastoji od starijih mrežnih objekata nezadovoljavajućih tehničkih karakteristika. Kvarovi u takvoj mreži su uzrok prekida napajanja električnom energijom velikog broja krajnjih kupaca u seoskom području, sa značajnim trajanjem.

Dio kvaliteta snabdijevanja je i kvalitet komercijalne usluge, a odnosi se na vrednovanje usluga koje distributer/snabdjevač pruža krajnjim kupcima električne energije, (npr. rok priključenja objekta na distributivnu mrežu, infomacije o priključenju i iznosu naknade za priključenje), obnovu napajanja u slučaju kvara koji pogađa samo jednog krajnjeg kupca (npr. zamjena osigurača na priključku krajnjeg kupca), rješavanje pritužbi na kvalitet napona i mjerjenje električne energije, kontakt sa krajnjim kupcima (neposredno, pismeno ili preko telefona-vrijeme čekanja), očitanja brojila i ispostava računa (učestalost-godišnje).

U sljedećoj tabeli dat je pregled uobičajenih rokova, visine naknada krajnjem kupcu ako se prekorači rok i prosječno ostvareno vrijeme:

Indikator kvaliteta		Rok (dan)	Naknada (Penal) (€)	Ostvareno vrijeme
Procjena troškova materijala i usluga (NN)	Srednje vrijeme za procjenu	6-20.	8-60.	0-30
Procjena troškova za složene poslove (SN)	Srednje vrijeme za procjenu	21-90.	30-130.	
Izvođenje priključka	Broj izrađenih NN priključaka	Srednje vrijeme	3-20.	25-65
	Srednje vrijeme izrade priključka			
	Broj izrađenih SN priključaka	Srednje vrijeme	45-80.	30-65.
	Srednje vrijeme izrade priključka			
Ponovno uključenje, nakon isključenja zbog neplaćanja	Srednje vrijeme uključenja	1	15-120.	
Intervencija na kvar napojnog osigurača krajnjeg kupca	Srednje vrijeme trajanja intervencije	3-6 sati	8-35.	0,72-2
Rješavanje žalbi na kvalitet napona	Srednje vrijeme rješavanja žalbe	10-16	8-75	
Odgovor na probleme sa mjeranjem	Srednje vrijeme rješavanja problema	10-15	15-75	
Obavještenje o prekidu napajanja	Srednje vrijeme obavještenja	24-48 sati	3,8-300	
Prosječno vrijeme odgovora na upit krajnjeg kupca		5-20.	1,9-30	
Prosječno vrijeme čekanja odgovora na poziv u telefonskom centru		20-60 sekundi (80%)		15-70 sekunda
Broj prigovora	Na 100 krajnjih kupaca	manje od jedan		
Prosječno vrijeme odgovora na prigovore krajnjih kupaca		15	15-30	3-15
Prosječan broj očitanja brojila krajnjih kupaca		2-12		1,3-3,72

Tabela 16. - Pregled najčešće korišćenih pokazatelja komercijalnog kvaliteta (kvalitet pruženih usluga) u većem broju zemalja Evrope

Indikatori komercijalnog kvaliteta za 2007. godinu		Elektro Doboј	Elektro-Bijeljina	Elektrokraina	ED Pale	Elektro-Hercegovina	jedinica mjere
Procjena troškova materijala i usluga (NN)	Ukupan broj	2.522	542	-	-	174	
	Srednje vrijeme za procjenu	2,13	6,8	-	-	0,41	dan
Procjena troškova za složene poslove (SN)	Ukupan broj	35	103	-	-		
	Srednje vrijeme za procjenu	1,71	25,4	-	-		dan
Izvođenje priključka	Broj izrađenih NN priključaka	Ukupan broj	1.444	1.616	-	1.160	174
	Srednje vrijeme izrade priključka	Srednje vrijeme	4,92	5,8	-	1,83	0,71 dan
	Broj izrađenih SN priključaka	Ukupan broj	8	58	-	8	-
	Srednje vrijeme izrade priključka	Srednje vrijeme	7,87	10	-	1	- dan
Ponovno uključenje, nakon isključenja zbog neplaćanja	Broj uključenja	1.512	964	-	286	101	
	Srednje vrijeme uključenja	1,25	1,3	-	0,91	1	dan
Intervencija na kvar napojnog osigurača krajnjeg kupca	Broj intervencija	1.036	1.547	-	1.049	158	
	Srednje vrijeme trajanja intervencije	1,68	4,38	-	3,28	3,73	sat
Rješavanje žalbi na kvalitet napona	Broj žalbi	138	160	-	62	-	
	Srednje vrijeme rješavanja žalbe	8	5,2	-	5,68	-	dan
Odgovor na probleme sa mjeranjem	Broj prijava	1.037	504	-	212	19	
	Srednje vrijeme rješavanja problema	1,87	7,5	-	1,32	1,42	dan
Obavještenje o prekidu napajanja	Ukupan broj obavještenja	1.479	3.419	-	5.224	17	
	Srednje vrijeme obavještenja	2,67	5,3	-	1,79	3	dan
Prosječno vrijeme odgovora na upit krajnjeg kupca		1	2,3	-	10	1	dan
Prosječno vrijeme čekanja odgovora na poziv u telefonskom centru		1,43	0,9	-	-	-	minut
Broj prigovora	Na 100 krajnjih kupaca	0,55	1,78	-	8,65	0,02	
Prosječno vrijeme odgovora na prigovore krajnjih kupaca		1,5	12,9	-	10	3	dan
Prosječan broj očitanja brojila krajnjih kupaca (godišnje)		12	11,48	-	5,94	8,45	

Tabela 17. - Pregled osnovnih pokazatelja komercijalnog kvaliteta (kvalitet pruženih usluga) u Republici Srpskoj⁶

⁶ Elektrokraina nije dostavljala obrasce u propisanoj formi tokom 2007. godine, Elektrodistribucija Pale je počela dostavljati obrasce u propisanoj formi od trećeg tromjesečja 2007. godine (Pravilnik o izvještavanju RERS-a usvojen u junu 2007. godine), Elektro-Hercegovina dostavlja podatke samo za radnu jedinicu Trebinje od drugog kvartala 2007. godine tabelle komercijalnog kvaliteta

Upoređujući ostvarene vrijednosti pokazatelja kvaliteta pruženih usluga u distribucijama sa vrijednostima u tabeli, dolazi se do zaključka da su one približne i dalje se treba nastaviti sa praćenjem ovih usluga koje po svom karakteru većinom imaju prirodu javnih usluga i kao što je već rečeno ponekad i značajniju ulogu od indikatora kontinuiteta isporuke, naročito kod domaćinstava. Prijedlog je da se uvedu kriterijumi vrednovanja ovih usluga kroz ocjenjivanje kvaliteta npr. izvrstan, prihvativ i neodgovarajući u zavisnosti od poštovanja pojedinih utvrđenih rokova u aktima koji regulišu tu oblast i uporednih vrijednosti u okruženju.

4. Informacija o cijenama u 2007. godini

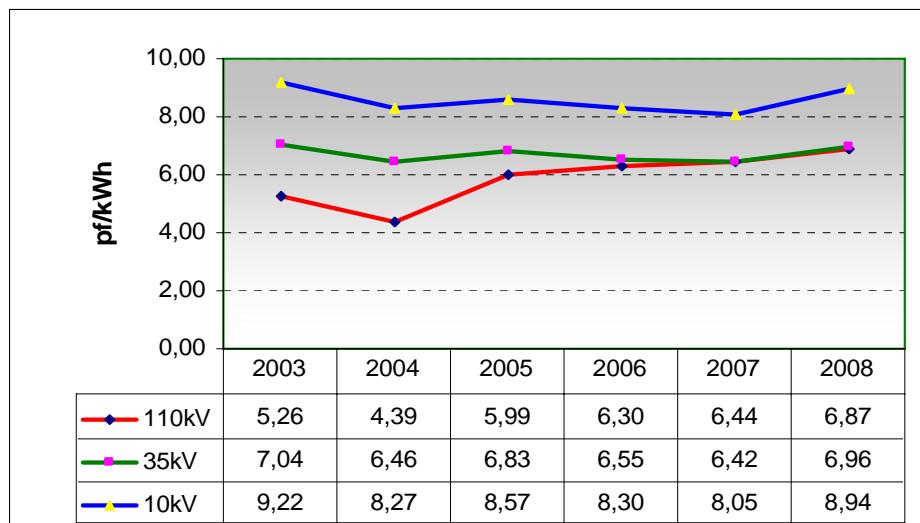
4.1. Prosječna cijena električne energije u RS

4.1.1. Kretanje prosječnih cijena električne energije za krajnje kupce u Republici Srpskoj

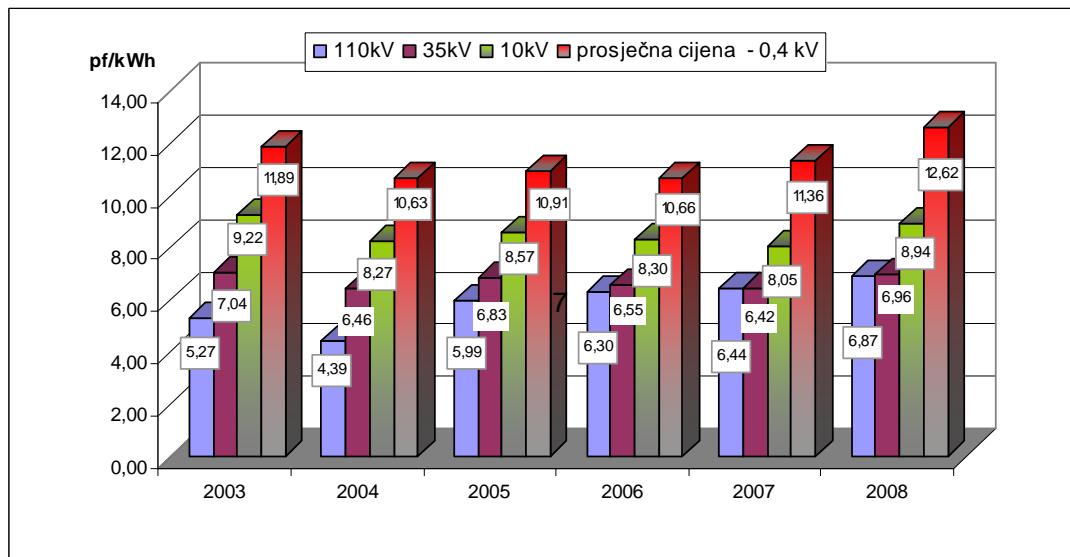
Na niže navedenim tabelama i slikama prikazano je kretanje prosječnih cijena na osnovu proračunate prosječne ostvarene potrošnje kupaca i prosječnih obračunskih snaga posmatranih kategorija krajnjih kupaca u Republici Srpskoj za period od 2003 -2007. godine.

Kategorija potrošnje, tarifna grupa	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
	Prosječna ostvarena cijena (pf)				
Kupci na 110 kV	5,26	4,39	5,99	6,30	6,44
Kupci na 35 kV	7,04	6,46	6,83	6,55	6,42
Kupci na 10 kV	9,22	8,27	8,57	8,30	8,05
0,4 kV -Ostala potrošnja na niskom naponu	1. TG	13,56	12,48	12,85	12,17
	2. TG	23,99	22,32	20,53	18,14
	3. TG	23,44	21,67	20,54	18,18
	6. TG			11,01	10,61
	7. TG			12,64	9,78
0,4kV - Domaćinstva	1. TG	10,94	9,98	10,49	10,41
	2. TG	8,95	8,82	9,85	10,05
	3. TG	33,79			
Prosječna domaćinstvo	10,43	9,59	10,28	10,31	10,29
Prosječna - zima	11,90	11,04	12,01	12,09	11,99
Prosječna - ljeto	8,65	7,82	8,19	8,26	8,28
Javna rasvjeta	11,99	11,27	12,00	12,39	12,53
Prosječna cijena kupaca na 0,4 kV naponu	11,89	10,63	10,91	10,66	11,36
Prosječna cijena - zima	13,55	12,41	12,39	12,17	13,13
Prosječna cijena -ljeto	9,76	8,45	9,14	8,93	9,23

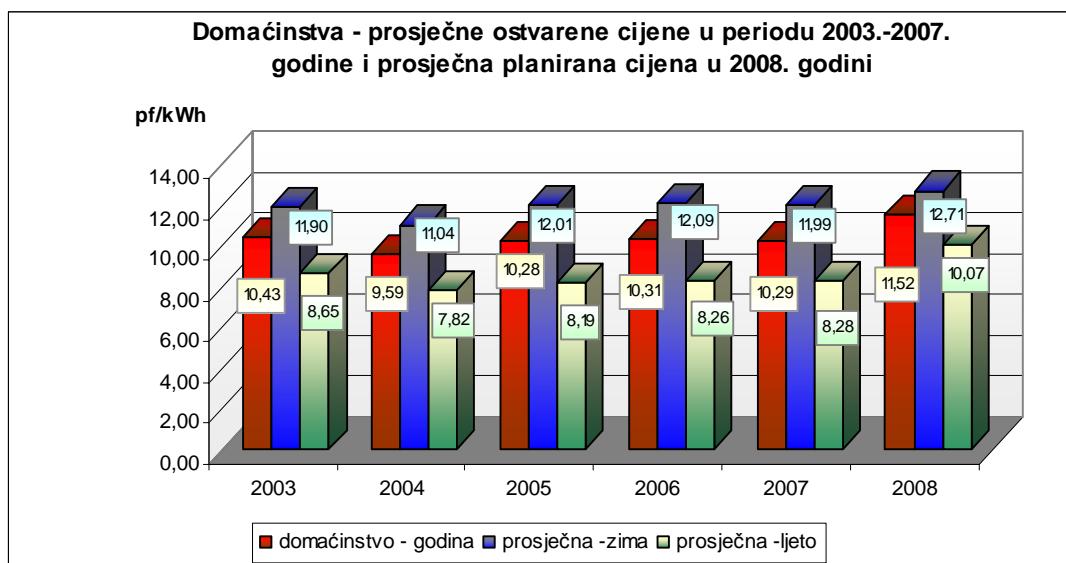
Tabela 18. - Trend promjene prosječnih cijena električne energije 2003 - 2007. u RS

Slika 38. - Kretanje prosječnih cijena u pf/kWh za 110 kV, 35 kV i 10 kV

Slika 39. - Prosječne ostvarene cijene u pf/kWh u periodu 2003.-2007. godine i prosječne cijene na bilans 2008. godine (110 kV, 35 kV, 10kV i na 0,4 kV naponu)

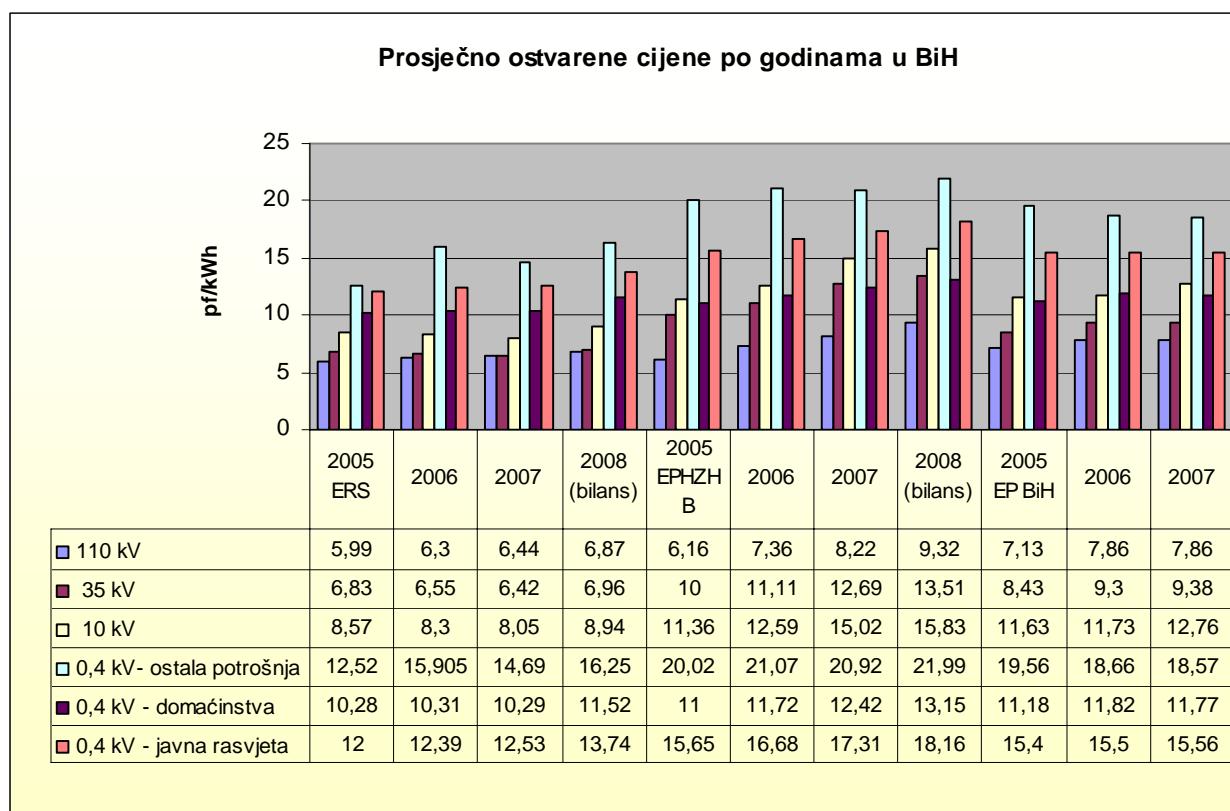
Slika 40. - Kretanje prosječnih cijena u pf/kWh za "domaćinstva" u godini i po sezonom

4.1.2. Prosječne cijene električne energije za krajnje kupce u Bosni i Hercegovini

U narednoj tabeli date su uporedne prosječne cijene električne energije u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, na osnovu proračunate prosječne potrošnje kupaca i prosječnih obračunskih snaga posmatranih kategorija krajnjih kupaca.

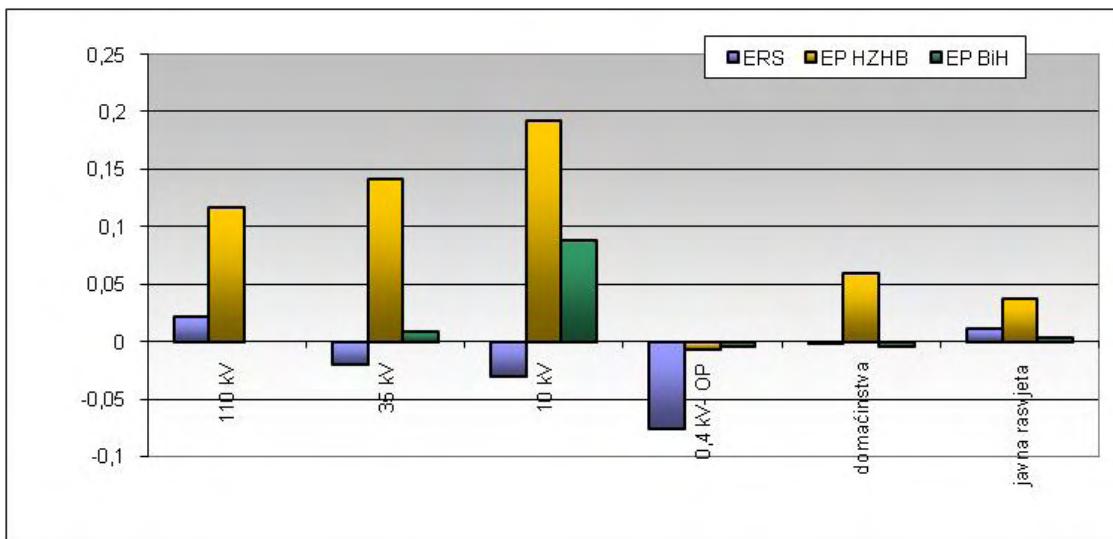
Kategorije potrošnje	ERS			EPHZHB ⁷			EPBiH		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
110 kV	5,99	6,30	6,44	6,16	7,36	8,22	7,13	7,86	7,86
35 kV	6,83	6,55	6,42	10,00	11,11	12,69	8,43	9,30	9,38
10 kV	8,57	8,30	8,05	11,36	12,59	15,02	11,63	11,73	12,76
0,4 kV- ostala potrošnja	17,85	15,91	14,69	20,02	21,07	20,92	19,56	18,66	18,57
0,4 kV - domaćinstva	10,28	10,31	10,29	11,00	11,72	12,42	11,18	11,82	11,77
javna rasvjeta	12,00	12,39	12,53	15,65	16,68	17,31	15,40	15,50	15,56

Tabela 19. - Uporedni pregled ostvarenih prosječnih cijena u BiH (pf/kWh)

Slika 41. - Uporedne prosječne cijene električne energije u BiH za period 2005. -2007.

⁷ Izvor podataka: Eurostat za zemlje članice, Hrvatsku i Tursku, Zavodi za statistiku u Federaciji, RS i Srbiji, "DERK-Izveštaj o poslovanju za 2007. g., EPS - Izvještaj o poslovanju

Slika 42. - Promjene prosječno ostvarenih cijena u BiH u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu

4.2. Uporedni podaci o cijenama električne energije u Republici Srpskoj i okruženju za standardnog kupca

4.2.1. Novi pristup obradi podataka i prezentaciji cijena električne energije

Pravni osnov za prikupljanje i obradu statističkih podataka na bazi cijena električne energije definisan je Direktivom 90/377/EEC od 29. juna 1990. godine. Evropska komisija je usvojila jednu jedinstvenu metodologiju statističke obrade podataka iz oblasti proizvodnje, potrošnje, cijena i razmjene (uvoz-izvoz) električne energije. Statistička obrada prosječnih cijena električne energije u skladu sa ovom metodologijom radi se za dvije osnovne kategorije potrošača i to za domaćinstva i industriju. Unutar ove dvije grupe potrošači su grupisani u nekoliko karakterističnih grupa u zavisnosti od godišnje potrošnje i maksimalne snage.

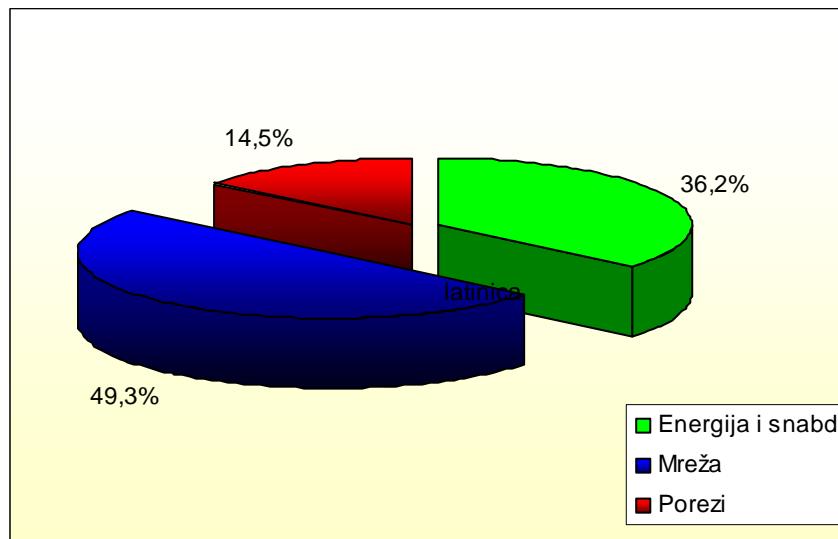
Kako se navodi u dokumentima koje objavljuje Eurostat, zbog sve veće liberalizacije tržišta električne energije, zastarjela je metodologija koja definiše način prikupljanja i obrade cijena električne energije, te je u junu 2007. godine Komisija usvojila izmjenu metodologije za prikupljanje ovih podataka. Suština nove metodologije je u sljedećem:

- Cijene treba da predstavljaju prosjek za posljednje polugodište;
- Tipični standardni potrošač zamijenjen je potrošnjom u bandu;
- U cijeni električne energije treba posebno iskazati troškove energije i snabdijevanja te troškove mreže.

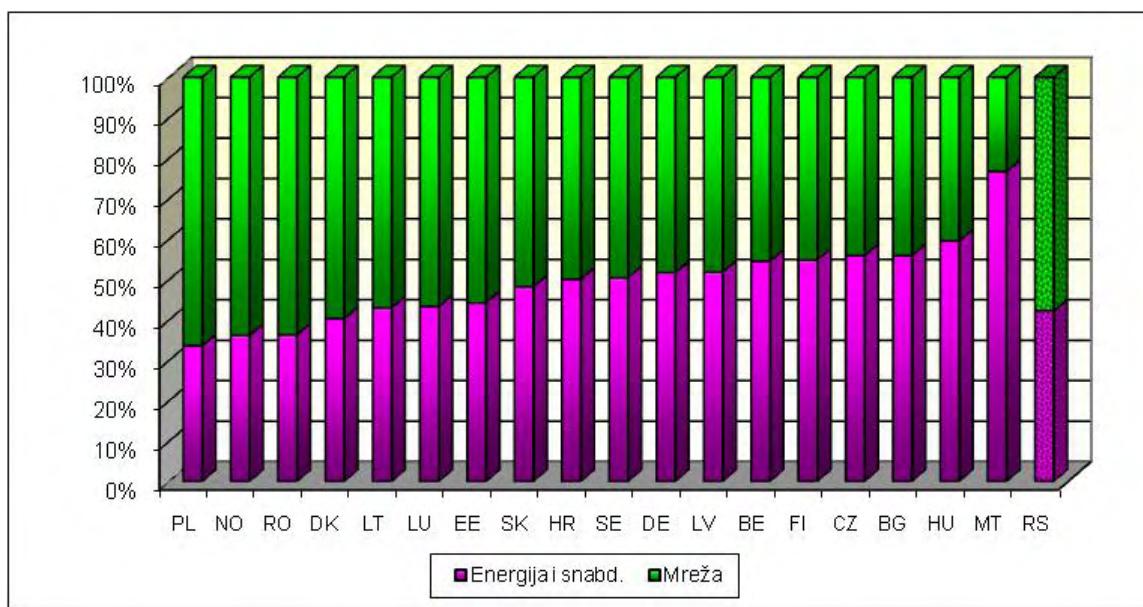
U skladu sa ovim promjenama urađena je analiza prosječne cijene za **domaćinstva** u Republici Srpskoj koja troše između 2500 i 5000 kWh. Struktura ove cijene i uporedna analiza sa cijenama drugih zemalja za kategoriju domaćinstva koja troše između 2500 i 5000 kWh, a koje je Eurostat objavio u dokumentu broj 23/2008 pod nazivom "Cijene električne energije za drugo polugodište 2007" prezentovani su u tabeli 20. i na slikama 43. i 44.

Država	Struktura cijene za domaćinstva u €c/kWh				Udio (%) u cijeni bez poreza	
	Ukupna cijena	Energija i snabd.	Mreža	Porezi	Energija i snabd.	Mreža
Poljska (PL)	13,80	3,59	7,10	3,10	33,6	66,4
Norveška (NO)	14,98	3,86	6,82	4,29	36,1	63,8
Rumunija (RO)	11,41	3,46	6,08	1,87	36,3	63,7
Danska (DK)	24,01	4,16	6,16	13,69	40,3	59,7
Litvanija (LT)	8,70	3,13	4,16	1,41	42,9	57,1
Luksemburg (LU)	15,91	6,15	8,06	1,70	43,3	56,7
Estonija (EE)	7,86	2,88	3,64	1,34	44,2	55,8
Slovačka (SK)	13,70	5,55	5,97	2,18	48,2	51,8
Hrvatska (HR)	9,84	3,96	3,96	1,91	49,9	49,9
Švedska (SE)	16,13	5,11	5,03	5,99	50,4	49,6
Njemačka (DE)	21,05	6,61	6,18	8,26	51,7	48,3
Latvija (LV)	7,29	3,59	3,34	0,35	51,7	48,1
Belgija (BE)	16,83	7,01	5,85	3,97	54,5	45,5
Finska (FI)	11,49	4,75	3,92	2,82	54,8	45,2
Češka (CZ)	10,63	5,00	3,95	1,68	55,9	44,1
Bugarska (BG)	7,21	3,37	2,66	1,18	55,9	44,1
Mađarska (HU)	12,96	5,69	3,87	3,40	59,5	40,5
Malta (MT)	9,93	7,23	2,20	0,50	76,7	23,3
RS (BiH)	7,18	2,60	3,54	1,04	42,3	57,7

Tabela 200. - Struktura prosječne cijene za potrošače u domaćinstvu po zemljama u €c/kWh

Slika 43. - Struktura prosječne cijene za domaćinstva u RS koja troše između 2500 i 5000 kWh izražena u procentima

Slika 44. - Udio troškova energije i snabdijevanja i mreže u prosječnoj cijeni domaćinstva koja troše između 2500 i 5000 kWh bez poreza⁸.

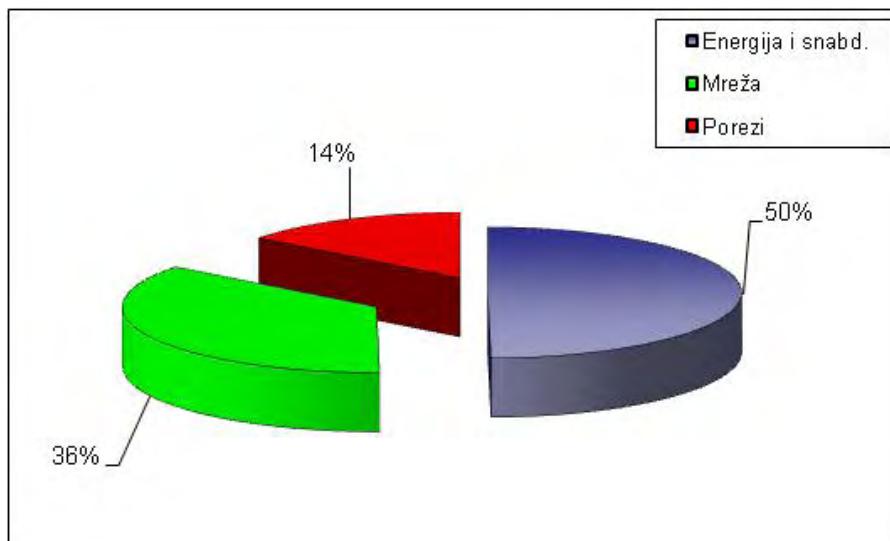
Nova metodologija Eurostata za prikupljanje podataka o cijenama za krajnje kupce u industriji, a koja je stupila na snagu u junu 2007. godine, bazira se na podacima za nekoliko kategorija industrijskih kupaca svrstanih u grupe (band) u zavisnosti od potrošnje. U dokumentu Eurostata broj 23/2008 dati su uporedni podaci za industrijskog kupca kategorije Ic za koju je karakteristična godišnja potrošnja od 500 do 2000 MWh.

U tabeli 21. i na slikama 45. i 46. uporedno su prikazane ukupne cijene u industriji i struktura tih cijena, za karakterističnu potrošnju električne energije od 500 do 2000 MWh u nekim evropskim zemljama. Cijene su date za drugo polugodište 2007. godine. Za RS je data prosječno ostvarena cijena u 2007. godini za industrijske kupce koji su priključeni na 10 kV mrežu.

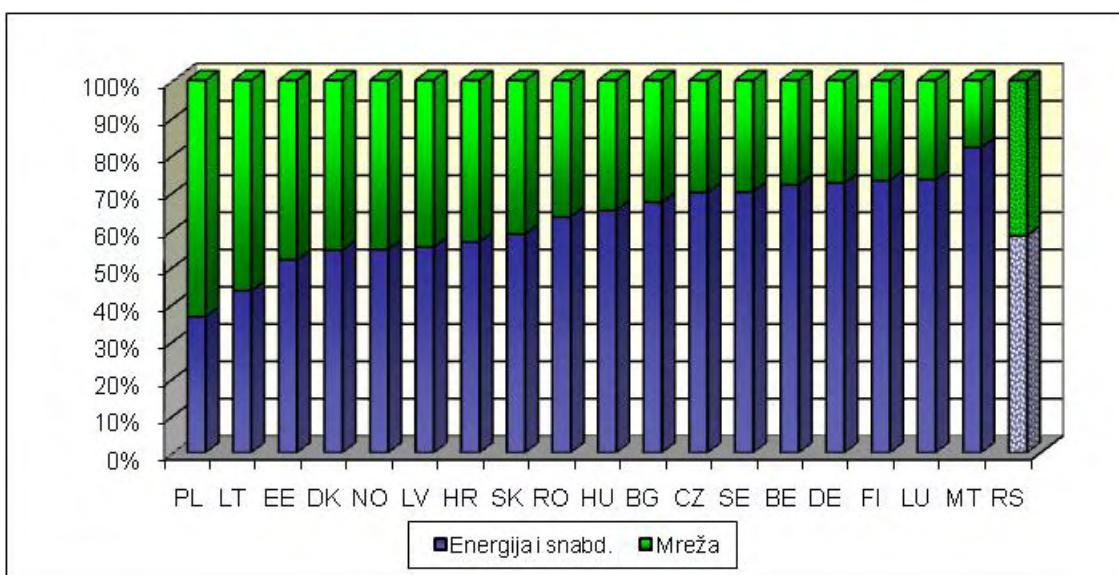
	Struktura cijene u industriji €c/kWh				Udio (%) u cijenei bez poreza	
	Ukupna cijena	Energija i snabd.	Mreža	Porezi	Energija i snabd.	Mreža
Poljska	9,05	3,08	5,35	0,62	36,5	63,5
Litvanija	7,20	3,13	4,07	0,00	43,5	56,5
Estonija	5,30	2,68	2,49	0,13	51,8	48,2
Danska	8,95	4,15	3,48	1,33	54,5	45,7
Norveška	7,56	3,43	2,85	1,28	54,6	45,4
Latvija	5,94	3,28	2,66	0,00	55,2	44,8
Hrvatska	7,38	4,10	3,14	0,14	56,6	43,4
Slovačka	10,48	6,15	4,33	0,00	58,7	41,3
Rumunija	9,08	5,75	3,33	0,00	63,3	36,7
Mađarska	11,28	6,49	3,48	1,31	65,1	34,9
Bugarska	5,68	3,78	1,84	0,05	67,1	32,7
Češka	9,46	6,61	2,85	0,00	69,9	30,1
Švedska	6,65	4,56	1,95	0,05	69,1	29,5
Belgija	9,49	6,13	2,39	0,97	71,9	28,1
Njemačka	10,13	6,48	2,46	1,19	72,5	27,5
Finska	5,86	4,12	1,51	0,23	73,2	26,8
Luksemburg	10,31	7,33	2,66	0,32	73,4	26,6
Malta	12,21	10,01	2,20	0,00	82,0	18,0
RS (BiH)	4,82	2,40	1,72	0,70	58,3	41,7

Tabela 21.- Struktura prosječne cijene za industrijske potrošače u €c/kWh

⁸ Skraćenica za naziv države preuzeta iz Eurostata (puni naziv u tabeli 20)

Slika 45. - Struktura cijene za industrijskog potrošača u RS⁹

Slika 46. Udio troškova energije i snabdijevanja i mreže u prosječnoj cijeni industrije koja troši između 500 i 2000 MWh bez poreza.

4.2.2. Stara metodologija Eurostata – Domaćinstva

Zbog ograničenih izvora podataka za novu metodologiju (posebno za zemlje u okruženju) i radi prikaza rasta cijena električne energije u odnosu na prethodne godine u ovom dijelu izvještaja se daju podaci obrađeni po staroj metodologiji Eurostata.

Metodologija Eurostata definiše nekoliko karakterističnih kupaca za kategoriju domaćinstva i za industrijske kupce. Uporedni podaci se uobičajno daju za domaćinstvo kategorije Dc za koju je karakteristična godišnja potrošnja od 3500 kWh, od čega 1300 kWh noću, uz prepostavku podjednake potrošnje u višoj i nižoj sezoni.

⁹ Prosječno ostvarena cijena u RS na 10 kV naponu u 2007. godini

U sljedećoj tabeli prikazane su prosječne cijene električne energije za kategoriju domaćinstva u RS zasnovane na pristupu EUROSTAT-a, sa uporednim vrijednostima drugih zemalja u Evropi, čiji podaci su bili raspoloživi u Izvještaju EUROSTAT-a.¹⁰

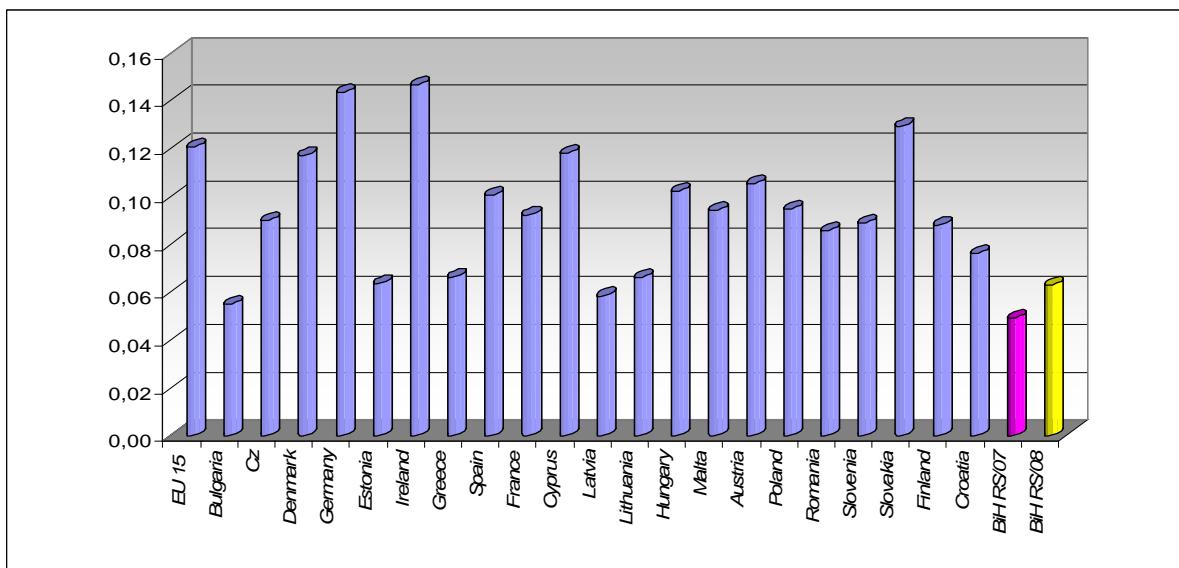
zemlja/godina	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU 15	0,1050	0,1031	0,1027	0,1032	0,1036	0,1027	0,1042	0,1094	0,1205
Bugarska	:	:	:	:	:	0,0486	0,0537	0,0552	0,0547
Češka Republika	:	0,0475	0,0538	0,0642	0,0654	0,0660	0,0729	0,0829	0,0898
Danska	0,0681	0,0718	0,0781	0,0865	0,0947	0,0915	0,0927	0,0997	0,1170
Njemačka	0,1277	0,1191	0,1220	0,1261	0,1267	0,1259	0,1334	0,1374	0,1433
Estonija	:	:	:	0,0457	0,0550	0,0550	0,0576	0,0620	0,0635
Irska	0,0795	0,0795	0,0795	0,0883	0,1006	0,1055	0,1197	0,1285	0,1465
Grčka	0,0622	0,0564	0,0564	0,0580	0,0606	0,0621	0,0637	0,0643	0,0661
Španija	0,0929	0,0895	0,0859	0,0859	0,0872	0,0885	0,0900	0,0940	0,1004
Francuska	0,0949	0,0928	0,0914	0,0923	0,0890	0,0905	0,0905	0,0905	0,0921
Italija	0,1570	0,1500	0,1567	0,1390	0,1449	0,1434	0,1440	0,1548	0,1658
Kipar	0,0549	0,0845	0,0990	0,0845	0,0915	0,0928	0,0915	0,1225	0,1177
Latvija	:	:	:	:	:	0,0487	0,0702	0,0702	0,0583
Litvanija	:	:	:	:	:	0,0535	0,0609	0,0609	0,0658
Luksemburg	0,1076	0,1056	0,1120	0,1148	0,1191	0,1215	0,1288	0,1390	0,1509
Mađarska	0,0589	0,0622	0,0634	0,0723	0,0733	0,0794	0,0851	0,0896	0,1019
Malta	0,0573	0,0609	0,0617	0,0631	0,0652	0,0636	0,0727	0,0904	0,0940
Holandija	0,0884	0,0938	0,0978	0,0923	0,0970	0,1031	0,1102	0,1207	0,1400
Austrija	0,0979	0,0949	0,0945	0,0932	0,0926	0,0981	0,0964	0,0894	0,1050
Poljska	:	:	0,0710	0,0818	0,0775	0,0699	0,0823	0,0923	0,0945
Rumunija	:	:	:	:	:	:	0,0655	0,0792	0,0855
Slovenija	0,0895	0,0830	0,0837	0,0858	0,0833	0,0841	0,0861	0,0874	0,0887
Slovačka	:	:	:	:	:	0,1024	0,1123	0,1216	0,1292
Finska	0,0656	0,0645	0,0637	0,0697	0,0738	0,0810	0,0792	0,0809	0,0877
Švedska	0,0653	0,0637	0,0629	0,0701	0,0838	0,0898	0,0846	0,0876	0,1088
Velika Britanija	0,0966	0,1056	0,0996	0,1031	0,0959	0,0837	0,0836	0,0971	0,1254
Hrvatska	:	:	:	:	:	:	0,0702	0,0759	0,0760
Norveška	0,0765	0,0720	0,0788	0,0927	0,1568	0,0985	0,1137	0,1101	0,1361
BiH RS	0,0518	0,0539	0,0539	0,0570	0,0518	0,0518	0,0666	0,0488	0,0628

Tabela 22. - Cijene električne energije u €/kWh - DOMAĆINSTVA koja karakteriše godišnja potrošnja 3500 kWh od čega 1300 kWh noću (porez nije uračunat). Korišten izvor: Eurostat

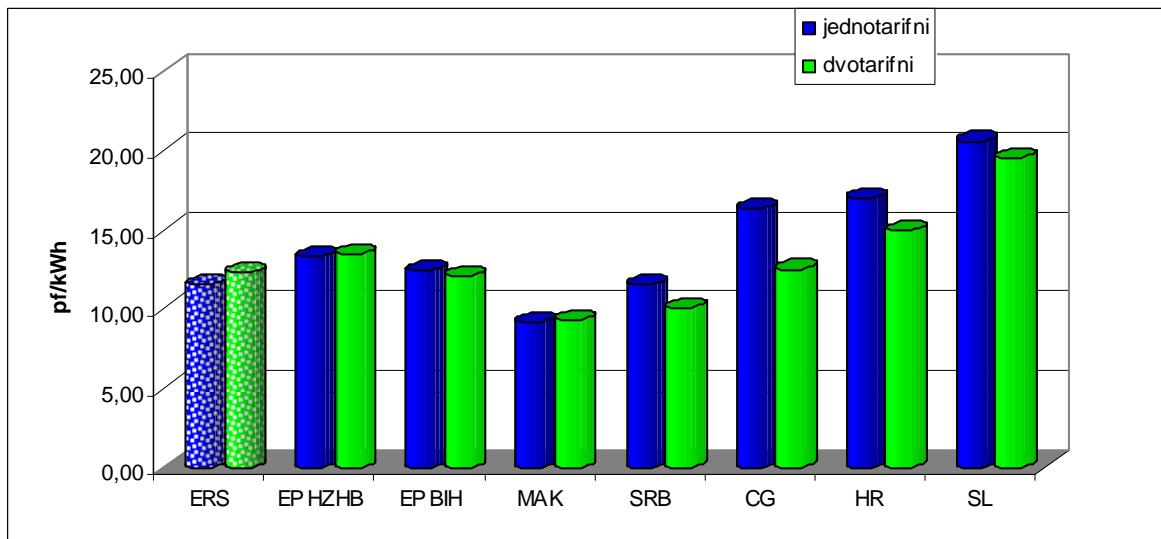
Na Slici 47. je uporedni prikaz prosječne cijene električne energije za karakterističnog kupca iz kategorije domaćinstva (Dc) u RS prije i nakon okončanja tarifnog postupka i donošenja odluke o tarifnim stavovima koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine, sa cijenama za istu kategoriju kupaca u posmatranim zemaljama.

---

¹⁰ Prosječne cijene el. energije u RS na bazi važećih tarifnih stavova na dan 15. decembar 2007. godine

Slika 47. - Cijene električne energije u €/kWh - za domaćinstva (Dc 3500 izvor: EUROSTAT-a)¹¹

Slika 48. - Uporedni pregled prosječne cijene u pf/kWh za jednotarifno i dvotarifno mjerjenje za standardnog potrošača Dc 3500 (1300 noću). Zima - ljetno u odnosu 50:50¹²

U narednoj tabeli date su prosječne cijene električne energije u Republici Srpskoj od 1999.-2008. godine za standardnog potrošača u domaćinstvu (Dc- godišnje troši 3500 kWh od čega 1300 kWh noću) sa ukalkulisanim porezom koji je bio na snazi za posmatranu godinu, 10% porez na promet, a od 2006. godine 17% porez na dodatnu vrijednost. U tabeli je data i očekivana cijena za 2008. godinu jer je tarifni postupak proveden u 2007. godini i cijene su stupile na snagu od 1. januara 2008. godine. Prema podacima koje je objavio EUROSTAT 1.

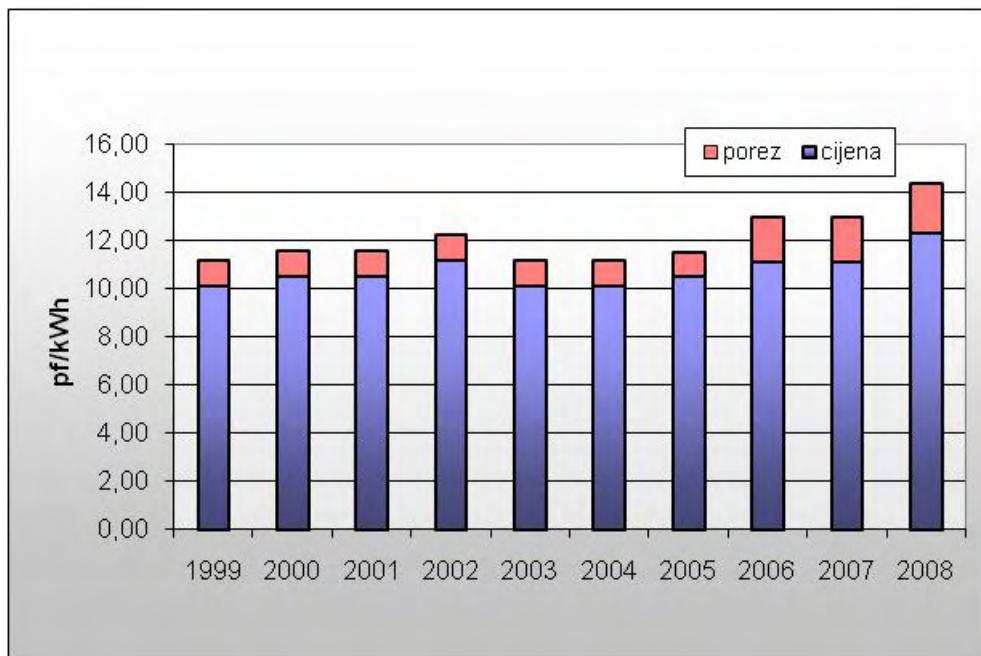
¹¹ BiH RS/07 - prosječna cijena na bazi tarifnih stavova koji su bili važeći na dan 1. januar 2007. godine; BiH RS/08 - prosječna cijena na bazi tarifnih stavova koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine, a nakon sproveđenja drugog tarifnog postupka u 2007. godini.

¹² Za obračun prosječne cijene u zemljama okruženja za standardnog potrošača el. energije korišćeni tarifni stavovi za nekvalifikovane kupce električne energije iz kategorije "domaćinstva" koji su bili važeći na dan 15. decembar 2007. godine, a objavljeni na internet strani regulatora ili elektrodistributivnih preduzeća u posmatranim zemljama. Za ERS - cijena utvrđena na bazi tarifnih stavaova koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine, nakon sproveđenja tarifnog postupka u 2007. godini.

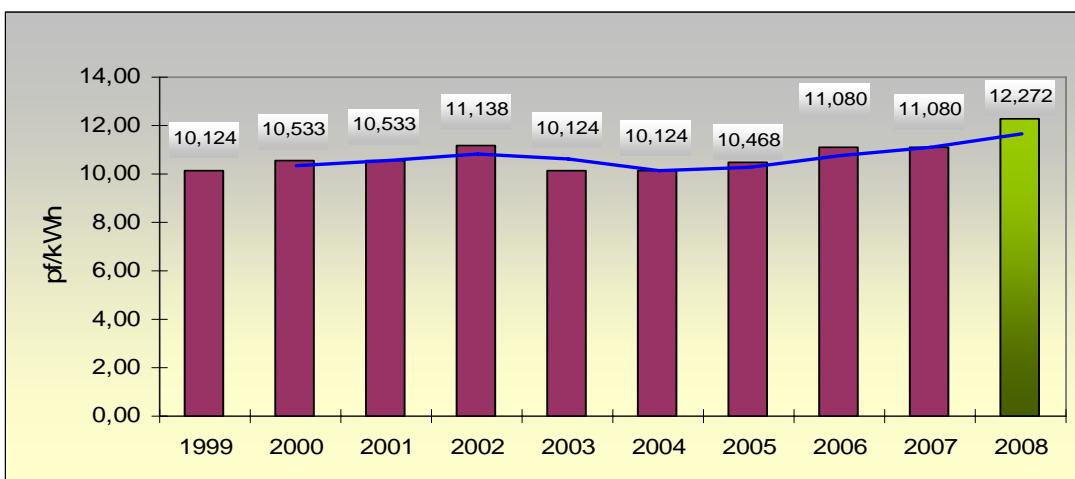
januara 2007. godine za grupu 3.500 kWh iz kategorije domaćinstva, udio svih poreza u prosječnoj cijeni kreće od 4,7% (Velika Britanija) do 54,6 % (Danska). Središnju poziciju u ovoj tabeli EUROSTATA zauzima Slovenija sa učešćem od 16,6%, Bugarska 17,1% i Hrvatska sa 17,7%.

godina	cijena (Dc) sa porezom	cijena (Dc) bez poreza	porez
	pf/kWh	pf/kWh	pf/kWh
1999	11,136	10,124	1,012
2000	11,586	10,533	1,053
2001	11,586	10,533	1,053
2002	12,251	11,138	1,113
2003	11,136	10,124	1,012
2004	11,136	10,124	1,012
2005	11,513	10,468	1,045
2006	12,963	11,080	1,883
2007	12,963	11,080	1,883
2008	14,359	12,272	2,087

Tabela 233. - Prosječne cijene sa i bez poreza u RS za standardnog potrošača (Dc-3500) za period 1999 - 2008.godine

Slika 49. - Prosječna cijena el. energije pf/kWh sa porezom za standardnog potrošača u domaćinstvu (Dc) u RS koji troši godišnje 3500 kWh od čega 1300 kWh noću

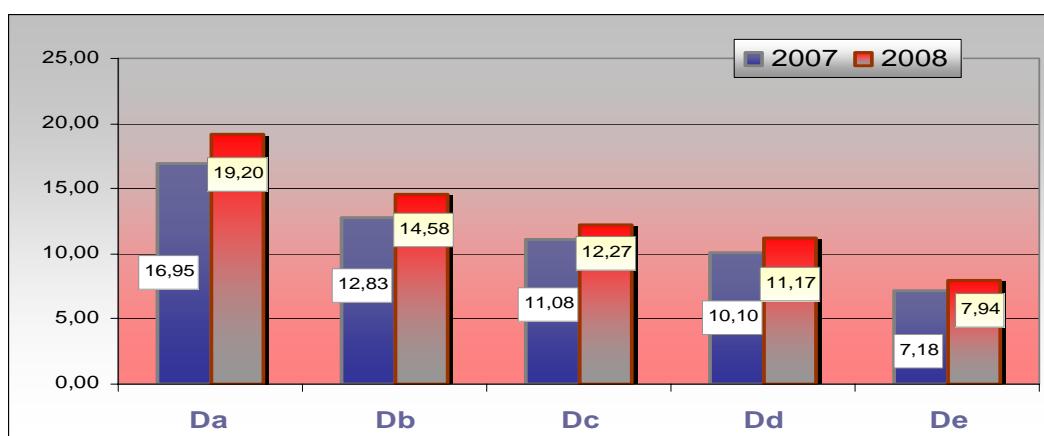

Slika 50. - Prosječna cijena el. energije u pf/kWh (porez je isključen) za standardnog potrošača u domaćinstvu (Dc) u periodu 1999 - 2008. godine

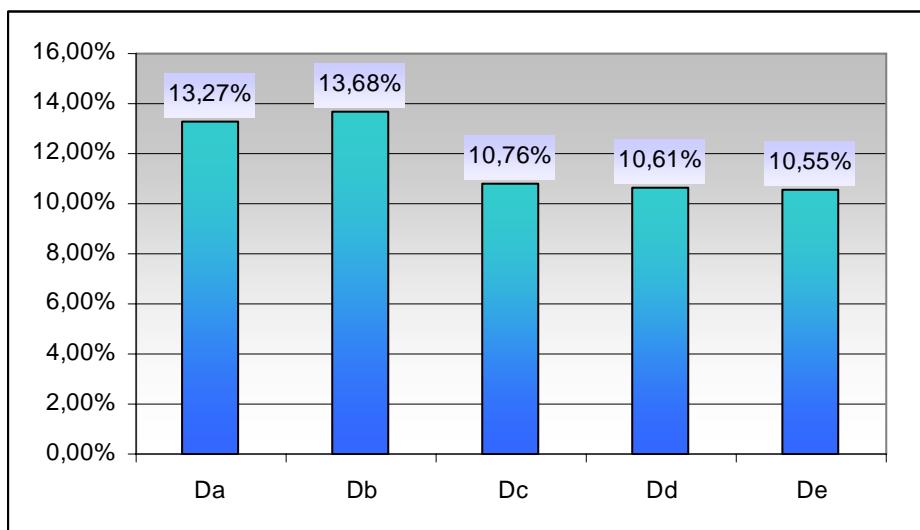
U narednoj tabeli date su prosječne cijene za ostale standardne potrošače iz grupe domaćinstva na način kako ih grupiše Eurostat u zavisnosti od godišnje potrošnje. Urađena je uporedna analiza prosječnih cijena na bazi važećih tarifnih stavova za domaćinstva na dan 1. januar 2007. godine sa prosječnim cijenama na bazi tarifnih stavova koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine nakon, na zahtjev elektroenergetskih preduzeća, sprovedenog tarifnog postupka u 2007. godini.

Standardni potrošač u domaćinstvu (Eurostat)	Karakteristike standardnog potrošača u domaćinstvu		Porezi isključeni		Promjena
	Godišnja potrošnja		2007	2008	
	Ukupno	od čega noću	pf/kWh	pf/kWh	%
Da	600 kWh		16,95	19,20	13,27%
Db	1200 kWh		12,83	14,58	13,68%
Dc	3500 kWh	1300 kWh	11,08	12,27	10,76%
Dd	7500 kWh	2500 kWh	10,10	11,17	10,61%
De	20000 kWh	15000 kWh	7,18	7,94	10,55%

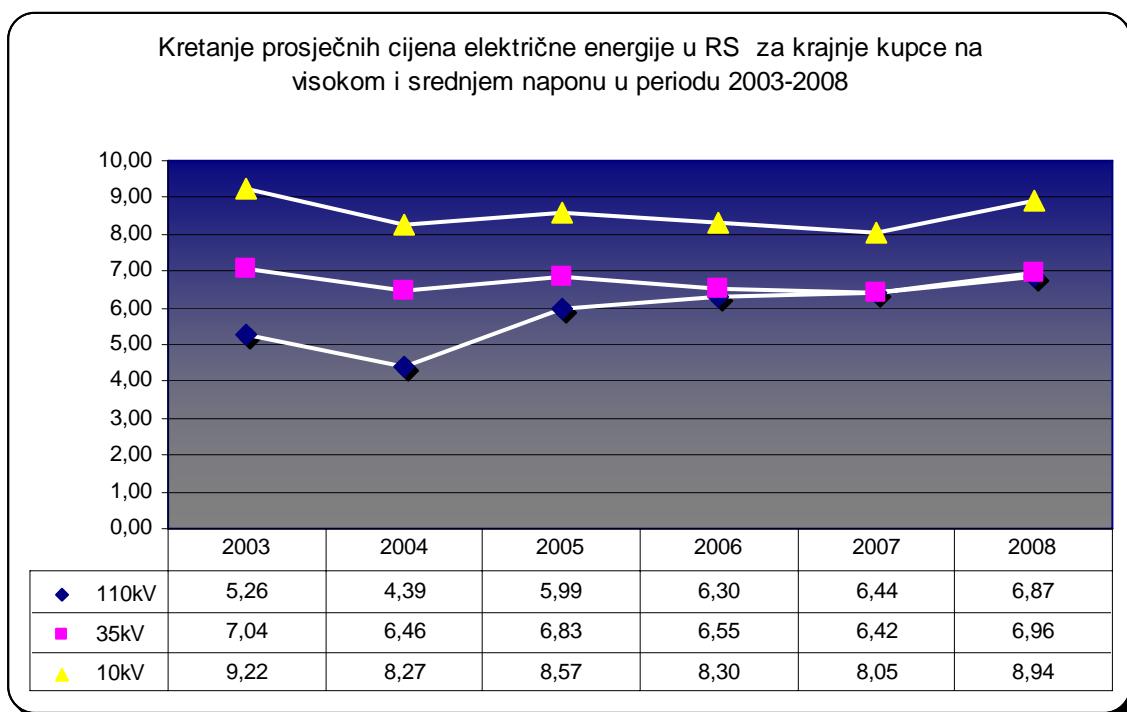
Tabela 244. -Prosječne cijene za standardne potrošače u domaćinstvu (kategorizacija potrošača po metodologiji Eurostata, a u zavisnosti od godišnje potrošnje)

Slika 51. - Uporedni prikaz prosječnih cijena za domaćinstva prije i poslije sproveođenja tarifnog postupka (kategorizacija potrošača po metodologiji Eurostata)

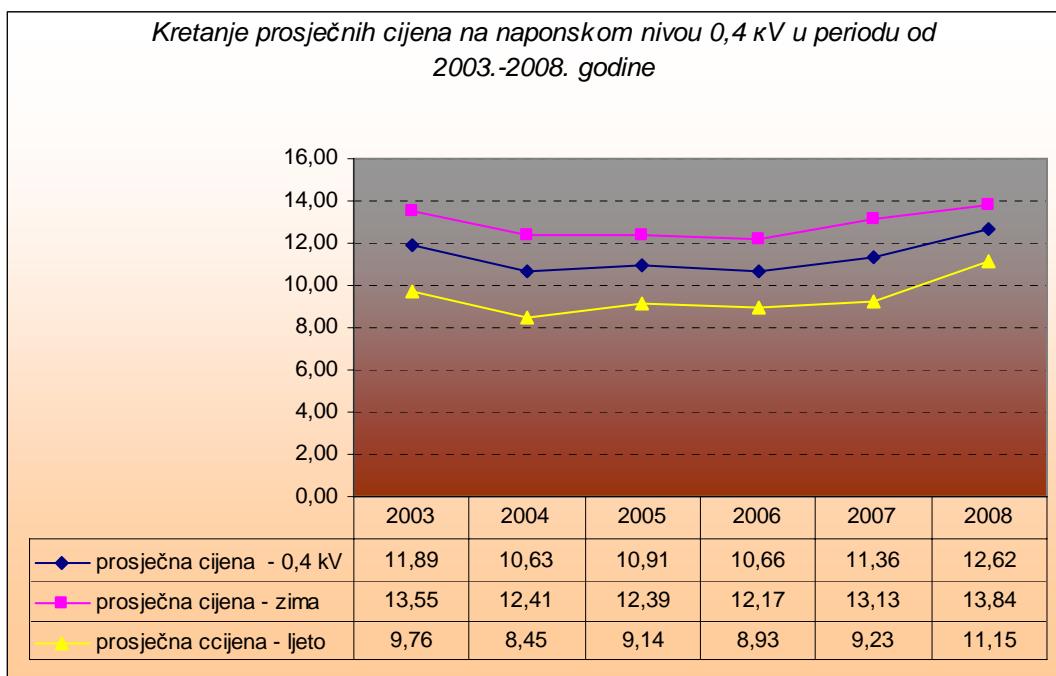

Slika 52. - Promjena prosječne cijene za standardnog potrošača u domaćinstvu nakon tarifnog postupka sprovedenog u 2007. godini¹³

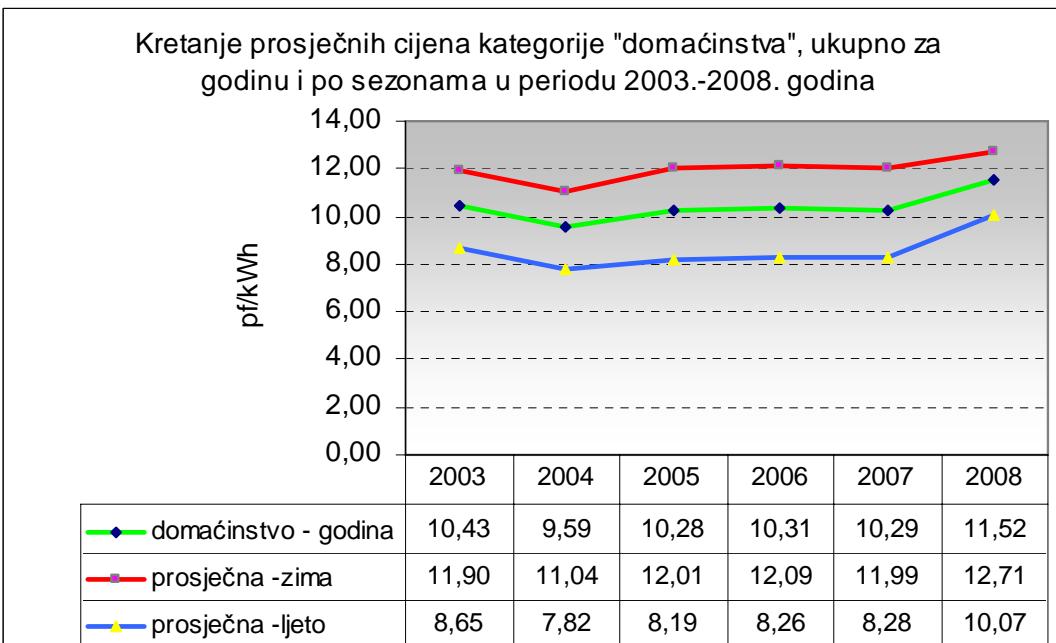

Slika 53. - Prosječne cijene za krajnje kupce na visokom i srednjem naponu u periodu 2003 - 2008. godine

¹³ U tabeli 24 nalaze se karakteristike (godišnja potrošnja u kWh) standardnih potrošača u domaćinstvu kako je definisao Eurostat.

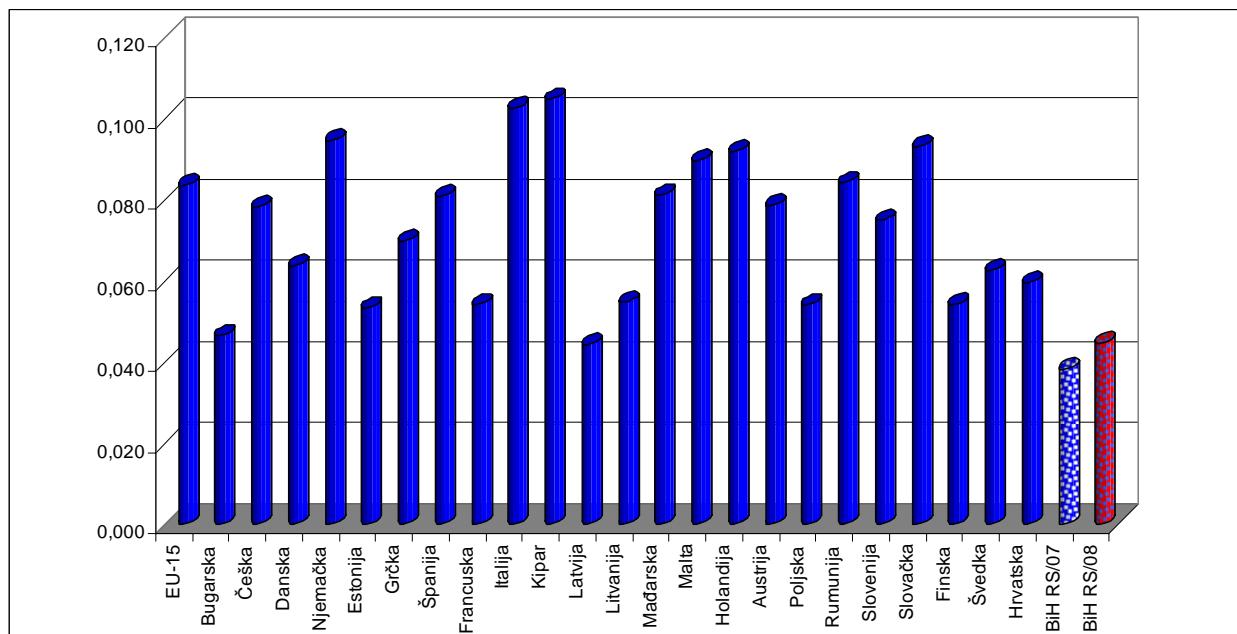
Slika 54. -Prosječne cijene za krajnje kupce na niskom naponu u periodu 2003-2008. godina

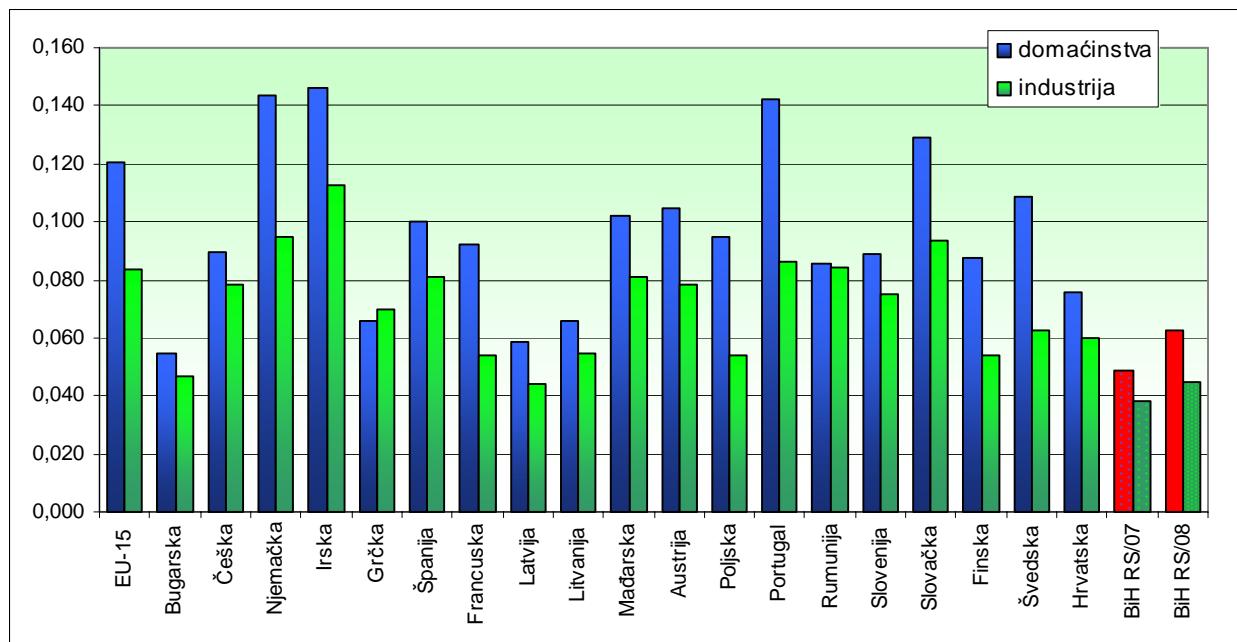
Slika 55. - Prosječne cijene za domaćinstva u periodu 2003 -2007. godina

4.2.3. Stara metodologija Eurostata - Industrija

Metodologija Eurostata takođe definiše nekoliko karakterističnih kupaca za industrijske kupce. Uporedni podaci se uobičajno daju za industrijskog kupca kategorije Ie za koju je karakteristična godišnja potrošnja od 2000 MWh i maksimalna snaga 500 kW.

Slika 56. - Cijena električne energije za industrijskog kupca u €/kWh - (Ie 2000 izvor: EUROSTAT)¹⁴

Slika 57. - Uporedni prikaz cijena za standardnog industrijskog potrošača (Ie) i standardnog potrošača u domaćinstvu (Dc). Izvor: EUROSTAT¹⁵

¹⁴ BiH RS/07 - prosječna cijena na bazi tarifnih stavova koji su bili važeći na dan 1. januar 2007. godine; BiH RS/08 – očekivana prosječna cijena na bazi tarifnih stavova koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine, a nakon sprovećenja drugog tarifnog postupka u 2007. godini.

¹⁵ BiH RS/07 - prosječne cijene na bazi tarifnih stavova koji su bili važeći na dan 1. januar 2007. godine; BiH RS/08 – očekivane prosječne cijene na bazi tarifnih stavova koji su stupili na snagu 1. januara 2008. godine, a nakon sprovećenja drugog tarifnog postupka u 2007. godini.